

ಬಿ.ಎ. ಐಚ್ಛಿಕ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯ

2ನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್

2021

ಪಲಿಖಿಡಿ
ಎರಡನೆಯ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್
ಬಿ.ಎ. ಐಚ್ಛಿಕ ಕನ್ನಡ - 2020 2023

ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ

I. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ :

೧. ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತ - ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.
೨. ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪೂರ್ವಪೀಠಿಕೆ - ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿ
೩. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಕ್ರಮ - ಉಷಾ .ಎಸ್
೪. ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆ - ಕೆ.ಎಸ್.ಎನ್

II. ಯುಧ :

೧. ಯುಧ ಮುಗಿಯಿತು - ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ
೨. ನಾ ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ - ಆನಂದ
೩. ಅಣು ಚಳಿಗಾಲ ಅಡಗಲು ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲಿ - ನಾಗೇಶ್ ಹೆಗಡೆ
೪. ಯೋಧ ಮತ್ತೆ ಹೆಂಗಸು - ಸು.ರಂ. ಎಕ್ಕುಂಡಿ

III. ಮನುಷ್ಯ

೧. ಸಂಬಂಧ - ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ
೨. ಗುಣಮುಖ - ಲಂಕೇಶ ಪಿ. (ದೃಶ್ಯ - ೩)
೩. ಮರೆತೇನೆಂದರೆ ಮರೆಯಲಿ ಹ್ಯಾಂಗ - ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ
೪. ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯೇ? ಮೂಲ, ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ: ಅನುವಾದ

IV. ದಾಂಪತ್ಯ :

೧. ನೆನಪಿನ ದೋಣಿಯಲಿ - ಕುವೆಂಪು
೨. ನಳಚರಿತ್ರೆ - ಕನಕದಾಸರು - (೮ನೇ ಸಂಧಿ)
೩. ವಚನಗಳು - ಢಕ್ಕೆಯ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ - ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
೪. ವೆಂಕಟಗನ ಹೆಂಡತಿ - ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

V. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿರಳ ಸ್ವಯಂ ಕಿಡು ಪಠ್ಯ :

1. ಚೋಮನದುಡಿ - ಡಾ. ಶಿವರಾಂ ಕಾರಂತ
2. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ - ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್
3. ಕಿರಗೂರಿನ ಗಯ್ಯಾಳಿಗಳು - ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ
4. ಒಡಲಾಳ - ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ
5. ಮಾಧವಿ - ಅನುಪಮ ನಿರಂಜನ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ

ಆಶಯ

ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಅದರ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಸಮುದಾಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದನೆಯದು ಶಾಸ್ತ್ರ. ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರವೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಮಾನವನ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನಾನಾ ಬಗೆಯಾದ ವಸ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವೇ, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾರ. ಲೇಖಕನ ರಾಗಾವೇಶಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ವಿವೇಚನತರ್ಕ ಮುಂತಾದ ಬುದ್ಧಿಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಬರುವ ಹರ್ಷ, ತೃಪ್ತಿ.

ಎರಡನೆಯದು ಕಾವ್ಯ, ಹೃದಯವಿಕಸನವೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಮಾನವನ ಮನೋಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ರಾಗಾವೇಶ ಭಾವಗಳನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಆನಂದಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಕಾರ್ಯ. ಇದು ರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಗ್ರಂಥಜಾತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಾವನಾಬಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕ. ಮೊದಲನೆಯದು ಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಎರಡನೆಯದು ಶಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಈ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ.

ಪರಿಮಿತವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಗ್ರಂಥಜಾತಿಯೆಂದೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಇಂಥಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಸಾಹಿತ್ಯ” ಶಬ್ದದ ಪರಿಮಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಚ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಶಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುವವರು ಒಂದು ಕ್ರಮವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಾಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಗೆ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಪಡುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು, ಅವರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವು ರಚಿತವಾದ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಇವುಗಳು ಪರಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಮೂಲಾಧಾರ. ಇವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹಲವುಂಟು. ಕವಿಗಳ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಾಗಿರುವ ನಾನಾ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಮಹಿಮೆ, ಅವರ ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ. ಪ್ರೇರಕವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಪರಿಚಯ, ಅವರ ಧರ್ಮಾನುರಾಗ, ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ, ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನ, ಅವರ ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಇವೇಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳ ವಿವರಣೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೇ ಕವಿಯಾದವನು “ತಾನು” ಎಂಬ ಹೊಸ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಮನೋಧರ್ಮ, ಅವನ ಆದರ್ಶ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಅವನ ನೋವು ನಲಿವುಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವು ಅವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೋ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೋ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಕವಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯಾಂಶ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಾಡುವ ಅಭಿರುಚಿ ವಿಶೇಷಗಳು. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವೂ ಭಿನ್ನವೂ ಆದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಪರ್ಕವುಂಟಾದರೆ ನವೀನ ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿ ಈ ರೀತಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ರಚನೆಯೂ ಆನಂದದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ.

ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತ?

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.

ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಆಗುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲ; ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಸಾಹಿತ್ಯೋಬ್ಬನ ಜೀವನದ ಅನುಭವದಿಂದ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು. ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಸತುತವಾದದ್ದು ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಜತೆಗೋ, ತನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಾಗಿಯೋ ಇರುವಂಥವರ ಬರವಣಿಗೆ; ಅಥವಾ ತನಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತವಾಗುವ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ತನ್ನ ಸುತ್ತು ತನ್ನಂತೆಯೆ, ಸಮಕಾಲೀನತೆಗೆ ಬಾಯಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಕಿಡಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಇಂಥವನ ಬರೆಹದ ಮೇಲೆ ಮೊದಮೊದಲು ಆಗಬಹುದು; ಅವರ ಸಖ್ಯ ಸಂಬಂಧ, ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಧೋರಣೆಗಳೂ, ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಧನಗಳೂ ಈತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಮೇಲೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ ಅವರನಡುವೆ ಇದ್ದೂ,ತಾನು ಅವರಂತಾಗದೆ ಬೇರೊಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸವಾಲುಗಳೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಸಿದ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಎದುರಾಗಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಲೇಖನೊಬ್ಬನಿಗೆ, ಈಗಾಗಲೇ 'ಗತ' ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂದ, ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ? ಹಿಂದಿನವರೆಲ್ಲ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿ, ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಇರುವಂಥವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳ ವಸ್ತು, ಭಾವ, ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಇಂದಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕನ ಪಾಲಿಗೆ, ವಿಲಕ್ಷಣವೂ, ಇಂದಿಗೆ ಸಲ್ಲಲಾರವೇನೋ ಎಂಬಂತಹವೂ, ಆಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಬದುಕೇ ಬದಲಾಗಿರುವಾಗ, ಒಂದು ಕಾಲದ ಬದುಕಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಎಷ್ಟೊ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತವೆಂದೂ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಪ್ಪುತ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂದು ಇಂದಿನ ಲೇಖಕ ಅಂದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ? ಹಾಗೆ ಎಂದುಕೊಂಡದ್ದಾದರೆ,

ಇವನು ಇವತ್ತು ಬರೆದದ್ದೂ ನಾಳಿನವರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಪ್ರಸ್ತುತವೂ ಅಪ್ರಯೋಜಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದಂತೆ ಆಯಿತಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಮೂಲತಃ ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯೂ ಅಪ್ರಸ್ತುತ, ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.

ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಮೂಲತಃ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದರೂ, ಈ ಬದುಕು ನಿರಂತರವಾದ್ದು, ಹಾಗೆಯೇ ಅನಂತವಾದದ್ದು, ಹಾಗೆಯೇ ಅನಂತವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಅರಿವು ಅಗತ್ಯ. ಈ ಮುಗಿವಿದಲ್ಲದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರಿಸಿದರೂ, ಅದು ನಿಸರ್ಗದಂತೆ ಮುಗಿವಿಲ್ಲದೆ, ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸತಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂಥಾದ್ದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಅಂದಂದಿನ ಬದುಕಿನೊಳಕ್ಕೆ ಅಂದಂದಿನ ಸಾಹಿತಿಯು ಬೇರೂರಿ ಅರಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವೇ. ಹಾಗೆ ಅರಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗವನ ಕಣ್ಣು ಕಂಡದ್ದು, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಉಂಡದ್ದು, ಅವನ ಭಾಷೆ ರೂಪಿಸಿದ್ದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ನಿರಂತರ ಚಲನಶೀಲತೆಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೇ. ಹೀಗೆ ಈ ನಿರಂತರ ಚಲನಶೀಲತೆಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೇ. ಹೀಗೆ ಈ ನಿರಂತರತೆಯ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತಿಯ ಹಿಂದೆ, ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಅನುಭವ ಪರಂಪರೆಯ ಘಾಠವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ; ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರದೊಂದು ಆವಿನಾ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಥವಾ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪರಂಪರೆ ಬಹುಶಃ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು, ತಾನು ಬದುಕುವ ಪರಿಸರದ ಹಿಂದಿರುವ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಗೋಚರವಲ್ಲದ, ಆದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ, ಒಂದು ಜೀವನ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ; ಇನ್ನೊಂದು ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅಂದಂದಿನ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿದಿರಿಸಿದ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಹಿತಿಯ ಹಿಂದೆ, ಒಂದು ಅಖಂಡವಾದ, ಶತಶತಮಾನಗಳ ಜೀವನಾನುಭವ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಂದಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದಿರಿಸಿದ ಲೇಖಕರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆ ಈ ಎರಡೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ವರ್ತಮಾನದ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು, ತನಗೆ ಹಿಂದಿನ ಬದುಕು ಎನ್ನುತ್ತೇವೋ ಅದು, ಲೇಖಕನಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅವನ ಒಳಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ, ಆ ಜೀವನಾನುಭವದ ದಾಖಲೆಗಳಾದ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಮೈಗೂಡುವ ಸತ್ವ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನದು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಮತ್ತು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕನಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತಿಗೆ, ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪರಕರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ - ಎನ್ನುವುದು.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತಿ ತಾನು ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಅದರದೊಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ತಾನು ಬೇರೂರಿರುವ ಬದುಕು, ಅದರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾಷೆ ಈ ಮೂರರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಈತ ಒಳಗಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಭಾಷೆ ಇವೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಮೂಲ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ತನಗೆ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖಕರು, ಇದೇನಿರಂತರವಾದ ಬದುಕನ್ನು, ತಮಗೆ ದತ್ತವಾಗಿ. ತನಗೆ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖಕರು, ಇದೇ ನಿರಂತರವಾದ ಬದುಕನ್ನು, ತಮಗೆ ದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಇದೇ ಭಾಷಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಹಿಡಿದು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದು, ತನಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಅಲ್ಲವೇ?

ಹಾಗಾದರೆ ತನಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡದೆ, ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನಾನುಭವ ಹಾಗೂ ತಾನು ಕಿವಿದೆರೆದು ಕೇಳುವ ಭಾಷೆ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು? ಇವತ್ತಿನ ಕನ್ನಡ ಕವಿ, ಪಂಪ-ರನ್ನ-ವಚನಕಾರರು - ಹರಿಹರ - ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಳ್ಳದೆಯೂ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು? ಉತ್ತ: ಖಂಡಿತ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಬೇರೆಯ ಮಾತು. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತೆಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಯಾವ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತಿಯೂ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರಲಾರ ಎಂಬುದು. ಹೊಸದಾಗಿ ಸಿದ್ಧ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಭಾವದೊಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.ಅನಂತರ ಇಂಥವರ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಹಜಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ 'ಸಿದ್ಧ' ಲೇಖಕರೂ,ಈ ವೇಳೆಗೆ 'ಸಿದ್ಧ' ರಾಗಿರುವುದು ತಾವು ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ನನ್ನಂಥವರು ಬರೆಯಲು ಶುರುಮಾಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಪು.ತಿ.ನ ಪರಂಪರೆ-ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ-ಇತ್ತು; ಅದರ ಸತ್ವದಿಂದ ಅವರು ಪುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಬರೆಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ, ಇವರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳು ಉಂಟಾದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನನ್ನಂಥವರು, ಆ ಪರಂಪರೆಯ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಂತಾಯಿತು. ಇದನ್ನು, ಅಂದರೆ ತಮಗೆ ಹಿಂದಿನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ನವ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಅಡಿಗರು ಬರೆಯುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಅವರ ಪ್ರೇರಣೆ-ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ತರುಣ ಲೇಖಕರು, ಅಡಿಗರು ಯಾವು ಪರಂಪರೆಯ (ಈ ಬಗೆಯ ಪರಂಪರೆಯ ನಿರಾಕರಣೆಗೂ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಇದೆ!) ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಇದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲೇಖಕರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಜವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸೃಜನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಎಂಬುದೇ ಇರಲಾರದು; ಎಲ್ಲ ಸೃಜನಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಸೃಜನಶೀಲಪರಂಪರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯೂ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಚಲನಶೀಲ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ, ವಿವಿಧ ಕವಿ ಮನೋಧರ್ಮಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆಯಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕವೇ ಅರಿವಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನ ಕಾವ್ಯೋದ್ಯೋಗದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಪರಿಕರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಇಲಿಯಟ್ 'ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ' (Historical sense) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗೆ, ತನಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು.

ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗೇನೋ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನ ಲೇಖಕನಿಗೆ, 'ಪರಂಪರೆ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥಬೇರೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗೆ, ಹಿಂದಿನಂತೆ ಇಂದು, ತನ್ನ ಸ್ವದೇಶೀಯವಾದ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಷ್ಟೇ ಸಾಲದು; ಅವನಿಗೆ, ತನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಭಾರತೀಯೇತರ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೂ ಅವನ 'ಪರಂಪರೆಯ' ಒಂದು ಭಾಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಗೆ ಹೊರತಾದ ಉಳಿದ ಯಾವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆದರೂ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವವನು, ತಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವನಾದ್ದರಿಂದ, ಮೊದಲು ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಾರ್ಯಗಳ ಗಾಢವಾದಅರಿವು ಆತನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು.

ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪೂರ್ವ ಪೀಠಿಕೆ

ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ

1. ಸ್ವರೂಪ, ಸಾಧನ, ಸಾಮಗ್ರಿ, ಪರಿಮಿತಿ

ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವೊಂದಿರುತ್ತದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ವ-ರೂಪವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಪ್ರಭಾವ, ವಿಕಾಸ-ಇವು ಅದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಲದೇಶ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಸರ ಈ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಭಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾದ ಕೆಲವು ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಗಳೂ ಪ್ರಭಾವಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಆಮೇರಿಕಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದೇ ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮುದ್ರೆ ಅವುಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯೂರೋಪಿನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ಆ ಖಂಡದ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಾರತೀಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಜಾಗತಿಕ ವಿಚಾರ-ಪ್ರಣಾಲಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಮೈಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಬೀಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಚೀನ-ಅರ್ವಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಅದು ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗದೆ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕೆನ್ನುವಾಗ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ, ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಭಾವ ಮುದ್ರೆಯಿದೆ, ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪವೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅಖಂಡ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ, ಸಾವಿರಾರು ಲೇಖಕರ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಮಗ್ರ ದರ್ಶನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಗ್ಗುಲಿನತ್ತ ಕ್ಷ-ಕಿರಣವನ್ನು ಬೀರಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅದರ ಕೂಲಂಕಷವಾದ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತೂಗಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಈ ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಕಲ್ಪಿತ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಅವಶ್ಯ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ, ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳ ನೆಲೆಬೆಲೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು,

ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಬರಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಅತಿರಿಕ್ತ ಅಭಿಮಾನ - ಅಭಿನಿವೇಶಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಬರೆವಣಿಗೆಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆಯ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೆಲವು ಕಾಲಾವಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆ ಹತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಪುಟದ ಮೊದಲಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ - ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯವಿರುತ್ತದೆ, ಕೊನೆಗೆ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನ ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಜಾಗತಿಕ ಸಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ವಿಶ್ಲವಿಶಾಲವಾಗುತ್ತದೆ. ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಾಮಗ್ರಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸಮಗ್ರ ನಿರೂಪಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿರುವ ನುರಿತ ಲೇಖಕರು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈವರೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಹೊಸ-ಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಶನರಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವಕ್ಕೆ ಚರಿತ್ರೆಯೆಂದಾಗಲಿ ಸಮೀಕ್ಷೆಯೆಂದಾಗಲಿ ಕರೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗದು. ಆ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿತ್ತು. ಆರ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ' ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟ ೧೯೦೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ದ್ವಿತೀಯ, ತೃತೀಯ ಸಂಪುಟಗಳು ೧೯೧೯, ೧೯೨೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ 'ಕವಿಚರಿತೆ' ಎಂಬುದು ಈ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿತು. ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಸಂಶೋಧನೆ-ಪರಿಶ್ರಮಗಳು ಸಾರ್ಥಕವಾದುವು.ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದಿನವರೆಗೆ ತಿಳಿದೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಕವಿಗಳ ಕಾಲ, ಸ್ಥಳ, ಮತ, ಕೃತಿವಿಷಯಸಾರ, ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಉದ್ಧೃತಿಗಳು ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ 'ಕವಿಚರಿತೆ' ಮೈದಾಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕವಿತಾಯೋಗ್ಯತೆ, ಶೈಲಿ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಶಂಸೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಾಗಿ ಕವಿ ಚರಿತೆಕಾರರಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಚಿರ್ಮಣಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕವಿಚರಿತೆ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಆಮೇಲೆ ದೊರಕಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ-ವಿಸ್ತೃತ, ಜನಪ್ರಿಯ-ಪ್ರೌಢ ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈತನಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖನಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಉಪಲಬ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ತೋಳತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಗತ್ಯವು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಚಿಂತನೆ ಈವರೆಗೆ ನಡೆದಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವವರು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ; 'ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಕಲೆಗೆ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು, ಅವರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವು ರಚಿತವಾದ ಸಂದರ್ಭ

ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಇವುಗಳ ಪರಿಚ್ಛಾನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರ. ಇವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆತ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಚೀನಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಅಂದದಿನ ಇತಿಹಾಸ, ಜನಜೀವನ, ಕವಿಗಳ ಕಾಲದೇಶಾದಿಚರಿತ್ರೆ, ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭ ಸನ್ನಿವೇಶ ಈ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲಾರನು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ತಜ್ಞರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದವನು ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಜ್ಞರಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮೂಲಾಧಾರಗಳನ್ನು ಮನದಂದು ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲ ಆಧಾರಗಳುಳ್ಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಊಹೆಗಳನ್ನೂ ತೀರ್ಮಾನಗಳೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಸರದ ಯಾವುದೋ ತೀರ್ಮಾನ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಹೇಳದ ನವೀನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂಬ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೇ ಆಧಾರಗಳ ಸದ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ಕರಕಷ್ಟ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನಕಾಲೀನ ಮಾನದಂಡ ಅಥವಾ ಲೇಖಕನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಧುನಿಕ ಅಭಿರುಚಿಯ ಪರಿಣಾಮವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಯ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಕವಿಗಳನ್ನೂ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಅಳತೆಮಾಡುವ ವಿಲೋಭನವು ಹೆಚ್ಚುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಕವಿಕೃತಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಸಂಭವ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನು ತನ್ನ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಹೃದಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಸಮತೋಲನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಂದಿನಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಂದದಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿ ಚಿರಂತನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೂಲ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅವನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಸಿಧಾರಾವ್ರತ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಕಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೆತ್ತಿ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಕವಿಗಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವ ನಾನಾ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಮಹಿಮೆ, ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಪರಿಚಯ, ಅವರ ಧರ್ಮಾನುರಾಗ, ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ-ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳ ಪರಿಚ್ಛಾನ್ನ, ಅವರ ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳ ವಿವರಣೆ ಹೇರಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಕವಿಯಾದವನು 'ತಾನು' ಎಂಬ ಹೊಸ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಮನೋಧರ್ಮ, ಅವನ ಆಧರ್ಷ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಅವನ ನೋವುನಲಿವುಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಅಡಗಿರುತ್ತವೆ; ಇವು ಅವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೋ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೋ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಕವಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನ ಕರ್ತವ್ಯ.' ಈ ಕವಿಯ 'ತಾನು' ಎಂಬುದರ ಹಣಿಕೆಹಾಕುತ್ತದೆ, ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಕೊರತೆಯಿರುವಾಗ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಿಸಂಗತಿಯಿರುವಾಗ ಚರಿತ್ರಕಾರನು ತನ್ನ ಅಭಿನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ವೇಷತೊಡಿಸಿ ಅವನ್ನು ಮುಂಚಾಚುತ್ತಾನೆ, ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಸಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಕವಿಗಳ ಮತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಚರ್ಚೆವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ನಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಮತ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಕವಿಯ

ವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣ ತಿಳಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ ಹೀಗೆ; “ಕವಿ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಹಿತಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಲದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಲಿ, ಅವನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಮತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ? ಒಂದು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹುಟ್ಟುವನು. ನಂತರ ಆಜಾತಿಯ ಮತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವನು. ಪ್ರಬುದ್ಧನಾದಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೂಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನ ಸೌಂದರ್ಯ ನಿಷ್ಠವಾದ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮಮಯವಾದ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮತಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವಿದೆ? ಒಂದು ಮತದಲ್ಲಿ ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆ, ಇತರ ಮತಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಂಗಣ್ಣು ಎಂಬ ಅಭಿನಿವೇಶದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೋಗುವನೇ? ಹಾಗೆಹೋದರೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನು ಕಾವ್ಯದ ಪೀಠದಿಂದಚ್ಯುತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವನ ಕೃತಿ ಕಲುಷಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವನ ಬೆಲೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವನು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಮನನೂ ಮಹಾಕವಿಯೂ ಆಗಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಹನೆ, ಅಸೂಯೆ, ಆಕ್ರೋಶಗಳನ್ನು ತೋರಿದ್ದರೆ ಅದು ಅವನ ಅಧಃಪಾತವಾಗದೇ?” ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಾಲಿಕೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಉತ್ತರ ಪಡೆಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಿಂತ ಅವರ ಜಟಿಲ ಮನೋಧರ್ಮದ ಅರಿವು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತವೆ. ಚರಿತ್ರಕಾರನು ಎಷ್ಟೇ ಪರಿಪಕ್ವಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳವನೂ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ ಆಗಿರಲಿ ಅವನು ತನಗೆ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಕೊರತೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟಿಯೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದಂತೆ ‘ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನು ಇಂಥಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಅಭಾವ ಎಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಹೆಸರು ಕೂಡ ದೊರೆಯದೆ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಅವನು ನಿರಾಶನಾಗಿ ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿ ಮೌನಿಯಾಗಿರಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉಂಟು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರವು. ಕವಿಯ ಹೆಸರು, ಅವನ ಗ್ರಂಥ, ಅವನ ಕಾಲ - ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಹಿಗ್ಗಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿರುವ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದದ್ದು.’ಳ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರಕಾರನು ಅನುಭವಿಸುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಇರುವ ‘ದಾರಿದ್ರ್ಯ’ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿದೆ, ದೊರೆತಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುಣವನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮಗ್ರ ಸಾಧನಗಳೇ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಅಸಮಗ್ರವಾದುದೇ ಸಾಮಗ್ರಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಇದು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ವಿವರಪೂರ್ಣವಾದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಕಾಲಮಾನದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿಡುವಿತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದುದೆಲ್ಲ ಬಹುಶಃ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ, ಸತ್ಯಾಂಶ ಮತ್ತು ದಂತಕಥೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮಸ್ವಂತ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ ಕವಿಗಳಾದರೂ ಕಡಿಮೆ. ಹೇಳಿದುದಷ್ಟರಿಂದ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ತಿಳಿಯದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ದಿಟವನ್ನು ಅದುರಿಂದ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದಂತೆ ಹೊರದಗೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಖಚಿತತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಭಕ್ತಕವಿಗಳೂ ಶರಣರೂ ದಾಸರೂ ಈಶಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮದೇನನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಗದು.

ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ ಕವಿಕೃತಿಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು, ಆಮೇಲೆ ಅವಕ್ಕೆ

ಪೋಷಕವಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳು, ತಾಮ್ರಪಟಗಳು, ಇತರ ಸೋದರ ಭಾಷೆಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಬರೆದಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ವಿಧ್ವಂಸರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನಗಳು ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ದೊರೆತಿದ್ದುವು. ಕೆಲವು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು - ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದುವು, ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು. ಇಂಥದರಲ್ಲಿಯೂ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಅದೆಷ್ಟು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ, ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ, ದೊರೆತಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯಿಂದ ಕೂಡ ವಿಪುಲವಾದ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟರು. 'ಅವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಮಹಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೊಸ ಕಣ್ಣು ನೀಡಿದರು.'³⁹ ಅವರು ಪಟ್ಟಪಾಡಿನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕವಿಚರಿತೆಯ ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಅದರ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಹೀಗಿದೆ: 'ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದವು. ಹಿಂದೆ ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಪುನಃ ಹೋಗಿ ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಗುರುತು ಹಾಕಿದ್ದೆನು. ಮತ್ತೊಂದಾ ವರ್ತಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹುಳುಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಹೀಗೆ ನಷ್ಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರತ್ಯಂತರಿಗಳು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಎಷ್ಟು, ಹುಡುಕಿದರೂ ದೊರೆಯದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಗುರುತು ಹಾಕಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಿಷಯಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.'⁴⁰ ಇವರಂತೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಉತ್ತಂಗಿಯವರೂ ಇನ್ನೂ ಹಲವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖನಗಳೂ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಹೊರ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ನಾವು ಮಹತ್ವದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಇದ್ದೇವೆ. ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಶೆಯೂ ಬಾಡುತ್ತಿದೆ. 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಹೊಂದಿದ ಗದ್ಯಕಾರ ಪದ್ಯಕಾರ ಯಾವ ಕೃತಿಯೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ೯೬,೦೦೦ ಪ್ರಮಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥವಾದ ಚೂಡಾಮಣಿ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧ ನೇಮಿ ಪುರಾಣದಂತೆ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಕಾವ್ಯಸಾರದಂಥ ಸಂಕಲನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮೂಲಕೃತಿಗಳು ಉಪ್ಪಪ್ರಾಯವಾಗಿವೆ. ದೊರೆತಿರುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದೇ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಶುದ್ಧ ಪಾಠನಿರ್ಣಯ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತೃಕೆಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದೆ. ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಕಾಲ ದೇಶ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಉಪಲಬ್ಧ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸುದೈವದಿಂದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ, ಪಂಪಭಾರತ, ಗದಾಯುದ್ಧ, ಯಶೋಧರಚರಿತೆ, ಶರಣರ ಮತ್ತು ದಾಸರ ಭಕ್ತಿವಾಚ್ಯಯ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ, ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ, ಸರ್ವಜ್ಞ ವಚನ, ಭರತೇಶ ವೈಭವ ಈ ಮುಂತಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಭಂಡಾರದೊಳಗಿನ ವಿವಿಧವರ್ಣದ, ಉಜ್ವಲಕಾಂತಿಯ ವಜ್ರ ವೈಷೂರ್ಯಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಜನತೆಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪ್ರತಿಭಾವಿಲಾಸ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಸಂಪತ್ತಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸಬಹುದು.

2. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಭಾಗಕ್ರಮ

ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸಂಗದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠವಿದೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷದ ಚರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಈ ವಿಂಗಡಣೆ ತುಂಬ ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಭಾಗಗಳು ಯಾವುವಿರಬೇಕು? ವಿಭಾಗ ಮಾಡುವಾಗ ಅನುಸರಿಸುವ ಕ್ರಮವಾವುದು? ಆ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸುಸಂಗತ ಆಧಾರವೇನು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ನಡೆದ ಆಲೋಚನೆಯ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಿಂಹಾವಲೋಕಿಸೋಣ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೭೪ ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನ 'ಭಂದೋಂಬುಧಿ'ಯ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್ ಅವರು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲಿನ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮತಪರವಾದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಂದಿನ ಪರಿಮಿತ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸ್ಥೂಲ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರು. ತರುವಾಯ ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ - ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೃಹತ್ಕೋಶದ ಉಪೋದ್ಘಾತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾಷಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಜೈನಯುಗದಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡ, ವೀರಶೈವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಡುಗನ್ನಡ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಮತಪರವಾದ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಪರವಾದ ವಿಭಗವು ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಕಿಟೆಲ್ ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ ಮತೀಯ ವಿಭಜನೆ ಮುಂದೆ ಸಾಮಗ್ರಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳನ್ನು ಜೈನರು, ವೀರಶೈವರು, ವೈಷ್ಣವರು ಎಂದು ಮೂರು ಪಂಗಡವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ 'ಇದರಿಂದ ಜೈನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ-ವೈಷ್ಣವ ಗ್ರಂಥಗಳೂ, ಶೈವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಜೈನ ಗ್ರಂಥಗಳೂ, ವೈಷ್ಣವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ, ಜೈನ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ತೊಡಕಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತೀರ ಸರಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತೀಯ ವಿಭಜನೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಯಾ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭವಶಾಲಿಯಾದ ಮತಧರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾಲವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಿಂದ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದವರೆಗೆ ಜೈನಯುಗ, ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ವೀರಶೈವ ಯುಗ, ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯುಗ ಎಂದು ಗಡುಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸ್ಥೂಲವಿಭಾಗ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಏಕಕಾಲಿಕ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಕವಿಮತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯ ವಿಕಸನಶೀಲತೆ ಇವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ಮತೀಯ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ತರ್ಕಸಂಮತವಾಗಿ ಮಾಡಲೋಸುಗ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲ ಬರೆದ ಇ.ಪಿ.ರೈಸ್ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹರಿಯುತ್ತ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗುತ್ತ ಹೊರಟ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ತನ್ನ ಮೊದಲ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇತರ ಮಿಶ್ರಣವಿಲ್ಲದ ಜೈನ ಪ್ರವಾಹವಾಯಿತು, ಆಮೇಲೆ ಎರಡನೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಪ್ರವಾಹವು ಅದನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತು. ಮುಂದೆ ಮೂರನೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಪ್ರವಾಹವು ಸೇರಿ ಈ ನದಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿತು. ಕಿಟೆಲ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ ಪರವಾದ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಪರತೆಯೂ ಒಗ್ಗಿದಂತೆ ಇ.ಪಿ. ರೈಸ್ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪ - ಪರತೆಯೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿತು, ಅಂದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಜೈನಯುಗದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂ ರೂಪವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತು; ಎರಡನೆಯ ವೀರಶೈವಯುಗದಲ್ಲಿ ವಚನ, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಬಂದಿತು; ಮೂರನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ದೊರೆಯಿತು. ಮತಾನುಸಾರವಾದ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವು ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು 'ಕನ್ನಡವಕ್ಕೆ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಪಿಡಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ತಿ.ತಾ.ಶರ್ಮ ಅವರಿಂದ. ಈ ವಿಭಾಗಕ್ರಮವು ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ

ಅಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಲ್ಲವೆಂದು ಕವಿಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಸ್ಫೂರ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಯದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕ್ಷಾತ್ರಯುಗ, ಮತಪ್ರಚಾರಕ ಯುಗ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಯುಗ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ (ವೈಜ್ಞಾನಿಕ) ಯುಗವೆಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಂದೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರಸವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತೆಂದು ವಿವರಿಸಿದರು. ಕ್ಷಾತ್ರಯುಗದಲ್ಲಿ ವೀರ, ಮತಪ್ರಚಾರಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಈ ರಸಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿತ್ತೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಕ್ಷಾತ್ರಯುಗದಲ್ಲಿ ವೀರ ಎಂಬುದು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವಂತೆ ಇತರ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ರಸಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತಪ್ರಚಾರಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಎಂಬುದಂತೂ ಆಭಾಸವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮತಪ್ರಚಾರಕಯುಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ಲೋಪವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಯುಗ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾದ ಸರ್ವಜನದೃಷ್ಟಿ ಎರಡನೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಅದರ ಪ್ರಧಾನರಸವಾದ ಭಕ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತಲೆದೋರಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಮನಗಂಡರೆ ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಂ ದೋಷದಿಂದ ಬಾಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ-ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅನ್ವಯಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಅದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಯಿತು. ಅಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಆರಂಭ ಕಾಲ, ಪಂಪನಯುಗ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯುಗ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯರ ಕಾಲ, ಸಂಧಿಕಾಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.೮ ಇದರಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲಾದ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ ಆಯಾಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಕವಿ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಎಂಬುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಪಂಪಯುಗ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯರ ಕಾಲ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುಗ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೂ ಬಂದಿತು. ಈ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಧಾರ ತತ್ವಗಳು ಬಂದಿರುವುದು ಏಕರೂಪತೆಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅಷ್ಟೇನು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಾಲಕ್ರಮದ ಪ್ರಕಾರ ಹೋದರೆ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಭಾಷೆ, ಕಾವ್ಯರೂಪ, ರಾಜವಂಶ, ಪ್ರಧಾನ ಕವಿನಾಮ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮನದಂದು ವಿಭಜಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಕಾಲಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಭಾಗ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಔಚಿತ್ಯ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.'೯ ಮತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಘಟ್ಟಗಳು ಅಥವಾ ಚಳುವಳಿಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ.೧೦' ಹೊಳೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಅವರೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ: 'ಈ ನಾಲ್ಕು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಏರುತಗ್ಗಿನ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲವೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಉಪನದಿಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸೇರುವಂತೆ, ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹವೂ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹವೂ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು, ಒಂದರ ಕೂಡ ಮತ್ತೊಂದು, ಬಂದು ಮಿಳಿತವಾಗಿ ಮೂರು ಬಣ್ಣದ ನೀರುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆಯಾಗಿದೆ... ಈ ತತ್ವವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿಭಗ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ; (i) ಆರಂಭಕಾಲ : ೧೦ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ (ii) ಮತಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಕಾಲ : ೧೦ - ೧೯ ಶತಮಾನಗಳು (ಜೈನಕವಿಗಳು : ೧೦ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ, ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು: ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಗಳು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ) : ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ) (iii) ನವೀನ ಕಾಲ : ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ.'೧೧ ಈ ವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮತಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಕಾಲ ಎಂಬ ಒಂಬತ್ತು ಶತಮಾನಗಳ ಹರವಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮತಗಳ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಉಪ-ಕಾಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದಿನವರ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಹೋಲಿಕೆಯ ಉಚಿತ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮತಪರತ್ವವು ಅಂದಂದಿನ ಜನಜೀವನ, ಕವಿಮನೋಧರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತ ಮತೀಯ ವಿಭಾಗದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವುದೆಂಬುದನ್ನೂ ಯಾವೊಬ್ಬ ಕವಿಯ ಮತವು ಅವನ ಜೀವನದರ್ಶನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ನೆನೆದಿರಬೇಕು. ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಳಗಾಲದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಅಂದಿನ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇಂದು ನಾವು ಆರೋಪಿಸುವುದು ಸರಿಯಾಗದು. ಆದರೆ ಮತಪರವಾದ ವಿಭಜನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜೈನಯುಗವನ್ನು ಮಾರ್ಗನಿಷ್ಠ ಕಾವ್ಯಯುಗವೆಂದೂ ವೀರಶೈವ ಯುಗವನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಅಥವಾ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಯುಗವೆಂದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯುಗವನ್ನು ದೇಸಿನಿಷ್ಠ ಯುಗವೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿ ಕೆಲವರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯುಗಗಳ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಅವು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾತಿದು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಯುಗ, ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್‌ಯುಗ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತಕ್ಕೆ ಆ ಯುಗದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಜೀವಾಳವನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವೊಂದು ಕಾಲದ ನಿರ್ಮಿತಿಯನ್ನೂ ಒಂದು ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಸುಸಂಗತವಾದ ಒಂದೇ ಪ್ರೇರಣೆಯ ದಾವಣಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಾಲ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮವು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ನಾಮಕರಣವು ಸ್ಥೂಲವಾದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಸಗಂದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

೧. ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪ (ಪೀಠಿಕೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳು) ಪು. ೯೯೪.
೨. ಡಿ.ಎಲ್ ನರಸಿಂಹಚಾರ್ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪ (ಪೀಠಿಕೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳು) ಪು. ೯೯೫
೩. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ - ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು (ತವನಿಧಿ) ಪು. ೨೨
೪. ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪ (ಪೀಠಿಕೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳು) ಪು. ೯೯೫.
೫. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ - ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು (ತವನಿಧಿ) ಪು. ೨.
೬. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ : ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ, ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ, ಪು. ೩೧.
೭. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ : ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಂ. ಆವರಣಿಕೆ ಪು. ೧೨-೧೫.
೮. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ)
೯. ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ : ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ, ಸಂ. ೨ (ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ) ಪು. ೪೬೭.
೧೦. ಅದೇ, ಪು. ೪೬೭
೧೧. ಅದೇ, ಪು. ೪೬೯-೭೦.

೨

ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನಾ ಕ್ರಮ

(ಕನ್ನಡವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು)

ಉಷಾ ಎಂ.

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯು ೧೯೮೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿಯೇ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಅನುಮಾನಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನಾ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಕಟು ಟೀಕೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸಮಗ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, 'ಒಂದು ಚರಿತ್ರೆ'ಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿನ ಜನವರ್ಗದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತದೆ, ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬುದೊಂದು ಕಥಾನಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು - ಚರ್ಚೆಯ ಅಂಗಳಕ್ಕಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸ್ತ್ರೀವಾದದೊಳಗೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಕೆಲಸಗಳು ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಗತಿಗೆ, ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವೇ? ಅನಿವಾರ್ಯವೇ ಎನ್ನುವ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುತ್ತಲೇ ೮೦-೯೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಗಳು ತಮ್ಮ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕನ್ನಡವೂ ಸಹ ತನ್ನದೇ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೯೮೦-೯೦ರ ಮಹಿಳಾ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಲಿಂಗರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಕಟಕಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಆರಂಭಗೊಂಡದ್ದಾದರೂ, ಕನ್ನಡದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಕೆಲಸ ಮೊದಲು ನಡೆದು ಪುರುಷರಿಂದ ಹಾಗೂ ಪುರುಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಿ ನಡೆಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೊದಲ ರಚನೆ ಎಂಬ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದುದು ಕಿಟಿಲ್‌ರವರ ಆನ್ ಎಸ್‌ನೇ ಆನ್ ಕಾನರೀಸ್ ಲಿಟರೇಚರ್ ಎಂಬ ಲೇಖನ. ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೋಂಬುಧಿಯ ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಲೇಖನದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಇದು ಒಂದು ಕೃತಿಗೆ ಅದರ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿ. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಈ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಕಿಟಿಲ್ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೊಂದು ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದಕ್ಕೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಿಟಿಲ್ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶವು ನಿಜವಾದರೂ ಈ ಬರಹ ಆ ಒಂದು ವಿಭಜನಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿಯೇನು ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕೇಶಿರಾಜ (ಕೇಶವ), ನಾಗವರ್ಮ ಮತ್ತು ರುದ್ರಭಟ್ಟರ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು, ಅಕಾರಾಧಿಯಾಗಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಾದರಿ ಇಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ, ಲಿಂಗಾಯತ ಮತ್ತು ಶೈವ - ೧೫೦೦ ನಿಂದ ೧೮೭೪ ರವರೆಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ), ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಕಾಶನಾಧಾರಿತ ವಿಭಜನಾ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು

ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ನಾಗವರ್ಮನ ಪಠ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿದ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾಧಾರಿತ ಎರಡನ್ನೂ ಆಧರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಿಟಿಲ್ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು 'ಸೆನ್ಸ್' ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ರುದ್ರಭಟ್ಟ ವೈಷ್ಣವ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮದಾಚೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ಜೈನ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತುಂಬಾ ಅವಸರದಲ್ಲಿ 'ಅದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವಲ್ಲ, ಅದು ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದೇ ಹೊರತು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲ' ಎಂದು ಷರ ಬರೆದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. (ಪು XLVI).

ತಮ್ಮ ಲೇಖನವನ್ನು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭಿಸುವ ಕಿಟಿಲ್ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. 'ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕಾಲ್ಡವೆಲರು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೂ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.' (ಪು. (LXXXI))

ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಕನ್ನಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಆರಂಭಿಕ ಕ್ರಮದ ಹಿಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಧೋರಣೆಯು ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ತಮಿಳುಗಳ ತ್ರಿಕೋಣ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಏನು? ಎಂಬುದರಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಕಿಟಿಲ್ ಇಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನೆದುರು ಕನ್ನಡವೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಿಟಿಲ್ಲರ ನಂತರ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಗುರುತಿಸುವುದು ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರ ಕವಿಚರಿತೆಯನ್ನು. (೧೯೦೭) ಇದು ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ 'ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಎನ್ನಬಹುದು. ತಮ್ಮ ರಚನೆಯನ್ನು 'ಕವಿಚರಿತೆ' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಧಾರಿತ ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ಮೊದಲಿಗೆ ಜೈನರು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರೂ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವರೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಅವರ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಪರಿಕರಗಳೆಂದರೆ: ಕವಿಯ ಹೆಸರು : ಗ್ರಂಥ ರಚನಾ ಕಾಲ - ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು - ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತ (ದೇಶ, ವಂಶ, ಮತ, ಗುರು, ಪೋಷಕ, ಬಿರುದು ಇತ್ಯಾದಿ) - ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆ - ಕಾಲನಿರ್ಣಯ - ಕವಿತಾ ಚಾತುರಿ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು - ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಗ್ರಂಥ ಪರಿಚಯ.

ಈ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಉದ್ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ, 'ಕವಿ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನಾನು ಸರಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಳವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟಚಿಂತೆಯಿಂದ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸ್ವಂತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆನು. (ಪು. ೨೧ ಪೀಠಿಕೆ) ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಕನ್ನಡ ಕವಿಚರಿತೆ ಮೂಲಕ 'ಅಖಂಡ ಕವಿಚರಿತೆ' ಯೊಂದರ ಪರಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ (ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದ ವೇಳೆಗೆ) ಅದರಲ್ಲಿನ ತನ್ನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅಂದಿನ 'ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜ'ದಲ್ಲಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ಎತ್ತುತ್ತದೆ.' ರಾ.

ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ತಮಗೆ ಸಂಬಳವು ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿ ಶೋಧಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಆಗ್ರಂಥಕರ್ತರ (ವಚನಕಾರರ) ಹೆಸರು ಬರೆಯೋಣವೆಂದರೆ ವೀರಶೈವ ಶರಣರ ಕೀರ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುಬಹುದೆಂತಲೋ ಏನೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು'. (ಉಲ್ಲೇಖ): ಕವಿಚರಿತೆ ಸಂಪುಟ ೧ರರಡನೆ ಮುದ್ರಣ ಪು. ೨೧) ಮೇಲಿನ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತುಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಉತ್ತರವಾಗಿದ್ದು, ಈ ವಾಗ್ವಾದವು ಒಂದೆಡೆ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ ತಮ್ಮ ಕವಿ ಚರಿತೆಯ ರಚನೆಯ ಹಿಂದಿನ 'ಭಾಷಾಸೇವೆ'ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಧೋರಣೆಯ ಅಖಂಡ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು (ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಟೀಕೆ) ಆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಕುರಿತ ಗುಮಾನಿಯನ್ನು, ಅಖಂಡತೆಯೊಳಗಿನ ಖಂಡತೆಯನ್ನು, ಒಡಕು ದನಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಸಾಹತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ / ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಆಡುಂಬೊಲವಾದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿಚರಿತೆಯ ಬಗೆಗಿನ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಭಾಕರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಕುರಿತಾದ ಅಂದಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು, ಒತ್ತಡವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ, ವರ್ಣ, ಸಿರಿ, ಬಡತನ ಮುಂತಾದಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ.' (ಪು. ೨೧) ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ, 'ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಶೈವ ಮತದ ಮೇಲೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಕರ್ತರು ಪರಮತದವರಾದ ಕಾರಣ ವಿಷವನ್ನು ಕಾರಿರುವರೆಂದು ವೇ|| ಶಾಂತವೀರಯ್ಯ, ನಿಶಾನಿಮರ ಇವರು ತುಂಬಾ ಶ್ರಮವಹಿಸಿಶೋಧಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಾರರು. ಇವರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಪುರಾತನ ತಾಳವಾಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಪರಮತದವರು ನಮ್ಮ ಮತದ ಮೇಲೆ ಕಾರಿರುವ ವಿಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಔಷಧವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು' (ಪು. ೨೧) ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಕಥನ / ನಿರೂಪಣೆಗಳೆಂದು ಮುಂದುವರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದವನ್ನು ಯಾರು? ಹೇಗೆ? ಎಷ್ಟು? ಅಪೊಪ್ರಿಯೇಟ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು? ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧರ್ಮದ (ಜಾತಿಯ) ಪಾಲು ಎಷ್ಟು? ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಉಜ್ವಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ನಿರ್ವಚನವೆನ್ನುವುದು ಯಾವ ಧರ್ಮದ ಕಿರೀಟದ ಗರಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇನ್ನೂ ಆಳದಲ್ಲಿ ಇದು ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮತ್ತು ಜಾತೀಯತೆಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ತಳುಕುಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ (೧೯೬೦)ಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು, ಮುಗಳಿಯವರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ವೀರಣ್ಣನವರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೊದಲ ಸಂಪುಟ, ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಾತಿಯವರೆಗೆ ಹಲವು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಣ್ಣನವರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಕವಿಚರಿತೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ, ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸುವ, ತಿದ್ದುಪಡಿಗೊಳಪಡಿಸುವ, ಮರುಮಂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. (ವೀರಣ್ಣನವರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡದ್ದು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆನಾದರೂ ಅದನ್ನು ಓದಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ).

ಮೇಲಿನೆಲ್ಲ ಕೃತಿರೂಪದ ರಚನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪದೇ ಪದೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರಾದರೂ ನಾವು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆ ಕುರಿತ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸ್ವರೂಪ’ ಎನ್ನುವ ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರ ಲೇಖನವು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದಾಗಿದೆ. (ಈ ಲೇಖನದ ಕಾಲ ಅವರ ಸಂಗ್ರ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿಲ್ಲ; ಪು. ೯೯೩-೧೦೦೧) ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವುದು ಎಂಬುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ (ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಗ್ರಂಥಜಾತಿಯನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ) ನಂತರ ಅದರ ರಚನಾ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದು ಆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆರಂಭದಿಂದ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಕ್ರಮವನ್ನು, ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಆಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕವಿಗಳ ಜೀವನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು - ಕಾಲ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಪ್ರಭಾವ, ಧರ್ಮ, ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣೆ, ಅವರ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ಯಾದಿ - ಅವನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಅನುಸಂಧಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದೇಶಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವ ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್. ‘ದೇಶಚರಿತ್ರೆಯೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ಅರಸುಗಳ ಚರಿತ್ರೆ. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಹೂಡಿದ ಯುದ್ಧಗಳು, ನಡೆಸಿದ ಪಿತೂರಿಗಳು - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗುವ ವಿಷಯಗಳು. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇದು ದೇಶದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಾದರೆ ದೇಶದ ಆತ್ಮಕಥೆ.... ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಆತ್ಮಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೊಂದೇ ರಾಜಮಾರ್ಗ. ದೇಶಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ರಮ್ಯ-ಉದಾತ್ತ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಈ ವಿವರಣೆಯು ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೀಮಿತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತ (ಅದು ಅಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯ ನಿರ್ವಚನವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನೇ ಇಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚರಿತ್ರ ನಿರ್ವಚನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ) ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಆತ್ಮಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ‘ಅಖಂಡತೆ’ ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ (ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೇ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಮೂರನೇ ಸಂಪುಟದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ). ಕೆ.ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ : ೧೯೩೯) ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ‘ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೦೦ ರಿಂದ ೧೨೦೦ ರವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಸ್ವರ್ಣಯುಗ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡ ಕೃಷಿಡಿಯಲ್ಲಿ (೧೯೪೭) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಮುಖ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಲೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಭಜನಾಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲವನ್ನು (೧೦ನೇ ಶತಮಾನವನ್ನು) ‘ಚಿನ್ನದ ಬೆಳೆ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಚಿತ್ರ ರಚನೆಯ ‘ಸುವರ್ಣ ಯುಗ’ದ ಓರಿಯಂಟಲಿಸಂನ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೊಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಕವಿ ಚರಿತೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುವ ವೆಂಕಟೇಶ ಸಾಂಗ್ಲಿಯವರ ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಕರ್ಥರ ಚರಿತ್ರಕೋಶವು

(ಸಾಂಗಲಿ, ೧೦೬೦) ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಕೋಶ (ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ವಿವರ), ಗ್ರಂಥವರ್ಣನ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ (ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯದ ಸಂದರ್ಭಗಳು) ಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು (ಮೊದಲ ಸಂಪುಟ ೧೯೭೪) ಅದುವರೆಗಿನ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ, ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸುವಾಗ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು 'ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಹರವುಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದವು; ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಒದಗುವ ತೊಡಕುಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಪರಿಪೂರ್ಣವಾದವು... ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಈ ಮಹಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯ ರಚನೆಗೆ ಅನೇಕ ಕೈಗಳು ಕೂಡಬೇಕಾದುದರ ಅಗತ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು) (ಯೋಜನೆಯ ಕುರಿತು ಪು. xiii) ಎನ್ನುತ್ತೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಾಗ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಇತಿಹಾಸಕಾರನ, ಲೇಖಕನ, ವಿಮರ್ಶಕನ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡಬಹುದು' (ಪು. xv) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಈ ಯೋಜನೆಯೂ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ರಚನೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಂಪುಟಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಆಗಿದ್ದು ಇದೂ ಕೂಡ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸಂಪುಟಗಳ ಸಮಕಾಲೀನವಾದುದಾಗಿದೆ. (ಆದರೆ ಯೋಜನೆಯ ಆರಂಭದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೈ.ವಿ.ವಿ.ಸಾ.ಚ. ಹಳೆಯದು). ಈ ಯೋಜನೆಯು ಈ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅಂದರೆ (ರಸ) ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತದೆ. (ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತದೆ) 'ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ' (ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತದೆ) 'ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯು ಅದುವರೆಗಿನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಚರಿತ್ರರಚನೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನೇನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನೇನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಭಾಗವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕವಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವಾದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಳಗೆ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯತೆ- ಅಲಭ್ಯತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಪುಟಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿದ್ದರೆ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ, ಸೋಪಜ್ಞತೆ, ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ಕಾವ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿ, ಪ್ರಧಾನ ಕವಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ನಿರ್ಧಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋದ, ಹಿಂದುಳಿದ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯಿಂದ ಸರಿಸಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತವೆ. ಸರಿಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಪರಿಶ್ರಮವು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಳಗೆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕರಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಪರಿಶ್ರಮವು ಅದರ ನಿರ್ಣಯದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಭಜನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಭಾಷಣದ ಬರಹ ರೂಪವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. (೧೯೭೪) ಇಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಒಂದು ಭಾಷೆಯ (ಕನ್ನಡದ) ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯು ಇತರ ದೇಶೀಯ (ಭಾರತೀಯ) ಭಾಷೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗಳೊಂದಿಗೆ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್) ತೌಲನಿಕ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಲೇ ರಚನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಯಾಕವಿಕೃತಿಯ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಅವುಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದಾದರೆ ಅದು ಇನ್ನು ಉತ್ತಮ' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ತೌಲನಿಕ ವಿಧಾನವು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು, ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗಿನ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ನೆರವಾಗುವುದೆಂಬ ಈ ಆಲೋಚನೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಕನ್ನಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅಖಂಡವಾಗಿಯೂ, ಅನನ್ಯವಾದುದಾಗಿಯೂ, ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ನಿರೂಪಿಸಲು ಹೊರಟುದಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ಒಂದು ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿಗಿತಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೯೮೦ ರ ವೇಳೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನೆಲೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ರಚನೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬಂದಿತು ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕಾಲವೇ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯದ ಕಾಲವೂ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸವೊಂದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

-೨-

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮೊದಲು ಕಾಣುವುದು ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ. ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 'ಜೈನರು, ವೀರಶೈವರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇತರರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಕೂಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ' (ಪು. ೧೩) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಆಯಾ ಧರ್ಮದ ಒಳಗೆ ಕವಯತ್ರಿಯರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಕಮತಿ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಚೆಲುವಾಂಬೆ, ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ, ಹೆಳವನಕಟ್ಟೆ ಗಿರಿಯಮ್ಮ ಇವರನ್ನು ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಮೂರನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಕವಯತ್ರಿಯರಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಕಿ ಅಂಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಕವಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಚಾರವಿದೆಯಾದರೂ ಅದು ಧರ್ಮದೊಳಗಿನ ಉಪವಿಭಾಗವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಗೆ ಮಹಿಳಾ ದಾಖಲೀಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಉತ್ಸಾಹವಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ಎಂ.ವಿ.ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರರು ಮತ್ತು ಎಸ್.ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು 'ಕನ್ನಡಮಾತೆಯ ಮೈಸಿರಿ ಹಾಗೂ ಆಭರಣಗಳ ಕಾಂತಿಯ ಕುರಿತ ಜನರ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲೋಸುಗ' ಆರಂಭಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿಯು "ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ" ಎಂಬ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿರಚಿತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. (ನಂತರ ಇದು ಮುದ್ದಣ್ಣನ ಖಾತೆಗೆ ಜಮಾಗೊಂಡಿತು.) ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸ್ವತಃ ಮುದ್ದಣ್ಣ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಬರೆದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕರ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಈ ರೀತಿ ದಾಖಲಾಗಿವೆ. 'ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬಾಕೆಯ ವಿಷಯ ಅವಳ ಚರಿತ್ರವೇನಾದರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಬರೆಯುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ನೀವು ತಿಳಿಸುವ ವೆಂಕಟ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನೆಂಬಾಕೆಯು ಯಾರು? ಅವಳು ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳೇನಾದರೂ ಉಂಟೆ? ಅವುಗಳೇನಾದರೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಯೆ? ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿಮ್ಮ ಕಡೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆಯೇ?' (ಕಾರಂತ, ೧೯೯೬).

ಮುಂದೆ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಯವರ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯ ಕೃತ್ವ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಾಗ ಆಡುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳು ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಪರವಾದ ಉತ್ಸಾಹವೊಂದು ಇತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. 'ನಂದಳಿಕೆಯವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು ಅವರ ಮಾತೃಭಕ್ತಿಗೆ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಕವಯಿತ್ರಿ ಒಬ್ಬಳಾದರೂ ಇದ್ದಳೆಂದು ನಂಬಿಸಲೆಂದೇನೋ ಅವರು ಹೂಡಿದ ಈ ಬಗೆಯ ಆಭಾಸವಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಷಯವಲ್ಲ.' (ಕಾರಂತ, ೧೯೯೬).

ಹಾಗೆಯೇ ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ವಾಗ್ಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ "ಕನ್ನಡ ಕವಿಯತ್ರಿಯರು" (ಲೇಖಕರ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ) ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕವಯತ್ರಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿನ ಲೇಖಕರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಸಂಪಿಗೆಯ ಗಿಡಗಳೂ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದೊಳಗೆ ಹೇರಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ.... ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳೇ ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂಪಿಗೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ... ಹೀಗೆ ಚಂಪಕ ವರ್ಣನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಈಕೆಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದವಳೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕವಾಗುತ್ತದೆ... ವಿಜ್ಞಿಕಾ ಎಂಬುವಳನ್ನು ದಂಡಿ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದಳು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಈ ಕವಯಿತ್ರಿ ಕನ್ನಡದವಳೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.' ಎನ್ನುವ ದೂರಾನ್ವಯದ ಮಾತುಗಳು ಈ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಸುಶೀಲಮ್ಮ ಪುಲವತಿಯವರ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಕವಯತ್ರಿಯರು (ಕನ್ನಡ ನುಡಿ), ೧೯೪೭ರ ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ "ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸೇವೆ" ಲೇಖನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿಂದಲೇ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಅದರ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನುವಂತೆ ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿಯವರ ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಕೃತಿಯು 'ಸಮಗ್ರ, ಅಖಂಡ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ರಚನೆಯಾಗಿ ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

೧೯೮೦ರ ದಶಕದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆ ಕುರಿತ ಈ ಉತ್ಸಾಹವು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಸಾಹತು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಸುಧಾರಣೆಯ ಉದಾರವಾದಿ ಧೋರಣೆಯು ಈ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಉತ್ಸಾಹವು

ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ ಸಹ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ತಮಿಳು ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳ ಎದುರು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ, ಅಂತೆಯೇ ಆಮೂಲಕವೇ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ, ಅಂತೆಯೇ ಆಮೂಲಕವೇ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ ಗರಿಯೊಂದನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಧೋರಣೆಯು ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ತಮಿಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದಹಿಡಿದು ಕಂತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ತಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಕನ್ನಡ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು 'ಕನ್ನಡಿಗ/ಕರ್ನಾಟಕ' ಎಂಬ ನೆಲೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಅನ್ಯಭಾಷಿಕ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಕನ್ನಡಿಗರಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬ ತರ್ಕದ ಮೇಲೆ 'ವಿಜ್ಞಿಕಾ' ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. (ಕವಿಚರಿತೆ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ದ್ವಿಭಾಷಿಕತೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ನೀಡಿದ ಚರಿತೆಯಾಗಿದೆ. ನಂತರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇದು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಬಹುಭಾಷಿಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಬಹುಭಾಷಿಕ ಪರಿಸರ ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತೃತಿಯೊಂದು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಯು ಮುಖ್ಯವಾದುದಾದರೂ ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಲಂಬಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ).

೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದ 'ಗರತಿಯ ಹಾಡಿ'ನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿಂದೆಯಾದರೂ ಈ ಉತ್ಸಾಹವೇ ಇದೆ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಮಹಿಳಾ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ. (ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿದೆ).

ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರ ರಚನೆಯ ಮೇಲಿನ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಧೋರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ತುಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಕಿಟಿಲ್‌ರಿಂದಲೇ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಭಜನಾಕ್ರಮದ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಜೈನ, ವೀರಶೈವ ಮತ್ತು ವೈದಿಕಧರ್ಮದೊಳಗೆ ಮಹಿಳೆ-ಪುರುಷೆಂಬ ವಿಭಜನೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಲೇಖಕಿಯರ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರರ) ಆವಿಷ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ನೀಡುವ ಕವಯತ್ರಿಯರು, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಕವಯತ್ರಿಯರು ಇತ್ಯಾದಿ 'ವಿಭಜಿತ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೆರಡೂ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿಯವರ ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಯತ್ರಿಯರು ಕೃತಿ ರಚನೆ ಗೊಂಡಂತೆ ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರರ ಸಂಪುಟ, ಮಹಿಳಾದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟಗಳು ರಚನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ೧೯೮೦ರ ದಶಕದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರ ರಚನೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ, ಅದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವಿಭಜನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಿಧಿಯತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದುದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳೆಯ ಗುರುತನ್ನು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ತರುವ ಮೂಲಕ ಒಂದೆಡೆ 'ಕನ್ನಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ' ಯನ್ನು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಈಡೇರಿಕೆಗೆ

ಪೂರಕವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಭಿನ್ನತೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಗರತಿಯ ಹಾಡಿನ (ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ) ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಕನಡನ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮೀರುತ್ತದೆ.

-3-

೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವು ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಾಖಲೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡುದಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಅಖಂಡ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಎರಡು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಕೊಂಡುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು, ಲಿಂಗತ್ವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಭಜನೆ. ಎರಡು, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವ ಲಿಂಗೇತರವಾದ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ವಿಭಜನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಪ್ಪುಲೇಖಿಯರು, ಮೂರನೆ ಜಗತ್ತಿನ ಲೇಖಿಯರು, ಏಷ್ಯನ್ ಲೇಖಿಯರು ಇತ್ಯಾದಿ (ಈ ವಿಭಜನಾ ಕ್ರಮದ ಹಿಂದಿನ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭಜನೆಗಳಿಗೂ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ).

೧೯೮೦ರ ದಶಕದ ಕನ್ನಡದ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಲಿಂಗರಾಜಕಾರಣ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಿಯರ ಪ್ರಸ್ತಾಪದೊಂದಿಗೆ. ಅಂದರೆ ತಿರುಮಲಾಂಬ, ರಾಜವಾಡೆ ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಿಯರ ಕುರಿತ ಅವಗಣನೆಯ ಕುರಿತಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲೀಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಬಂಧ ಎಂದು ವಿಭಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ನಭಾ ಕಾದಂಬರಿಗೂ ದ್ರೌಪತಿ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಕಡೆ ಗಮನಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತು 'ಇಂದಿನ ಗೃಹಿಣಿಗೂ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಗೃಹಿಣಿಗಿಂತ ಇಂದಿನ ಗೃಹಿಣಿ ಆವರಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು. ಶೀಲಸ್ವಭಾವದ ಉತ್ತಮತೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸರಿಸಮಾನರು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಗೃಹಿಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿವೆ... ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದಕಿಯ ಮಾತುಗಳು (ಚಂಪಾಬಾಯಿ. ಖ. ೧೯೪೦) ೧೯೬೫ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷನ ಒಡವೆಯೇ? ಅವರಿಗೆ ಸುಖ ದುಃಖ ನೋವು ನಲಿವುಗಳಿಲ್ಲವೇ?' (ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿ, ೧೯೬೫) ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ 'ಈ ಕವಯತ್ರಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಮಾರ್ಗ ಮಾತ್ರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟುಮಾಡುವಂತಿದೆ' (ಶ್ರೀಮತಿ ೨೦೦೬) ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದೆಯಾದರೂ ಅದು ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಧಾನಿಕತೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪಠ್ಯವೊಂದರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಪರಂಪರೆಯ ನಿರ್ವಚನದ ತಾತ್ವಿಕತೆಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಕುರಿತ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯು ದೊರೆಯಬೇಕಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುವುದು ಜರೂರಾಗುತ್ತದೆ.

೧. ಮಹಿಳೆಯ ಅಖಂಡತೆಯ (ಏಕತೆಯ) ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಪ್ರಶ್ನೆಗೊಳಗಾಗಿರುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ನೆಲೆಯನ್ನು, ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

೨. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಭಜನಾಕ್ರಮಗಳಿಗೂ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಈಗ ಹಾಕಲಾಗಿರುವ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು.

೩. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಮಾದರಿಯ ನಿರುಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು

‘ಕಾಲ’ಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ‘ಸ್ಪೇಸ್’ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವಕಾಲವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಎಂದು ಆಧುನಿಕವನ್ನು ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದೊಳಗಿನ ಭಿನ್ನ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವುದು.

೪. ಆಧುನಿಕಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರ ಗೈರುಹಾಜರಿ ಅಥವಾ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಹಾಜರಿಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ಹಾಜರಿಯೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವುದು.

೫. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಾಖಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಣದ ನಡುವಿನ ಒತ್ತಡವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ. (ಜನಪ್ರಿಯ ಲೇಖಕಿಯರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದರೆ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಗುಣಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜಾಳಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಆಂತಕಂದಿಂದ ಹೊರಬರುವುದು.

೬. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ‘ನೆನಪಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ’ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. (ಈ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಢಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗೆಗಿನ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಸ್ತೃತಿಯ ಕುರಿತದ್ದು. ಇದರೊಳಗೆ ಮರೆಯುವುದು, ಮರೆತಂತೆ ನಟಿಸುವುದು, ಪಕ್ಕಕ್ಕೆಡುವುದು, ‘ತಪ್ಪಾಗಿ’(?) ಅರ್ಥೈಸುವುದೂ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇರಬಹುದು.

ಆಕರಗಳು:

- ಚಂಪಾಬಾಯಿ. ಡಿ. (ಸಂ) (೧೯೪೦) ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಜಯರಾಮ ಕಾರಂತ (ಸಂ) (೧೯೯೬) ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ನಮನ ನಂದಳಿಕೆ ಬಾಲಚಂದ್ರ ರಾವ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಮಂಗಳೂರು.
- ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಡಿ.ಎಲ್ (೧೯೭೧) ಪೀಠಿಕೆಗಳು ಲೇಖನಗಳು ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಆರ್, (೧೯೬೧) ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ ಸಂಪುಟ ೧ (ಮೊ. ಮು. ೧೯೦೭) ಸಂಪುಟ ೨ (ಮೊ. ಮು. ೧೯೨೯) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ೨೦೦೫.
- ನಾಯಕ. ಹಾ. ಮಾ (ಸಂ) (೧೯೭೪) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟಗಳು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ (ಮೊ. ಸಂ).
- ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಕೆ.ವಿ. (ಪ್ರ.ಸಂ) (೧೯೬೦) ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ ಸಂಪುಟ ೨ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ರೆವರೆಂಡ್ ಕಿಟಿಲ್ (ಸಂ.) (೧೮೭೪) ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೋಂಬುಧಿ.
- ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ ಕೆ. (೧೯೩೯) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ವೆಂಕಟೇಶ ಸಾಂಗಲಿ (ಮೊ.ಮು. ೧೯೬೦) ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಚರಿತ್ರೆ ಕೋಶ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ೧೯೯೯.
- ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಜಿ.ಎಸ್. (ಸಂ) (೧೯೭೪) ಸಮಗ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟಗಳು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಶಿವಾರೆಡ್ಡಿ ಕೆ.ಸಿ. (ಸಂ) (೨೦೦೪) ಕುವೆಂಪು ಸಮಗ್ರ ಗದ್ಯ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
- ಶ್ರೀಮತಿ ಹೆಚ್.ಎಸ್. (ಸಂ) (೨೦೦೬) ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ.
- ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿ (೧೯೬೫) ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಯತ್ರಿಯರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಹಕಾರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘ, ಧಾರವಾಡ.

೪

ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರಶ್ನಪತ್ರಿಕೆ

ಕೆ.ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಚರಿತ್ರೆಯೋದದ ಹುಡುಗ ಪರೀಕ್ಷಾಭವನದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದ್ದಾನೆ.

ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಸ್ತಕ;
ಪುಟಕ್ಕೊಬ್ಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಸಂಪುಟಕ್ಕೊಂದು ಶತಮಾನ;
ಪಂಕ್ತಿಗಳ ಬದಲಿಸಿದೆ ಕಳ್ಳಬೆರಳು;
ಹಲವು ಮಾಸಿದ ಮಾತು ಶಾಸನದ ಮೇಲೆ
ಉಗ್ರಾಣದೊಳಗಿತ್ತು ಹಳೆಯ ಕಂಚಿನ ಬೊಂಬೆ;
ತಿಕ್ಕಿ ತೊಲೆದಂತೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಹೋಗಿ
ಗಾರೆ - ಗಜ್ಜುಗವಾದ ನುಣುಪುನೋಟ.
ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ ನಿನಗಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ
ನೀನೋದದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ.
ನಿನ್ನ ಅನುಮಾನವೇನಿಲ್ಲಿ?

(The ageless ambiguity of things
which make our life mean death -
ಯಾರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ನಿಗದಿ?
ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನೋಡಿದ
ನೋಟವಷ್ಟೆ ಸರಿಯೆ?

ಆಧಾರವಿದ್ದರೂ ಅಪಸ್ವರವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ,
ಏಕಮತವಿಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ.

ಇವನೆಂಥ ಸೂರ್ಯಾವತಾರಿ?
ದಡಗಳಿಲ್ಲದ ಗಾಳಿಹೊಳೆಯ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ
ಉರುಳಿಬಿದ್ದಿತ್ತಿವನ ರಾಜಧಾನಿ.
ಮಣ್ಣು ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ತುಕ್ಕುಹಿಡಿದ ಕಿರೀಟ ;
ಅತ್ತರನ ಹಬೆಯ ಜಾಲರಿಗೆ ಒತ್ತಿದ ಗಲ್ಲ, ಅಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದ ಕಾಮದಿರುಳು;
ಕೊಲೆಗಲ್ಲಿನಾಚಿಗುರುಳಿದೆ ನಿನ್ನೆ ಚುಂಬಿಸಿದ ಒಂದಿರುಳ ರತಿಯ
ಕೊರಳು ;
ಅದರಾಚೆಗಿದೆ, ನೋಡು, ಕಲ್ಲುಚಪ್ಪಡಿ ಹೊತ್ತ ಬಂದಸಾಲಿನ
ಬಿಳಿಯ ಕಣ್ಣು ;
ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ, ಎತ್ತರದ ಕೋಟೆಗೋಡೆಗೆ ಬಿಗಿದ ಪಂಜರದ
ಹೆಣವನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ, ಹದ್ದು ;
ಈ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ನೀನು ಹಕ್ಕುದಾರ.
ಮಾತುಬಲ್ಲವ ಹುಟ್ಟು ಹುಲ್ಲು ಜೋಪಡಿಯನ್ನೆ ಬಾನಿಗೆತ್ತಿರಬಹುದು ಒಡಲ ಕರೆಗೆ ;

ಈ ಸುಳ್ಳಿಗೂ ನೀನು ಹಕ್ಕುದಾರ.

ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿದ ಒಂದೆ ತಪ್ಪಿಗೆ ಶೂಲವೇರಿ ನಕ್ಕು
ನೆಲನಡುಗುವಂತೆ ನಡೆದಿರಬಹುದು ನಿನ್ನೆದೆಯ ದೂರಕತ್ತಲೆಯೊಳಗೆ ಬೆಳಕ ಮಿಡಿದು;
ಇವರಾಸೆಗೂ ನೀನು ಹಕ್ಕುದಾರ.

ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ?
ಇನ್ನೆಷ್ಟು ತಲೆ ಬೀಳಬೇಕು ಧರಿತ್ರಿಯಲ್ಲಿ?
ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ ಭೂತ;
ನಿನ್ನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳು.
ನಿನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದಷ್ಟೋ

ಕೆಲಸ ನಡೆದಿತ್ತು ತೊಟ್ಟಿಲಿಕ್ಕುವ ಮೊದಲೆ ನಿನಗೆ!

ನೀನಲ್ಲ ಈ ನೆಲದ ಮೊದಲ ಬದುಕು ;
ನೀನಲ್ಲ ಈ ಜಗದ ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಮೊದಲಕ್ಷರದ ಮೊಲದ ಹಾಡು;

ನೀನು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೆ
ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಳಿಸಿದ ಹೆಮ್ಮರನ ಕೆಳಗೆ
ಹಸಿರುನೆತ್ತರ ಗರಿಕೆ ಬಯಲ ತುಂಬ.
ಹುಚ್ಚುಮಳೆಯೊಳಗೆ ಮೈತೊಳೆವ ಹಸಿರೆಲೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಹಿರಿಮೆ.

ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ.
ಹಾಳೂರ ಕೋಟೆಗಳ ಕಲ್ಲನೊಂದೊಂದಾಗಿ
ಕಿತ್ತು ಸಾಗಿಸಿ ನೀನು ಕಟ್ಟಿದರಮನೆಯೊಳಗೆ
ನೆಲಸಿದೆ ಚರಿತ್ರೆ, ನೀನಲ್ಲಗಳೆದರು ಸರಿಯೆ.

ಚರಿತ್ರೆಯೊಡಲು ಉದಾರ;
ನೀನು ಸಣ್ಣ ವಿಚಾರ.
ಸೊನ್ನೆ ಖಂಡಿತ ನಿನಗೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ;
ಪ್ರಶ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಇಡು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ.

II. ಯುದ್ಧ

ಆಶಯ

ಯುದ್ಧ ಎಂದರೇನು? ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧಗಳಾಗುತ್ತವೆ? ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು? ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪಡೆಯುವುದೇನು? ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆಯುಧಗಳ ಉಪಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಕಾಳಗಗಳಿಗೆ 'ಯುದ್ಧ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಯುದ್ಧಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಕ್ಕಾಗಿ, ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ, ದೇವರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗಾಗಿ (ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕದ ನಡುವೆ ಜರುಗಿದ್ದು) ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅಂತಃಕಲಹ ಅಥವಾ ಒಳಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಯುದ್ಧ ವಿಶ್ವವನ್ನು ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳು 'ಅಸ್ತಿತ್ವ'ಕ್ಕಾಗಿ ಜರುಗಿರಬೇಕು, ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆನಿಂತು ಬದುಕಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಆ 'ನೆಲೆ'ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜರುಗಿರಬೇಕು. ಆ ಸಮುದಾಯದ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮುಖಂಡ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ - ಮುಖಂಡನ ಮಾತುಗಳು ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ಅವನು 'ನಾಯಕ'ನಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ತಮ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರದೇಶ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ತೊಡಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಲು ಆಚರಣೆ, ಧರ್ಮ-ದೇವರು ಇವುಗಳ ಮೊರೆ ಹೋದಾಗ 'ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ'ಯ ಶನಿ ಮೈದೋರಿ ದೇವರು, ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಜರುಗುತ್ತವೆ.

ಯುದ್ಧಗಳು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಜರುಗಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ, ಮಾನವೀಯತೆ ನಶಿಸಿ 'ಅಹಂ' ಅಟ್ಟಹಾಸಗೈದಿರುವುದನ್ನು (ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಯುದ್ಧ ಎಂದು ವಿನಾಶಕಾರಿಯೇ, ರಾಜರ ನಡುವೆ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಾಗ ಸೈನಿಕರು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. - ಅವರೊಡನೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗರಿಕರೂ, ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವವರೆಲ್ಲರೂ ಯುವಕರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇಶಕಟ್ಟುವ 'ಶಕ್ತಿ' ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವ ಮನುಕುಲದ ಅವಮಾನ.

ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಜರುಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯದಾಹವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಂಶದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ, ಸ್ತ್ರೀಯ ಮೇಲಿನ ಅಸಹನೆ ಕ್ರಮೇಣ ದ್ವೇಷದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದು, ಮಾತಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬೀಳುವುದು ಹೀಗೆ ಆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಕಾರಣಗಳೇನು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ - ಆದರೂ ಯುದ್ಧ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧ, ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಯುದ್ಧ. ಕಾರಣಗಳೇನೆ ಇರಲಿ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ನಾಶ ಅಷ್ಟೆ.

ವಿಶ್ವ ಕಂಡ ಎರಡು ಮಹಾ ಯುದ್ಧಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಯುದ್ಧದಿಂದ ಆಗುವ ವಿನಾಶವನ್ನು ವಿಶ್ವಯುದ್ಧಗಳು ಆ ಮೊದಲು ಸಂಪ್ರಾಯಿಕ ಯುದ್ಧವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ಈಗ ಅದೆಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಕಾಣದಿರುವ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ಮನುಕುಲದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅನುಕೂಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಮನುಜನ ಉನ್ನಾದ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂಸೆಯೂ, ಕೊಲೆಯೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧನಗಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು - ಈ ವಿಶ್ವದ ಕ್ರೂರ ಎನ್ನಬಹುದೇ! ಇಡೀ ಮನುಕುಲ ಅಸಹನೆಯ ಅಗ್ನಿಕುಂಡವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯ ಹಿಂಸಾನಂದದ ಸಂಮೋಹನಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹಾಗಾದರೆ ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ನೈತಿಕತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಈ ವಿಶ್ವದ ತುಂಬಾ ಸಂಮೋಹಿತಗೊಳಿಸುವುದು. ಇದು ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ - ಇದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ. ಅದು ಭಾರತದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ "ಭಾರತ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲ - ಬುದ್ಧ ಭೂಮಿ". ಜಗತ್ತಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಬೋಧಿಸಿದೆ ಬುದ್ಧ ಇವತ್ತು ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿ ಬುದ್ಧ ನಗುವಿಗೆ ಇದೆ. ಅವನ ಶಾಂತತೆಗೆ ಇದೆ ಅದನ್ನೆ ನಾವಿಂದು ವಿಶ್ವಕ್ಕೇನೆ ಸಂಮೋಹಿತಗೊಳಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು ಯುದ್ಧದಿಂದಂತಾಗುವ ಅಶಾಂತಿಯಿಂದಲ್ಲ. ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ ನಾವೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗಿದರೆ ಯುದ್ಧದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೧

ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತು

ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಯುದ್ಧಮುಗಿಯಿತು, ಮುಗಿಯಿತಹಹ ನರಮೇಧ! ಮುಗಿಯಿತು
ಯುದ್ಧ ಹಿಂಸಾರತಿಯ ಕೆಸರು ಚಿಮ್ಮಿ
ಕೊಲೆಯಾದ ನೆಲದೆಯೆ, ಬಾನಕರುಣಾಮುಖದ
ಕೊಲೆಯ ತೊಳೆತೊಳೆಯ ಬಹುದಂತೆ, ಶಾಂತಿ!

ಕೆನ್ನೀರ ಕಾಲುವೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಾವಿನ ತಡಿಗೆ
ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಿಹ ಕೋಟಿಕೋಟಿ ಜನದ
ಎದೆಯನಾಧರಿಸಿ ನಿಂತೊಲವಣುಗುನೇಹಗಳು
ನೆಲೆದಪ್ಪಿ ತೊಳಲುತಿರೆ ಇದೊ ಅನಾಥ,
ವಿಜಯದೊಂದೊಂದು ನುಡಿಯೊಳು ಮಡಿದ ನೂರುಜನ
ದೊಡಲ ಮಿಡುಕೊಂದೆ ಪಡಿನುಡಿಯುತಿಹುದು;
ಆಭಯಂಕರ ರುದ್ರನಾಟ್ಯವಾದೀ ಬಳಿಕ
ಈ ಒಸಗೆಯಪಹಾಸ್ಯ ಸಾಕು, ಸಾಕು!

ಮುಗಿದುದೋ ನರಮೇಧ, ಕೊಲುವ ಕೈ ದಣಿದುದೋ
ರಕ್ತದ ಹವೆ ಕೊಂಚ ತಣಿಯಿತೇನೋ ;
ಬಿದ್ದವರ ಎದೆಯನೊದ್ದೊದ್ದು ನಿಂತೀ ಬಲವು
ಗೆದ್ದನೆಂದಿತು, ಬಲವೆ ನ್ಯಾಯವೇನೋ!
ನರನ ಹಗೆಬಗೆಯ ಕಲೋರಗದ ವಿಷದಂತ
ಉಗುಳುಗುಳಿ ವಿಷವ ಬರಿದಾಯಿತಯ್ಯ ;
ಶಾಂತಿಯಿದು ಆ ಕಾಳನಾಗರನ ಸುಖನಿದ್ರೆ,
ವಿಷಸಂಗ್ರಹಕೆ ಸಲುವ ಸಮಯವಕಟ!
ಮತ್ತೆ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಲಿದೆ; ಮತ್ತೆ ಭೋರ್ಗರೆಯಿದೆ ;
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತದರ ವಿಷದಂಶದಿಂದ
ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಯ್ಯೋ ನರನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ; ದಿಕ್ಕು

ಗೆಟ್ಟು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ಮನುಜವೃಂದ!
ಆಹಲ್ಲ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಪಾ
ತಾಳದಾಳಕ್ಕೊತ್ತಿ ಹುಗಿಯುವನಕ

ದಶಶಿರನ ತೆಲೆಯಂತೆ ಮರಮರಳಿ ಚಿಗುರಲಿದೆ
ಯುದ್ಧ ; ಶಾಂತಿಯು ಬರಿಯ ಮಾತು ಮಾತ್ರ !

ಅನ್ಯಾಯ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಾಯಕವ ಮಸಗುವನು,
ಶಾಂತಿದೇವತೆಯೆಂದು ನಟಿಸಬಹನು ;
ಚಿಲುವೊಡಲ, ಸವಿನುಡಿಯ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಿಂಗರದ
ಭಂಗಿಯಲಿ ಮನುಕುಲವ ಹಂಗಿಸುವನು.
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್ಯಷ್ಟೆ ನವವೇಷಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ
ಅಶ್ವೇತರೆದೆಮೆಟ್ಟಿ ಕುಣಿಯಬಹುಳು ;
ಸುಲಿವ ರೀತಿ ಸುಧಾರಿಸೀತು, ನಯವಾಗಿ ನವು
ರಾಗಿ ನೆಗಳೀತದರ ಜಿಗಳೆಯೊಲವು !
ಭಾರತದ ಶೃಂಖಲೆಯ ರುಣರುಣತ್ಕಾರವೇ
ವಿಜಯೋತ್ಸಕೆ ಸಮೆದ ಹಿಮ್ಮೇಳವು ;
ವಂಗದಲ್ಲಿ ಕೂಳಿಲ್ಲದಳಿಯ ಅಳಿಯುತ್ತಿರುವ
ಕಂಕಾಲಗಳೆ ಅದಕೆ ಮೇಳದವರು !
ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತೆ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ! ಮೊದಲಾಗಲಿದೆ
ದಲಿತ ಜನಪದಗಳುಳ್ಳ ರಣಕಾರ್ಯ ;
ಮೆರೆಯಲಿದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಘನಘೋರ; ಆದೋ
ಕೇಳು! ಕೇಳಿಸದೆ, ಆ ಸಮರತೂರ್ಯ?

ನಾ ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ

ಅಜ್ಜಂಪುರ ಸೀತಾರಾಮ (ಆನಂದ)

ಕಥೆಯ ಆಶಯ

ಆನಂದರ ಆಯ್ದು ಕಥೆಗಳು (ಸಂ. ಹಂ. ಪ. ನಾಗರಾಜಯ್ಯ) ಕೃತಿಯಿಂದ ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಕಲೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಕಲೆಯ ಗುಣ. ಯಾವುದೇ ಕಲೆಗೆ ಮೂಲ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ಸುಂದರವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಕಲೆಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ಜತೆಗೇ ಕಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಕಲೆಯನ್ನು, ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗದು. ಈ ಕಥೆಯ ನಿರೂಪಕ ಕಲಾರಾಧಕ. ದೇವಾಲಯ, ವಾಸ್ತು, ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯುವ ಗುಣವಂತ. ಆದರೆ ಎದುರಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದು. ಹೆಣ್ಣು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಸಂಸಾರ, ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಯಾರೋ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅನಿಷ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುವವಳು. ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪರರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೆಟ್ಟ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವಂತಾದದ್ದು. ಸುಂದರವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಸುಂದರವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಬದುಕಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚೆನ್ನಿ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬದುಕುವ ವಿಧಾನ ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ಕಲಾರಾಧಕನಾದ ನಿರೂಪಕ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಬೇಸಿಗೆಯ ರಜದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ (ಮೈಸೂರು) ಸೀಮೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟೆ. ನನಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಶಿಲಾಶಿಲ್ಪಗಳ ವೈಖರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಸೋಮನಾಥಪುರ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗ “ಇರಲಿ, ಸಾಯದೆ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ”, ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಸಂಚಾರ ಹೊರಟಾಗ ನನ್ನ ಆಸೆಯ ಕನಸು ನಿಜವಾಗುವಂಥಾಯಿತಲ್ಲ - ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯ - ನನ್ನ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವಲ್ಲ - ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ನಾಗವಳ್ಳಿ, ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ನನ್ನ ಸಂಚರ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಮುಗಿದಿತ್ತು ಅನ್ನಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಸುಮಾರು ನೂರು-ನೂರೈವತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ತೆಗೆದ ಪೋಟೋಗಳು.

ನಾಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪನವರೆಂಬವರು ಬಹಳ ಗಣ್ಯರಾದವರು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಯಜಮಾನರಂತಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದುದ್ದು. ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಾನು ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ನನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂತೆಯ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಾನು ಅದರ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಆ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದು ನನಗೆ ಸರಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಆ

ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ ಅನ್ನಿಸಿತು. “ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದೆಯೇ?” ಎಂದು ಗಾಡಿಯವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅವನು ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ “ಸ್ವಾಮಿ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಅವರ ತಾವ ಹೋಗಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಅನ್ಯೂಲ ಮಾಡ್ತಾರೆ ಬುದ್ಧಿ” ಅಂದ, ನಾನು “ಆಗಬಹುದು” ಎಂದೆ. ಇನ್ನು ಹತ್ತು ಮಾರು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ನಾನು ಗಾಡಿಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಗಾಡಿಯವನು ಇಳಿದು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನೊಂದಿಗೆ ಬಂದು “ಬುದ್ಧೀ ಇವರೇ ಕರಿಯಪ್ಪೋರು ಅನ್ನೋರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಹಳ ನಮ್ರ ಭಾವದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು “ಸ್ವಾಮಿ, ದಯಮಾಡಿ, ಇದು ತಮ್ಮ ಮನೆ ಎಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನೂ ಅವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು “ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತು” ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು “ಸ್ವಾಮಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೆ; ತೊಂದರೆ ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಮಿ? ತಾವು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದರಲ್ಲಾ ಅದೇ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ; ತೊಂದರೆ ಗಿಂದ್ರೆ ಅನ್ನಬೇಡಿ. ಸ್ವಾಮಿ; ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ, ಗಾಡಿಯವನನ್ನು ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ, ಗಾಡಿಯವನನ್ನು ಕರೆದು “ಲೋ ತಿಮ್ಮಾ, ಧಣಿಗಳ ಸಾಮಾನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಗ್ಗಿ ಮೇಲೆ ತಂದಿಡೋ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ನಾವು ಹೋಗಿ ಅವರ ಮನೆ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು. ಕರಿಯಪ್ಪನವರದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ. ತುಂಬಿದ ಮನೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ ಒಳಗಿನಿಂದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ, ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ನನ್ನ ಹ್ಯಾಟು ಬೂಟು ಎಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು.

ಜಗಲಿಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೊಠಡಿ; ಮನೆಯ ಆಳು ಅದರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಗುಡಿಸಿ, ಚಾಪೆ ಹಾಕಿ, ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು, ಗಾಡಿಯವನು ನನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ ಕರಿಯಪ್ಪನವರು “ಸ್ವಾಮೀ, ಇನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಬಹುದಲ್ಲ” ಎಂದರು. ನಾನು ಎದ್ದು ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ, ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟು, ಷರಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರೋ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಿಸಿ ನೀರು ತಂದಿಟ್ಟರು. ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಇನ್ನು ಅರ್ಧಗಂಟಿಯಲ್ಲಿ ಊಟವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಹೊರಗೆ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅದು ಅವರ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತಾ ಅವರ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಬಹಳ ನೆಮ್ಮದಿವಂತರು. ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುತ್ತಾರಂತೆ. ಮನೆಯ ತುಂಬಾ ಜನ, ಆಳುಕಾಳುಗಳು - ದನಕರುಗಳು ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಮನೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅದೇ ದೊಡ್ಡದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು ಅವರ ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ನಮ್ರತೆ. ಅದು ಆ ಜನರಿಗೆ ಬಹಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ತೋರಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಉಪಚಾರವಾಗುತ್ತೆ - ಎಂದು ಕೊಂಡೆ.

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿ ನಡೆದು ಬಂದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ.

೨

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಸುಮಾರು ಆರೂವರೆ - ಏಳು ಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಹೊರಗೆ ನೀರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಮುಖ ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ.

ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ತಾವೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಹಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹಾಲು ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ - ಅವರು ಅಷ್ಟು ಆದರದಿಂದ ತಂದದ್ದನ್ನು ಬೇಡವೆನ್ನ ಬಾರದೆಂದು ಕುಡಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟು ಅಲ್ಲೇ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ತಂದಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಕೇಳಿ ಅವರಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ನಾನು ವಿವರಿಸಲಾರೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ “ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಒಪ್ಪೋದಾದ್ರೆ - ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ರಂಗಪ್ಪನ ಗುಡಿ - ಬಹಳ ಹಳೇದು, ಸ್ವಾಮಿ; ಬಲು ಖಚಿತವಾಗಿದೆ; ಬಹಳ ದೂರಾನೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದರು. ನನಗೆ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು.

“ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ಇಲ್ಲೇ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಹರಿದಾರಿ ದೂರದಾಗಿದೆ; ಅದೋ ನೋಡಿ ಕಾಣೋಕಿಲ್ಲೆ ಆ ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟ - ಅದರ ಬುಡಾಗಿದೆ.”

ನನಗೆ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ - ವಿವರಣೆ ಬರೆಯುವುದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಇವತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸವಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

“ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರ - ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದರು.

ಆ ದಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿ - ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲೇ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಪುರಸತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮುಕ್ತಾಯ ಪಾಲು ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ವಿಷಯವೇ - ನಾನು ನೋಡಿದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ನೋಟಗಳು, ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನೆನೆಪು ನನ್ನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಎಡಬಿಡದೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ “ಅಯ್ಯೋ; ಈ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ; ಅವಳು ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಸೊಬಗು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು” ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನೆ. ಆದಿನ ನಾನು ನಾಗವಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಆದರಣೀಯವಾದದ್ದೇನೆ. ಆ ದಿನ ನಾನು ನಾಗವಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಆದರಣೀಯವಾದ ಆತಿಥ್ಯ - ಉಪಚಾರ - ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲಾ ಬರೆದು - ನಾಳೆ ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ - ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಾಗದವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಆಫೀಸು ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಪಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ವಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಲವೋ ಮೂರು ಸಲವೋ ಬೇಲೂರಿನಿಂದ ಅಂಚೆಯವನು ಬಂದು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಳು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಕೈಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಪಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೊಠಡಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜಗಲಿಯ ಕಂಬವನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿ ಕುಳಿತಿರ್ದಳು. ಯಜಮಾನರ ಮಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರಿತು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದವನು ಆಳನ್ನು ಕಾಣದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ನಿಂತಿರಲು, ನಾನು ನೋಡಿದಾಕೆಯು ಎದ್ದು ಬಂದು “ಏನು ಬುದ್ಧಿ, ಏನಾಗ್ಗೆಕು? ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದಳು. ಆ ಹಳ್ಳಿ ಹುಡುಗಿಯ ನಯವನ್ನೂ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ :

“ಏನೂ ಇಲ್ಲಮ್ಮ, ಈ ಕಾಗದಾನ ಟಿಪ್ಪಣಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳ್ತೀಯಾ?”

ಆಕೆ ನಗುತ್ತಾ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು

“ಆದ್ಯಾಕ್ಷುದ್ಧೀ ಓಟೊಂದು ತೊಂದ್ರೆ ತಮ್ಮ; ಆ ಕಾದ್ಯಾನ ಇಲ್ಲೊಡಿ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ - ನಾನೋಗಿ ಹಾಕ್ತೀವ್ವಿ” ಅಂದಳು.

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವಳೊಡನೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

“ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಅಲ್ಲೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ಅಯ್ಯೋ; ಬುದ್ಧೀ; ಅದ್ಯಾಂಗ ತೊಂದ್ರೆ? ತಾವು ದೊಡ್ಡೋರು”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ; ಇಲ್ಲೊಡಿ, ಆ ಕಾದ್ಯಾನ.”

- ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಳು. ನಾನು ಕಾಗದವನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು “ನಿನ್ನ ಹೇಸರೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ನನ್ನೆಸ್ತು ಚೆನ್ನಿ” ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಸೊಗಸಾದ ಹೆಸರು - ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಚೆನ್ನಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಆ ನಮ್ರ ಭಾವ - ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ತಿಳಿಹೃದಯದ ನಿರ್ಮಲ ಛಾಯೆ - ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಲಾಲಿತ್ಯ - ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಿದವು.

ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದೆ. ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು. ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಂದು ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ಪುನಃ ಅದೇ ಹುಡುಗಿ, ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಕಂಬವನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಚಾಚಿದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುದುಡಿಕೊಂಡು, ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅನ್ಯಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ದಾರದ ಎಳೆಯನ್ನು ಕೀಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ನೀರು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಲು ಮತ್ತಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಒಂದು ಸಲ ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇನಷ್ಟೇ; ಈಗ ಅದರ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಅವಳನ್ನೇ ಕುರಿತು “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಬೇಕಿತ್ತು. ಮುಖಾ ತೊಳೆಯೋಕೆ” ಅಂದೆ. “ಆಗ್ಬೊದು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ” ಎಂದು ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ತಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ನಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಆಕೆಯ ಆ ಮುಗ್ಧವಾದ ಮುಖವು ತಿಳಿನಗೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯುವತಿಯರ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳನ್ನುರಳಿಸಿ ಧೂಳೆಬ್ಬಿಸುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗರ್ಜಿಸುವ ಅಲೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡುವ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಅಂತಹುದಲ್ಲ. ಅದು ಮೃದುವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಇಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು, ಚಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ತೂರಿ, ಹೂಗೊಂಚಲನ್ನು ಹಾಯ್ದು, ಪರಿಮಗಳವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ತಂಗಾಳಿಯಂತೆ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ತರಂಗಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸರಳವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ. ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಬರೀ ಧೂಳು; ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೌರಭವಿಲ್ಲ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ನಗುವಿನಲ್ಲೋ? ಓ; ಅದು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೂವಿನ ಹಾಗೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೂವಿನದು ಎಂತಹ ಶುಭ್ರತೆ. ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಿಮಳ; ಇಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಚೆನ್ನಮ್ಮನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂಡಿ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತಂದಿಟ್ಟು ಹೋದಳು. ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರೋಣವೆಂದು ನನ್ನ ಕೊಳಲನ್ನು ಸಣ್ಣದೊಂದು ‘ಕ್ಯಾಮಾರಾ’ ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಚೆನ್ನಮ್ಮ; ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಾರು ಬಂದೆ. ಎತ್ತ ಕಡೆ ಹೋಗೋಣ - ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವರ ತೋಟ ಇದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದುದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಗೇಹೋಗೋಣವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ

ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನೇ ಕೇಳಿಬಿಡುವುದು ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ “ಏನಮ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ತೋಟ ಇದೆಯಂತಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ನೋಡೋಣಾಂತ ಇದ್ದೇನೆ. ದಾರಿ ಯಾವುದು ಹೇಳಿಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಕೆ “ಆಗಲಿ ನನ್ನೋಡ್ಯ” ಎಂದು ಎದ್ದು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಒಂದು ಕಾಲುದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, “ಇದೇ ನನ್ನೋಡ್ಯ ಹಾದಿ ನಮ್ಮೋಟಕ್ಕೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. “ಸರಿ, ಇನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟೆ. ಆ ಕಾಲುದಾರಿ ಹಿತ್ತಲ ತರಕಾರಿ ತೋಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಾರು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ಗಾಳಿ ಬಂದು ನಾನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಧೋತ್ರದ ತುದಿ ತರಕಾರಿ ತೋಟದ ಬೇಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನಾನು ದಾರಿತಪ್ಪಿದ್ದೇನೆಂದು ಶಂಕೆಯೇನೋ ಅವಳಿಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಇನ್ನು ಸುಮಾರು ನೂರು ಗಜ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ತೋಟ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾದ ತೋಟ. ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಅಡಿಕೆ-ತೆಂಗು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಗಿಡಗಳು ಇದ್ದವು. ಸ್ವಭಾವತಃ ರಮ್ಯವಾದ ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗು, ಅಂದು, ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನ ಬಂಗಾರದ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನೂರ್ಮಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ತೋಟವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹತ್ತಾರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಬಾವಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಯಾತದ ಬಾವಿ. ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೀರಿನವರೆಗೂ ಇಳಿದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿದ್ದವು. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಮಾರು ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತೋಟದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗಿನ ಪಾನದಿಂದ ಮುದವೇರಿ ಯಾವುದೋ ವರ್ಣಿಸಲಾಗದ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿತು. ತೋಟದ ತಂಪು, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹಾಯ್ದು ಹಾಯ್ದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ತರತರದ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಪರಿಮಳವೆಲ್ಲಾ ತಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಂಠ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಗಳಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪಕ್ಷಿಗಳೊಡನೆ ಪಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ಹೂಗಳೊಡನೆ ಹೂವಾಯಿತು. ಕವಿಗಳು, ಕಾಣದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಏಕೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. “ಎಲ್ಲಿ ಸುಖವೋ ಅಲ್ಲೇ ಸ್ವರ್ಗ” ಹೃದಯವು ಆನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹರಿಯಿತು. ಅದರ ಭರದಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಕೊಳಲಿನ ಒಂದು ಸ್ವರವು ನೂರು ಸ್ವರವಾಗಿ ತೋಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತು. ನನ್ನ ಕೊಳಲಿ ಗಾನಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಉಬ್ಬಿಹೋದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನುಡಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದೆ. ತೋಟದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ. ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಂತೆ ಹಾಡತೊಡಗಿದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಿಂದು ಗುಳು ಗುಳು ಎಂಬ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ಹಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ನೋಡಿದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಚೆನ್ನಿ. ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಗೆ ನೀರಿಗಿಳಿದು, ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಾನು ಪಟ್ಟಣದ ನಾಗರಿಕನೆಂದು ಇವರು ಗೌರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೂ, ಈಗ ನಾನು ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗನಂತೆ ಕೊಳಲೂದುತ್ತ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯಿತು - ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಬಂದದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಗೀತದ ಭರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಬಳೆಗಳ ಸದ್ದಾಗಲಿ, ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಸದ್ದಾಗಲಿ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂತು ಆಗಿನ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಾನೇ “ಏನಾಯ್ತು ಬಿಡೋ” ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನವಾಗಲೊಲ್ಲದು. ನಗು ಬರುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಕೊಳಲನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕ್ಯಾಮರವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನೋಡುವವರಂತೆ ನಟಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಬಂದಂತೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಕಾಲ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲ

ಸಪ್ಪಳದ ಬದಲು ಕೈ ಬಳೆಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಪುನಃ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಆಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗಿದ್ದ ಎರಡು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿ ಬಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಿದ್ದು, ನನ್ನ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ನಗು ಇನ್ನೂ ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಎದ್ದೆ. ಆಕೆ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಏನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ಏನಮ್ಮಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಕೆ “ಪದಾ ಹೇಳೋದ್ಯಾಕಿಟ್ಟಿ, ನನ್ನೋಡ್ಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದ ಕಳವಳವೂ ಅವಮಾನವೂ ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು; ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ಕೂಡಲೇ ಗೊತ್ತಾಗದೆ “ಆ-ಊ” ಎಂದು ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು, ಆಮೇಲೆ” ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತಮ್ಮಾ” ಎಂದೆ; ಆಕೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತಾದರೂ ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟು ಏಕೆ ಬರಬೇಕು; ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಬೆಪ್ಪು ಕೆಲಸ; ನನ್ನ ಆಗಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿರಬೇಕೆ ಹೊರತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಾರದು ಎಂದು ತೋರಿತು. ಹೇಗೋ ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು, ಇನ್ನು ಈ ಜಾಗ ಬಿಡೋಣ ಅಂದುಕೊಂಡು, ಕೊಳಲನ್ನೂ ಕ್ಯಾಮರಾವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕಿಟ್ಟೆ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ “ನನ್ನೋಡ್ಯಾ” ಎಂದು ಕರೆದಳು. ಆಕೆ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಕೊಡವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಡವನ್ನು ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಇತ್ತು. ನಾನು ತಿರುಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ “ಬುದ್ಧೀ, ಈ ಬಿಂದಿಗೆನೇ ಒಸಿ ಎತ್ತಿ ಕೊಡ್ತೀರಾ?” ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚದಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು “ಓ, ಅಗತ್ಯವಾಗಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೈಲಿದ್ದ ಕ್ಯಾಮರಾವನ್ನು ಕೊಳಲನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವಳ ಸೊಂಟದ ಮೇಲಿಟ್ಟೆ. ನಾನಿಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಕಂಡು ಬಂತು. ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಳುಕುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆತುಂಬು ಯೌವನವು ಅಂದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನ ಬಂಗಾರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಆ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘೋಟೋ ತೆಗೆಯ ಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಕ್ಯಾಮರಾವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹುಡುಗಿ ಏನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಾಳು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಸಹ ಇಲ್ಲದೇ “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕರೆದೆ. ಆಕೆ ಭರದ ಜೋಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿರುಗಿ “ಕರೆದಿರಾ ನನ್ನೋಡ್ಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು “ಹೂ” ಎಂದು ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ “ತಾಯಿ, ನೀನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿರುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದರ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ, ಹೂ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಬಳುಕಿ ನಿಂತಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚ್ಯುತಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಆ ಎಳೆನಗು, ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಚೆನ್ನದ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಘೋಟೋ ತೆಗೆದು “ಇನ್ನು ನೀನು ಹೊರಡಮ್ಮಾ” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ “ಅದೇನಾಡಿದ್ದಿ ಬುದ್ಧೀ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ?” “ನಾಳೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ತಿರುಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದು ಹೋದಳು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಬೇಗ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಷಯ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನೇ ನಕ್ಕು - ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದರೆ ಏನಂತಾಳೋ; ಎಷ್ಟು ನಗುತ್ತಾಳೋ - ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ನಗು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಹಿಂದಿನ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥ

ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದೆ. ಯಜಮಾನರು ಒಬ್ಬ ಆಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವನ ಕೈಲಿ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ಮರಡಿ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾ, ಕಾಲು ಹಾದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿ ಹಸಿರಿನಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರೈತರು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಲಾವಣಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದ. ಬಹಳ ತಮಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಕೇಳೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಆಳು ಇದ್ದ. ನಗುವನೇನೋ ಎಂದು ಸಂಕೋಚ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಸಾಯಂಕಾಲ, ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು; ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಜ್ಞಾಪಕವಾಯಿತು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗಾತಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಎಳೆ ನಗು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕುಣಿದಂತಾಯಿತು. ಥಳಥಳಿಸುವ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಅವುಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಳುಕಿ ನಿಂತ ಅವಳ ಆ ಒಯ್ಯಾರದ ನಿಲುವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿದಂತಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಮಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದೇನೆ ಹೊರತು ನಿಜವಾದ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆಳನ್ನು ಕುರಿತು -

“ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು, ಯಾರಯ್ಯ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಆಳು ನಿಂತು, ತಿರುಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ “ಯಾವ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬುದ್ಧಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನಾನು ಯಾವಾಕೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳಿದನೋ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು “ಆ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಅಂತಿದ್ದಾಳಲ್ಲ, ಆಕೆ” ಎಂದೆ. ಆಳು ನನ್ನ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು, ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು “ಯಾಕೆ ಬುದ್ಧಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಆಳು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲಾ - ಎಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಬಹಳ ಗಲಿಬಿಲಿಯಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೀವವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮುಟ್ಟಾಳನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವನೇನೋ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕು “ಯಾಕೆ ಬುದ್ಧಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ನಾನು

“ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯಾ - ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದೆ - ಕೇಳಬಾರದಿತ್ತೆ” ಎಂದೆ.

“ಅಯ್ಯೋ; ಅದಕ್ಕೇನುದ್ದಿ - ಪರವಾ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆ ಯಜಮಾನನ ಮಗಳು” ಎಂದ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ನಾಲಿಗೆ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ತಡೆ. “ಯಾರು?”

ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಕ್ಕವನು ಇನ್ನು “ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇನ್ನೇನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ; ಎಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದವನೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಿಂದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಫೋಟೋವಿನ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಅಚ್ಚು ತೆಗೆದೆ. ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಹಸಿವು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ನಿದ್ರೆಯೂ ಬೇಗ ಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋಚದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣವೆಂದು ಹೊರಟೆ. ಪುನಃ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ದೂರ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ, ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೋ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದತೊಡಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಓದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ಏನೋ ಸದ್ದಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಗಾಳಿಯೇನೋ - ಅಂದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದೆ. ಪುನಃ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಈ ಬಾರಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ “ಯಾರಪ್ಪಾ ಅದು?”

ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಯಾರೋ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಎದ್ದು ಕುಳಿತು “ಯಾರದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಕೈ ಬಳೆಗಳ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಜತೆಗೆ ಕ್ಷೀಣ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ನಾನು ಚೆನ್ನಿ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು; ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನು ಕೆಲಸ?... ಏನಾದರೂ ಇರಲಿ ವಿಚಾರಿಸೋಣವೆಂದು ಎದ್ದು, ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಮುಖ ಹಾಕಿ “ಏನಮ್ಮಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಬೆಳಕು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅವಳ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಟ್ಟೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲು ಇಷ್ಟು ಇತ್ತು ನಾನು “ಏನಮ್ಮಾ?” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆ “ಬುದ್ಧಿ, ತಮ್ಮ ಈಗ ಊಟ ಇಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ತಂದೆ, ನನ್ನೋಡ್ಯಾ” ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹಸಿವು ತೋರುವುದ ಕ್ಯಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. “ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಡಲು ಹೋದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ನನ್ನ ಎದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅದುರಿತು! ಆ ಸಮಯ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ನಾನು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ತಿರುಗಿ “ಇನ್ನೇನು ಬೇಡಮ್ಮಾ; ನೀನು ಇನ್ನು ಹೋಗಬಹುದು” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ನಗುತ್ತ “ನಾನಿದ್ರೇನ್ಬುದ್ದಿ ತಾವು ತಿನ್ನಾರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು “ಓಹೋ, ತಿನ್ನಬಹುದು; ಅದಕ್ಕಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಇನ್ನೇನು ಬೇಕಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ, ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರ.....” ನನ್ನ ಮಾತು ಪೂರೈಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅಗಣಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆಕೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಮಬ್ಬುಮಬ್ಬಾದ ಯಾವುದೋ ಭಾವನೆಯು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸ್ಫುಟಿಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವಳು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಮೈ ನಡುಗಿ ಬಿಸಿಯಾಯಿತು. ಬೆವರು ಮುಖದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಮೂಡಿತು. ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ಉಗುಳೂ ನುಂಗತೊಡಗಿದೆ. ಕಷ್ಟದಿಂದ “ಯಾಕಮ್ಮಾ, ಬಾ-ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ, ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಸರನೆ ಸರಿದು, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗತೊಡಗಿದಳು; ನನ್ನ ಮೊಣಕಾಳು ಕಳಚಿದಂತಾಯಿತು. ಸರಿ; ಏನೂ ಸಂಶಯ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಊರಿ ಬರೆದಂತಾಯಿತು; ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. “ಇವಳೇ; ಹಳ್ಳಿ ಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿ?” ಎಂದು.

ನನಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಕಾಲೇ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಇಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬೇರೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಕೇಳಿ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನನ್ನು ಆ ಪಾಪದ ಬಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದವಳು ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅವಳ ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಕೋಟೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ನಾನು ಅವಳು ಒಂದಾದಂದಿನಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರೆ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರೂಪಕ್ಕಾಗಲೀ, ಗುಣಕ್ಕಾಗಲೀ, ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಲೀ ನಾವು ಅವಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದು, ನಾನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಇದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಅರಕ್ಷಿತವಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿರುತ್ತಿರವಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಿಷಯ ನಡೆದಾಗ ನನಗೆ ಯೌವನದ ಎಳೆಯ ದಿನಗಳು ದೃಢಕಾಯನಾಗಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಕುರೂಪಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳ ಬಲ್ಲೆ. ವಿಷಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ್ನನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಬೇಕು. ಆಕೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿರಲಾರದು. ಅತಿ ಎತ್ತರವೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಗಿಡ್ಡವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆಕೃತಿ, ಬಣ್ಣ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು. ಮುಖದ ಮಾದರಿ ಲಕ್ಷಣವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು, ತುಂಬ ಪ್ರಾಯದಿಂದ ಬಿಗಿದ ಮೈಕಟ್ಟು. ಆಕೆಯ ತುಟಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಎಳೆನಗು ಬಹಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ಎಳೆಮಿಂಚಿನ ಹೊಳಪು

ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಎಳೆನಗೆಯೂ ಎಳೆಮಿಂಚೂ ಪರಸ್ಪರ ಬೆರೆತು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಧುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನಗಳೂ ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದುವೆಂದು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಆಕೆಯ ನಡವಳಿಕೆ, “ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿ”ಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ ಯೋಚನೆಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ, ಹತ್ತು ಹತ್ತಾಗಿ, ನೂರುನೂರಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ ಬರತೊಡಗಿ, ನನ್ನ ತಲೆ ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕತ್ತಲೆಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಗಂಟಲು-ಬಾಯಿ ಒಣಗಿ, ಉಗುಳು ನುಂಗುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ನಾನು ಈ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವಮನ್ನು ಕೆಣಕಿದ್ದೆನೆಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಯಾವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಂದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ನಿಂತು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಇವಳು ತಿಳಿಯದವಳಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಅವಳೇ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ತಿಳಿದೇ ಇಂಥಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲ; ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು; ಇದೂ ಒಂದು ತರಹ ಹುಚ್ಚೇಸರಿ; ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಏನು ಗತಿ; ನಾನು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನ ಹಾಗೆ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಯಾಗಿರುವುದು; ಈಗ ಈ ಸರಿಸಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವಳೂ ನಾನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ.. ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ ರೀತಿಯೋ ಕದ್ದು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಅವಳ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ನಡವಳಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವಳು ಆಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ತೋಟಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದಳು?... ನೀರಿನ ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಕೈಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ತನ್ನ ಕೈ ಸೋಂಕಿಸಿದಳು. ಆಗ ಅದು ಏನೋ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂದು ತೋರಿತು - ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ. ಅವಳು ಮೊದಲು ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಅವಳ ಸೆರಗು ಜಾರಿತು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಯಾವುದೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿಯೇ ಸೆರಗನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಗ ನಾನು ಇವಳ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನೇ ವಿನಾ ಇವೆಲ್ಲಾ ನನಗಾಗಿ ಇವಳು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಲೆಯ ಒಂದೊಂದು ಎಳೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದೆ.

ಈ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ತಂದು ಇನ್ನು ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಸಿಟ್ಟು ತೋರುವುದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಲ್ಲ; ಪ್ರಮಾದವಾದೀತೆಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಸಾಗಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಏನು ಉಪಾಯ? ಹೇಗೆ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿ? ಅಥವಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಬಿಡಲಿ? - ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಅದು ಆಗದ ಕೆಲಸ. ಇವಳು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ತನಕ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಚನೆ ತೋರಿತು. ಅದೇ ಸರಿ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟದ್ದು - ಬಹಳ ನೀಚವಾದದ್ದು - ಬಹಳ ಪಾಪ - ಎಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಟುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ, ಉಪಾಯದಿಂದ ಕಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ದೇವರು ಪಟ್ಟಣವಾಸಿಯಾದ ನಾನು ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹೊತ್ತನ್ನು ತಂದೊಡಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ನಾನೇ ನಗುವಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಇನ್ನು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ನಕ್ಕಳು. ನನ್ನ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೇನಾದರೂ ಕಂಡಳೇನೋ ಎಂದು ಭಯವಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ನಗುವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕರೆದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ “ಏನು ದೇವರೇ?” ಎಂದು ಎರಡು ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ನಾನು “ಕುಳಿತುಕೋ” ಎಂದೆ. ಅವಳು ನನ್ನ

ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು; ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿದು ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಉಗುಳು ನುಂಗಿ ಪುನಃ “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದೆ.

“ಏನು ನನ್ನೋಡ್ಯಾ?” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಇಷ್ಟು ವಿಪರೀತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮುಗ್ಧತೆಯು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

“ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ನೋಡು ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೇ?”

“ಹ್ಯಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ?”

“ಹೀಗೆ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಬಂದಿ....”

“ನಾನು ಮಾತು ಪೂರೈಸಲಿಲ್ಲ.” ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವಳು

“ಕದ್ದು ಬಂದಿಲ್ಲಾ; ನನ್ನ ದೇವರೇ” ಎಂದಳು.

“ಹಾಗಾದರೆ?”

ಅವಳಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ:

“ನೋಡು ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ನಿನಗೂ ಮರ್ಯಾದೆ ಬರೊಲ್ಲ. ನನಗೂ ಬರೊಲ್ಲ.”

“ಅವರೇನೂ ಅನ್ನಾಕಿಲ್ಲ ದೇವರೇ.”

ನನಗೆ ಇದಂತೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು; ಕೇಳಿದೆ.

“ಏನಂದೆ?...”

“ಅವರೂ ಏನೂ ಅನ್ನಾಕಿಲ್ಲ - ಅಂದೆ.”

“ನೋಡು, ಅವರು ಅನ್ನಲಿ, ಬಿಡಲಿ - ಇದು ನಾನು ಒಪ್ಪದ ಕೆಲಸ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆ; ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಂಡತೀನ ಕೆಡ...”

“ಅಯೋ; ಬುದ್ಧಿ ಹೀಗ್ಯಾಕಂತೀರಿ; ನನ್ನೆ ಮದುವೆ ಇಲ್ಲಾ ನನ್ನೋಡ್ಯಾ - ನಾನು ಬಸ್ತಿ”

“ಏನು? - ಏನಂದೆ?”

“ನನ್ನ ಬಸ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ - ನನ್ನೋಡೆಯಾ”

“ಬಸ್ತಿ; ಬಸ್ತಿ ಹಾಗಂದರೆ”

“ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

ನಾನು ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡೋದು-ಬಸ್ತಿ-ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮೊದಲಿ ಹೆದರಿಕೆ ತಪ್ಪಿ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿತು. ವಿಷಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು,

“ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ? ಯಾರು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನೂ ಅಮ್ಮನೂ”

“ಆದ್ಯಾಕಿಟ್ಟು?”,

“ಬುದ್ಧೀ, ಈಗ ಎಂಟೊರ್ದದಾಗೆ ನಂಗೆ ಬಲು ದಣುವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪೂ ಅಮ್ಮೂ ಮರಡೀ ದೇವರೆ ಹರಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ನನ್ನೆ ಗುಣವಾದ್ರೆ ಆ ದೇವ್ರ ಹೆಸರಾಗೆ ನನ್ನ ಬಸ್ತಿ ಬಿಡ್ತೀವಿ ಅಂತ. ನನ್ನ ಗುಣವಾಯ್ತು, ಬುದ್ಧೀ?”

“ಹಾಗಾದ್ರೆ, ನೀನು ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದೇ ಇಲ್ಲ”

“ಇಲ್ಲ ಬುದ್ಧೀ”

“ಹೀಗೆ ಇರಿಯಾ?”

“ಹೌದು; ನನ್ನೊಡ್ಯಾ”

“ಸೂಳೆಯ ಹಾಗೆ”

ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಹಾಗಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ್ದವು. ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳೂ ತುಟಿಗಳೂ ಅದುರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಕೋಪಗೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಭೀಷಣತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಮುಖವು ಆ ಭೀಷಣತೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಕ್ರೂರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿಯುತ್ತ

“ಬುದ್ಧೀ, ತಾವು ಆ ಮಾತು ಹೇಳಬಾರ್ದು” ಎಂದಳು.

ಅವಳಲ್ಲಿ ಆದ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೇಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಉಗುಳು ನುಂಗುತ್ತಾ,

“ಯಾವ ಮಾತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ನಾವು ಸೂಳೆರಲ್ಲ - ತಿಳೀರಿ”

ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಮದುವೆ ಇಲ್ಲ. ನಡವಳಿಕೆ ವಿಪರೀತ. ಆದರೂ “ಸೂಳೆರಲ್ಲ”. ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ನೀನು ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗರ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ಇರೋದು ಬಿಟ್ಟು, ಹೀಗೆ ನಡು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಬಂದಿ...”

“ಬುದ್ಧೀ, ನಿಮ್ಮೆ ಇನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾಗ್ಲಿಲ್ಲ? ಬಸ್ವೀರು ಲಗ್ನಾ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋಕಾಗ್ಗು, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ”

“ಯಾಕಾಗ್ಗು?”

“ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ತೇಕಲ್ಲಾ, ಬುದ್ಧೀ, ಇಲ್ಲಿದೆ ಕೇಡಲ್ಲಾ?”

“ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪೋಕಾಗಲ್ಲೇ?”

“ಇಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ಒಬ್ಬನ ಮದ್ದೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ನಿಮ್ಮಂಥಾವರ ಸ್ಯಾವೆ ಹಾಗ್ಗುದ್ದೀ ಮಾಡೋದು? ಮಾನ ಬರ್ತದಾ?”

“ಸರಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಸೇವೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ಬೇಕು?”

“ಮತ್ತೆ? - ದೇವ್ರ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ತೇಡ್ಲಾ?”

“ಹೀಗೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಸೋದು? ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾ....”

ತಟ್ಟನೆ ಅವಳು ಪುನಃ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ

“ಬುದ್ಧೀ, ಆ ಮಾತು ನನಗೆ ಹೇಳ್ಬೇಡಿ; ಹೇಳ್ಬೇಡಿ” ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಾನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲ, ನೀನು ಇಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೀಯಲ್ಲ ಇದು ಯಾರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ? ಸೂಳೇರಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ.

“ನಾವು ಸೂಳೇರಲ್ಲ, ಬುದ್ಧೀ, ನಾವು ಸೂಳೆರಲ್ಲ, ಸೂಳೆರಿಗೆ ದುಡ್ಡಾಸೆ, ನನ್ನೋಡ್ಯಾ, ಅವರು ಜನ ಗಿನಾ ನೋಡಾಕಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಗಿರಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಕಸಬೇ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನ.”

“ನೀವು?”

“ನಾವು ಹಣಗಿಣಾ ಮುಟ್ಟಾಕಿಲ್ಲ, ನನ್ನೋಡ್ಯಾ, ಅಂತಾ ಇಂತಾ ಜನನನ್ನ ಹತ್ತೆ ಸೇರ್ಸಾಕಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನು ಯಾರಾದ್ದು ಬಂದ್ರೆ, ಅವು ಸ್ಯಾವೆ ಮಾಡಿ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ತೀವಿ. ನಮ್ಮನ್ನ ಸೂಳೇರು ಅನ್ನಾಡಿ, ನನ್ನ ದೇವರೇ?”

“ಹಾಗಾದ್ರೆ, ಈ ನಿನ್ನ ಸ್ಯಾವೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತೋ?”

“ಇಲ್ಲ ಬುದ್ಧೀ; ಅವು ಹರಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡೋರು - ಅವಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ ಇತ್ತದಾ?”

“ಸರಿ, ಅವರೇನೋ ಕಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುತ್ತೀನಿ, ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋದು ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಯಾವ ಧೈರ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಹತ್ತ ಕಳಿಸಿದರು?”

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೂಡಲೇ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಕೊರಳನ್ನು ಒಂದು ವರಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಳುಕಿಸಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ.

“ನೀವು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಿರಂತೆ ನಮ್ಮ ಆಳ್ವ. ನಾನು ಯಾರು - ಏನು - ಎತ್ತ ಅಂತ” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಈಗ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕು ‘ಯಾಕೆ ಬುದ್ಧೀ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದು; ‘ಅಯ್ಯೋ; ಭಗವಂಥಾ’ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

“ಹೌದು, ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಕೇಳಿದೆ; ಸುಮ್ಮನೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣಾ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಆಣೆಗೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಅಯ್ಯೋ; ಬಿಡಿ ನನ್ನ ದೇವರೇ ಈಗೇನಾಯ್ತು? ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಆಣೆಗೀಣೆ ಇಡಬ್ಯಾಡಿ.”

“ಹಾಗಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ಕೇಳು, ಹೋದ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೆಯೇ?”

ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

“ಹೇಳು”

“ಇಲ್ಲ, ನನ್ನೋಡ್ಯಾ”

“ಹಾಗಾದ್ರೆ ಕೇಳು, ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮಾನವೇ ಪ್ರಾಣ. ಮಾನ ಕಳಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸು ನಾಯಿಗಿಂತ ಕಡೆ. ಇರೋದೇ ಮಾನ. ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನ ಹೀಗೆ ಮಾರಿಕೋಬಾರದು. ಮಾನ ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ನರಕದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾರೆ ತಿಳಿದವರು.”

“ಬುದ್ಧೀ, ನೀವು ಹೇಳೋದು ಲಗ್ನ ಆಗಿ ಗಂಡ ಇರೋರೆ ಸರಿ ನನ್ನೋಡ್ಯಾ. ಅವು ನಮ್ಮ ಹಾಗಿದ್ದೆ ಅವರನ್ನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಾರೆ. ನಮಗೆ ಹಾಗಲ್ಲ ದೇವರೇ ನಮ್ಮನ್ನ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನರ ಸ್ಯಾವೇನೇ”

“ಅಯ್ಯೋ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು, ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸು ಮಾನಗಟ್ಟರೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿನೇ? ದೇವರಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ದೇವರೆ ಸೇವೆ ಮಾಡು. ಯಾರು ಬೇಡ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಮಾನವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ?”

“ಬುದ್ಧಿ, ತಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನರೇ ನಮಗೆ ದೇವರು, ನನೊಡ್ಯಾ, ನಿಮಗೆ ಸ್ಯಾವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೇನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ.”

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ “ಅಯ್ಯೋ, ದೇವರೇ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯ - ಎಷ್ಟು ಪಾಪ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ,” ಎಂಬ ಉದ್ಗರವು ಹೊರಟಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲನಾನೇನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ನನಗೆ ನಾನೇ ಯೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದೆ. ಇದೇನು ಈ ಜನರ ಮೌಢ್ಯ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಉಂಟೇ! ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡುವುದನೋ ಸರಿ; ಹೀಗೆಯೇ - ಈ ಜನರು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವುದು? ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವಾದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜನರು ಇಂತಹ ಹೇಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ - ಇವರ ಗತಿ ಏನು? ಈ ಹುಡುಗಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಏನು ಆರಿಯದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿಯೇ ಸರಿ. ಜಾರಸ್ತ್ರೀಯರ ಲಕ್ಷಣವೇಬೇರೆ, ಇವಳ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಇವಳು ತನ್ನ ಜನರ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ಮುಗ್ಧೆ. ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ತಲುಪುತ್ತದೆಯೆಂದೇ ಇವಳ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಅಯ್ಯೋ ದೇವಾ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೇ ಕೈಯಾರ ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಪಾಪದಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ; ಅವರ ಗತಿ ಏನು? ಇವಳ ಗತಿ ಏನು? ಅವರೇನೋ ತಮ್ಮ ಹರಕೆಯಿಂದ ಮಗಳು ಬದುಕಿದಳೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ದಿನದಿನವೂ ಅವಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸದಿಂದ, ಅವಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಕ ರೂಪವಾದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವೇ ಸಾಯುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ. ಇದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಆಗ, ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಒಂದು ದಿನ, ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವ ಬದಲು; ಈಗ ದಿನದಿನವೂ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲಾ. ಅದನ್ನು ಅವಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆಯೇ? ಇಲ್ಲ; ಅದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಸರಿಯಾದದ್ದು. ದೇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಕೆಲಸ - ಅವನು ಉಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಜೀವನವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಳೆದರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಸೇವೆ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಅವಳ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುವಳೋ ಆ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೂ ಸಹಾಯ; ಪಾಪ; ಅವರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು? ಅವರೂ ಜಾತಿಯ ವಾಡಿಕೆಯ ಬಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ....

ಬಲು ದಾರುಣವಾದ ಈ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ಬಿರದಂತಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆಗಲೇ ಏನೋ ಕಳವಳ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರಂತೆ ತಾನೂ ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಿಟ್ಟು; ಈ ಮುಗ್ಧೆ ಅವರ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಸಹ್ಯವಾದ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ - ಎಂಬ ಏನೋ ತಡೆಯಲಾರದ ಒಂದು ಸಂಕಟದಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹನಿಗೂಡಿತು.

“ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಭಾಗದ ದೇವರೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದಳು. - ಅವಳು ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನನಗೆ ದೂರು ಸರಿಯಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮನಸಾ ಪಾಪಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವಳ ದೇಹವು ಮಾತ್ರ ಭಾಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೊಂಡು ನಿಂತು ವಜ್ರದಂತೆ ಥಳಥಳಿಸುವ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮಂಜಿನ ಹನಿಯಂತೆ, ಅವಳ ಆತ್ಮವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಸರಳತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಕರವಾಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆಯಲ್ಲಾ ಅವಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಆರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನೀರೂರಿ ಬಂತು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಲುಷಿತವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತೊಳೆಯೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ದೇಹವೂ ಆತ್ಮವೂ ಅವಳಿಗಾಗಿ

ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹಮಯವಾಯಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಮೈ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡುಗಿತು. ಕೈ ಬಿಡದೇ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಸವರುತ್ತಾ “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕರೆದೆ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ, ನನ್ನ ಕನಿಕರ ಅವಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವಳೂ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ತಲೆಯನ್ನೂ ತಗ್ಗಿಸಿ ಬಹುಮೃದುವಾಗಿ “ಏನು ನನ್ನ ದೇವರೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಯೋಚನೆಯೋ - ಕಳವಳವೋ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ, ಕೇಳಿದೆ -

“ನೋಡು ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಹೌದು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ನೀವೇ ನನ್ನ ದೇವರು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀನು ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲವೇ?”

“ನಿಮ್ಮ ದಾಸಿ ಇದೀನಿ, ಹೇಳಿ ನನ್ನ ದೇವರು.”

“ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಪಾಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು, ತಿಳಿಯಿತೇ?”

“ಮತ್ತೆ - ಹರಕೆ? - ದೇವರಿಗೆ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಆ ಹರಕೆ ಹಾಳಾಯ್ತು. ನೋಡು, ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ನೋಡು, ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಯಾರ ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಇಂದು ನಾನು ದೇವರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಒಬ್ಬರು ತಿಂದ ಎಂಜಲನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದೇ? ದೇವರಿಗೆ ಈ ಎಂಜಲ ಹರಕೆಯೇ? ಚೆನ್ನಾ, ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು - ಇದು ಬಹಳ ಪಾಪಕರವಾದದ್ದು ಎಂದು. ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಎಂದಿಗೂ ನೀನು ಈ ಪಾಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು - ನಿನಗೂ ಸೂಳೆಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಜೀವನ, ನಿನಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಾಪವೇನೋ ಒಂದೇ. ದೇವರು ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪನು.”

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮೌನವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದಳು. ಮೊದಲಿನ ಭ್ರಾಂತಿ, ಕಳವಳದ ಚಿಹ್ನೆ ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ ಜಾರಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಮುಖವು ಬಾಡಿತು. ದೇಹವು ಕುಗ್ಗಿತು. ದೃಷ್ಟಿ ನೆಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ “ಚೆನ್ನಾ” ಎಂದು ಕರೆದೆ. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಛಾಯೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮಾತು ಸರಿ - ಎಂದು ಅವಳು ಮನಗಂಡಿರಬೇಕು.

“ಚೆನ್ನಾ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯನ್ನು ಪುನಃ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ಪಳಪಳನೆ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉರಳಿ ಬಿದ್ದವು - ಅದೇ ನನಗೆ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಮೌನದ ಉತ್ತರವಾಯಿತು. ಅವಳ ಶುಭ್ರವಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನದ ತೆರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಸೆಯುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ, ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಆ ಸ್ಥಳವು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ನಂಬಿ ಬಹುದೂರ ನಡೆದು ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಯಾರಾದರೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಷ್ಟು ನಾವು ಸೇರಬೇಕೆಂದಿರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರವಾಗಿತ್ತಿರುವೆವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಹೃದಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದೆ.

ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಬಹಳ ಅತ್ತಳು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ.... “ನೋಡು ಚೆನ್ನಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಲಿ, ಅಸಹ್ಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹೇಳು ಸಿಟ್ಟೆ ನನಗೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಬಹು ನೊಂದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು

“ಇಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ”

“ಸರಿ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟೇನಾದರೂ....”

“ಅಯ್ಯೋ; ನನ್ನ ದೇವರೇ. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಡಿ; ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕಂಡ್ರೆ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲ್ಕೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡೋಣ ಅಂತದ ಜೀವ;” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು, ತನ್ನ ಹಣೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, “ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ, ಎಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು ಆಣೆ ಹಾಕು ‘ಇನ್ನೇಲೆ ಈ ಕೆಲ್ಲ ಬಿಡ್ತೀನಿ...’ ಅಂತ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ನನ್ನದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮುಗ್ಧವಾದ ನೊಂದ ನೋಟ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹೃದಯಕ್ಕಿಳಿಯಿತು; ನೊಂದ ನೋಟ... ನೊಂದ ಧ್ವನಿ. ಕಂಪಿಸುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು -

“ದೇವಾ - ಇನ್ನೇಲೆ - ಈ ಕೆಲ್ಲ - ಮಾಡಾಕಿಲ್ಲ.”

ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಏನೋ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿದಂತಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಹರಿದಾಡತೊಡಗಿತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಒಂದು ಬಾರಿ ಆಕಳಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ಅದೇ ನೆವವಾಗಿ “ಚೆನ್ನಾ, ಇನ್ನು ನೀನು ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದೆ. ಅವಳೂ ಎದ್ದಳು. ಬಾಗಲವರೆಗೂ ಅವಳೊಡನೆ ಹೋಗಿ ನಾನೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು “ಚೆನ್ನಾ, ಚೆನ್ನಾ, ದೇವರಾಣೆಗೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ - ಎಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ನೋಡಿದರೆ - ಕರಿಯಪ್ಪನವರು; ಅವರೇ ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು. ಅವರು ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ರಾತ್ರಿ ಬಾಗಿಲ ಅಗಣೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೇನೇನೂ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

“ಏನು ಯಜಮಾನರೇ” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎದ್ದೆ.

“ಅಯ್ಯೋ? ಏನು ಹೇಳಲಿ, ಸ್ವಾಮೀ; ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಂದಾ ನನ್ನ ಚೆನ್ನಾ” ಎಂದು ಮಾತು ಪೂರೈಸದೆ ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡತೊಡಗಿದರು. ಏನೋ ಒಂದು ತರಹ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಭೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ಬಿರಿದು ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರೋ ಬಂದು ಸ್ವಾಮೀ, ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ತೋಟದ ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದು...”

ಅವರು ಮಾತು ಪೂರೈಸುವ ತನಕ ನನ್ನ ಜೀವ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದವನೇ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ತೋಟದ ಬಾವಿಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡತೊಡಗಿದೆ. ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಗುಂಪು ಕೂಡಿ ನಿಂತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇನ್ನೂ ಜೀವವಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಹುಚ್ಚು ಆಸೆ; ಅಯ್ಯೋ; ಹುಚ್ಚು ಆಸೆಯೇ ಸರಿ; ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳು ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು - ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಜೀವ ಇರುವುದುಂಟೇ; ಎಂಬ ನಿರಾಶೆ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಎಲ್ಲರೂ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟರು. ನೋಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ ಭಗವಂತಾ; ಅದೆಂತಹ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿದೆನೋ; ಎದೆಯ ರಕ್ತ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಿಡಿದು ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಂತಾಯಿತು.

ಅಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ. ಪುನಃ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವರು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ನನ್ನ ತಲೆಗೂ ಮುಖಕ್ಕೂ ತಣ್ಣೀರೆರಚುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಯಾವುದೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶವದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಜೀವನದ ಚಿಹ್ನೆ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಬಹಳ ಆಸೆಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ; ಸುಮ್ಮನೆ ಭ್ರಾಂತಿ; ನನ್ನ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೇ “ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚಾ” ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳ ದೇಹದಲ್ಲಡಗಿದ ಆ ಅಮಲವಾದ ಹಿಮಕಣವು ಆಗಲೇ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಪುಣ್ಯವು ಪಾಪದಿಂದ ಅಗಲಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅಮೃತವು ಇಂಗಿಹೋಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದುದು ವಿಷಯದ ಚರಟ; ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗಲಿಲ್ಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದೆ. ಅದೇ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾನು ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಘೋಟೋವನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ. ಅಂತಹ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವರಿಗೆ ಆ ಛಾಯೆಯು ಏನು ಸಮಾಧಾನ ಕೊಟ್ಟಿತು?

ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಯೋಚನೆ. ಪೊಲೀಸಿನವರೇನೋ “ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ” ಎಂದು “ರಿಕಾಡು” ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ವಸ್ತುತಃ ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದ ಹಾಗಾಯಿತು; ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಈ ಭಾವನೆ ಬಿಡುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟಿ, ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವುದೇ ಮೇಲಾಗಿ ತೋರಿರಬೇಕು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಹೃದಯ ಸಾವಿನಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತೆಂದು ಈಗ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಚನೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಕಾದ ಸೀಸವನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಹಾಗಾಯಿತು. ನಾನು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವಳ - ಸಾಯಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ದೂರವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ- ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಏನೋ; ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜೀವವನ್ನು ನೀಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ತಂದವನು ನಾನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು? ಅವರ ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಒಂದೊಂದು ಅವಳನ್ನು ಬಾವಿಯವರೆಗೂ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ತಳ್ಳಿದ್ದೂ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳೇ-ನಾನೇ; ಅಯ್ಯೋ; ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ಕೈಯಾರೆ ಕೊಂದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲಾ; ದೇವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು. ಏನು ಹೇಳಲಿ?

ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ತಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ನಾಳೆ ಊರು ಸೇರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರೆ ಏನನ್ನುವಳೋ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

ಅಣು ಚಳಿಗಾಲ : ಅಡಗಲು ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲ?

ನಾಗೇಶ್ ಹೆಗಡೆ

ಶಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಯುದ್ಧಕ್ಕಿಳಿದರೆ ನಾವೆಲ್ಲೊಂದೇ ಏಟಿಗೇನೂ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅಳಿವು - ಉಳಿವಿನ ಮಧ್ಯೆ ನಾವು ಸುದೀರ್ಘ ಸೆಣಸಾಟ ನಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಜೀವ ರಾಶಿಯೆಲ್ಲ ನಂದಿ ಹೋಗುವ ಮುಂಚೆ ಉತ್ತರ ಗೋಳಾರ್ಧವೆಲ್ಲ ಹೊಗೆ ದೂಳುಕಣಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಗದೇ ವರ್ಷವೆಲ್ಲ ಅಂಧಃಕಾರ ಕವಿದು, ಚಳಿ ಅತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕ ಹಿಮಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹವಾಮಾನ - ಮಳೆ ಬೆಳೆಯೆಲ್ಲ ಆಯತಪ್ಪಿ ಜೀವ ಜಂತುಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾವಪ್ಪುತ್ತವೆ. ಈ 'ಅಣು ಚಳಿಗಾಲ'ದ ವಿವಿಧಮುಖಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ? ಬದುಕುಳಿಯಲು ಎಂಥ ಸಿದ್ಧತೆ ಬೇಕು?

ಪ್ರತಿದಿನ ೧೦,೦೦೦ ವಾಹನಗಳು ಓಡಾಡುವ ಮಾಂಡವಿ ಸೇತುವೆ ಕುಸಿದಾಗ ಇಡೀ ಪಣಜಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ ಹೊಡೆದಂತಾಯಿತು. ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ ನಿಂತಿತು. ಟೆಲಿಫೋನ್ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದು ಹೋಯಿತು. ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಯಿತು. ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ನಿಂತಿತು. ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಹಾಲು, ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆ, ಅಡಿಗೆ ಅನಿಲ ಸರಬರಾಜು ನಿಂತಿತು. ಅಡುಗೆ ಬೇಯಿಸಲೆಂದು ಸೌದೆ ಡಿಪೋ ಬಳಿ ನಿಂತ ಕೆಲವರಿಗಂತೂ ಕಾಲವೇ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಸರಿದಂತಾಯಿತು.

ಭೋಪಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ೩೦ ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಎರಡು ವಿಷಾನಿಲ ಪೀಪಾಯಿ ಸೋರಿದಾಗ ೨,೦೦,೦೦೦ ಮಂದಿಗೆ ಬದುಕು ನರಕವಾಯಿತು. ಅವರ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಂಜನ್ನು ಇಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಸೋತು ಕೈಚಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಭೂಮಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಬಾಯಿಡ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಎದುರು ಪೊಲೀಸರ ಅಶ್ರುವಾಯುವಿಗೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಣ್ಣೀರಿಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಧನ್‌ಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ರೈಲು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಸ್ಥಗಿತವಾಯಿತು. ದಿಲ್ಲಿಯ ಶಾಖೋತ್ಪನ್ನ ವಿದ್ಯುದಾಗಾರಕ್ಕೆ ಇಂಧನ ಅಭಾವವಾಗಿ ಬ್ಲಾಕ್ ಔಟ್ ಘೋಷಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವಿದ್ಯುತ್ ಅಭಾವದಿಂದ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಟ್ರೇನ್‌ಗಳು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಧ್ವಾನವಾಯಿತು.

ಚೆರ್ನೋಬಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಣುಸ್ಥಾವರ ಆಸ್ಪೋಟನೆಗೊಂಡು ಪೋಲೆಂಡ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಬೆಳೆಯುವವರು ಭೂಮಿಕಣಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ದಿವಾಳಿ ತೆಗೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ನಾರ್ಡಿಕ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕಾಲುವೆಗೆ ಸುರಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ೫೦೦೦ ಮಹಿಳೆಯರು ತಾವೆಂದೂ ಗರ್ಭ ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಚೆರ್ನೋಬಿಲ್‌ನಿಂದ ೧೦೦೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಲು ಮತ್ತು ತಾಜಾ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಾರದಂತೆ ತಡೆಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು. ಆರೋಗ್ಯ ಹಾನಿ ಎಷ್ಟೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೂ ಪೋಲೆಂಡ್ ದೇಶ ೭೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ, ಇಟಲಿ ೨೦೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ ೬೫೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾನಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಒಂದು ಸೇತುವೆ, ಒಂದು ಪೀಪಾಯಿ, ಒಂದು ಪೈಪ್‌ಲೈನ್, ಒಂದು ರೈಲು ಮಾರ್ಗ, ಒಂದು ರಿಯಾಕ್ಟರ್ ವಿಫಲವಾದರೂ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಂದಿಯ ಜೀವನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅವಘಡ ನಡೆದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾವುದೋ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನ ತೊಳಲಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚ ತೀರ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಪಂಚ ನಾಜೂಕಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ನಾವು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ನಾಜೂಕು ಹಂದರದ ಒಂದು ಎಳೆ ಕುಸಿದರೂ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅವಘಡ ಆಗುತ್ತದೆಂದಾದರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮೂರನೇ ವಿಶ್ವ ಸಮರದ ಘೋಷಣೆಯಾಗಿ ಹಿರೋಶಿಮಾ ಬಾಂಬ್‌ನ ೩,೦೦,೦೦೦ ಪಟ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅಣು ಬಾಂಬ್‌ಗಳು ಸಿಡಿದರೆ ಏನಾದೀತು?

ನಾವೆಲ್ಲ ದಿನೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ತೇಹೋಗುತ್ತೇವೆ; ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಮೊಳಕಾಲೆತ್ತರದ ಬೂದಿರಾಶಿ ಬಿದ್ದು ಭೂಮಿ ಎಂಬುದು ಬರಡುಗೋಳವಾಗುತ್ತದೆ; ಇತ್ಯಾದಿ ಭಯಾನಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿವೆ. 'ಸತ್ತರೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಯುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಭವಿಷ್ಯ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಯಾನಕವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?' ಎಂಬ ಹುಂಬ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಭವಿಷ್ಯ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯಾನಕವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ (೧೯೮೨ ರಲ್ಲಿ) ಪೌಲ್ ಕ್ರೂಸನ್ ಮತ್ತು ಜಾನ್ ಬಕ್ಸ್ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹಾಕಿ, ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲ್ಲ 'ಅಂಬಿಯೊ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ವಿಶ್ವಾದ್ಯಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಮಿಲಿಟರಿ ತಜ್ಞರೂ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡರು. ಅಣುಬಾಂಬ್ ಸಿಡಿದಾಗ ವಾತಾವರಣದ ಹೊರಗಿನ ಓರಿಯೋನ್ ವಾಯು ಕವಚದ ಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿಹೋದ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಷ್ಟೆ : ೬೫೦೦ ಮೆಗಾಟನ್ ಬಾಂಬ್ ಸಿಡಿದರೆ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ಚದರ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ಸಸ್ಯಾವರಣ ಸುಡುತ್ತದೆ; ೧೫೦ ಕೋಟಿ ಟನ್ ಇಂಧನ ತೈಲ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ; ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೂಳು ಹೊಗೆಯೆಲ್ಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ; ಬಿರುಗಾಳಿ, ಹಿಮಪಾತ, ಭರಿ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಪ್ರಚೋದನೆಗೊಂಡು ಇತರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು. ಅಮೆರಿಕಾದ ನಾಸಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಂಗಳ ಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ನಿತ್ಯ ಬೀಸುವ ಧೂಮ - ಸುಂಟರ ಗಾಳಿಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಸಿಡಿಯಿತೆಂದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್ ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಾತಾವರಣದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸಿದರು, ಬ್ರಿಝಿಲ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಾಗೆಲ್ಲ ಸಂಶೋಧಕರ ತಂಡವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನ ಮಿದುಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ವರ್ಷದ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ ಬಾಂಬ್ ಬಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಹೊಗೆ - ದೂಳೂ - ಕರಕಲು ಪುಡಿ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದರು.

ವಿಶ್ವ ಸಮರದ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ವಿವರವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಕೈಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮುಂಚೆ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಜತೆ ಚರ್ಚಿಸಲೆಂದು ಹಲವಾರು ಸಭೆಗಳು ನಡೆದವು. ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ದೂಳು - ಹೊಗೆ ಸೇರಿದರೆ ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಮಳೆ, ಹಿಮಪಾತದಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ತಂಡ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿತು. ಸಸ್ಯ, ಜಲಚರ, ಜೀವ ಜಂತುಗಳ ಮೇಲೆ ಏನೇನು ಪರಿಣಾಮ ಆಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತಜ್ಞರು ವಿವರಿಸಿದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೯೮೩ ರಂದು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಜನರ ಸಮಾವೇಶ ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವೈದ್ಯರು, ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಗಳು, ಹಲವು ದೇಶಗಳ ರಾಯಭಾರಿಗಳು, ಸಮರತಂತ್ರ ತಜ್ಞರು, ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಸ್ಕೋಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಮೂರನೇ ವಿಶ್ವ ಸಮರ ನಡೆದರೆ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ನಾಗರಿಕತೆ ಕ್ರಮೇಣ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತ ಶಿಲಾಯುಗಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ನರಕಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸಿ ನಂದಿಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಜಗತ್ತು ದಿಗಿಲುಗೊಂಡಿತು. ಈಗಿರುವ ಬಾಂಬ್‌ಗಳ ಪೈಕಿ ಶೇಕಡಾ ೨೦-೩೦ರಷ್ಟು ಆಸ್ಪೋಟಗೊಂಡರೂ ಭೂಮಿಯ ವಾತಾವರಣ ಮೊದಲಿನಂತಾಗಲು ಶತಮಾನಗಳೇ ಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಂದೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಹೇಗೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು 'ಸ್ಕೋಪ್' (ಸೈಂಟಿಫಿಕ್ ಕಮಿಟಿ ಆನ್ ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಎನ್‌ವಿರಾನ್‌ಮೆಂಟ್) ಎಂಬ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಲು ೭೧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಘಗಳ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಂಡಳಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮೂವತ್ತು ದೇಶಗಳ ೩೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸೇರಿ ಪರಿಸರದ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ, ತೃತೀಯ ವಿಶ್ವದ ಬಡ ತಟಸ್ಥ ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ, ತೃತೀಯ ವಿಶ್ವದ ಬಡ ತಟಸ್ಥ ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ೧೯೮೫ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ೧೯೮೬ನ್ನು 'ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ವರ್ಷ' ಎಂದು ಆಚರಿಸಲು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಣುಸಮರ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ 'ಸ್ಕೋಪ್' ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನ ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ತಲುಪುವಂತೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಸಲಹೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಒಂದು ಮೆಗಾಟನ್ (ಅಂದರೆ ಹಿರೋಶಿಮಾ ಬಾಂಬ್‌ನ ೮೦ ಪಟ್ಟು) ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅಣುಬಾಂಬ್ ಸಿಡಿಯಿತೆಂದರೆ - ದೂಳು ರಾಸಾಯನಿಕ ಕಣಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ನೆಗೆತಕ್ಕೆ ೧೨ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿ ನಂತರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ೩೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಪಸರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ನೆಲಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಕೆನ್ನಾಲಗೆ ಪ್ರತಿ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ೭೫ ಮೀಟರ್ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಚಾಚುತ್ತ ಭಾರಿ ಸುಂಟರ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆದ್ದ ಮೋಡ ಕ್ರಮೇಣ ಕೊಡೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಅದೇ ಅಕ್ಷಾಂಶದ ಗುಂಟ ಭೂಮಿಗೆ ಬಳಿಯಾಕರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಗೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ತಲುಪಲು ವಿಫಲವಾದರೂ, ವಾತಾವರಣದ ಓರೋನ್ ರಕ್ಷಾ ಕವಚ ಭಗ್ನವಾಗಿ ಘಾತುಕ ಅತಿನೇರಳೆ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವ ಕಿರಣಗಳು ನೆಲ ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಉತ್ತರ ಗೋಲಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲು ಮುಸುಕುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರ ಮೆಗಾಟನ್ ಬಾಂಬ್ ಬಿದ್ದರೆ ಮಾಮೂಲು ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಯ ಶೇ. ೧ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನೆಲ ತಲುಪುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಿಂದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ೨೦ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಏಷ್ಯಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ತಾಪಾಂಕ ೧೦ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ಗಿಂತ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಸಾವಿರ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ದಕ್ಷಿಣದವರೆಗೂ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಸ್ಥಗಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ಮೋಡಗಳೆಲ್ಲ ಹಿಂಜಿದ ಹಿಮವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಮಟ್ಟ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಭೂಖಂಡಗಳು ತಂಪಾಗುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಮೋಡಗಳು ಬಾರದೇ ಮಳೆಗಾಲವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿರೋಶಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಾಂಬ್ ದಾಳಿ ಆದಾಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಂತೆ - ನರಕಯಾತನೆ, ಆಕ್ರಂದನಗಳು ಕೇಳಬಾರದಿದ್ದರೂ, ಭೀಕರ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಇಥಿಯೋಪಿಯಾದಂತೆ ಇಡೀ ಉತ್ತರ ಗೋಲಾರ್ಧ ಮೌನ ರೋಧನದೊಂದಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಹುಡುಕುತ್ತ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಗುಳೆ ಹೊರಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ದಾಳಿಗೆ ಮರುದಾಳಿ ನಡೆದರೆ ಆ ಅವಕಾಶವೂ ಮೊಟಕಾಗುತ್ತದೆ.

ದಟ್ಟ ಕಪ್ಪು ವಿಕಿರಣ ಮೋಡಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆಲ್ಲ (ಆಂದರೆ ಆಫ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕದ ಭೂಮಧ್ಯೆ ರೇಖೆಯನ್ನು ದಾಟಿದಂತೆಲ್ಲ) ವಿರಳವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕೇವಲ ಸುಂಟರಗಾಳಿ, ಶೀತಕಾಲವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿ, ಈಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲೇ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವನ್ನು ನೋಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮಂಜು ಮುಸುಕಿ ಋತುಮಾನಗಳೆಲ್ಲ ಅಧ್ವಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅತಿ ನೇಳೆ ಕಿರಣಗಳೂ ಅಣು ವಿಕಿರಣಗಳೂ ಅಳಿದುಳಿದು ಜೀವಜಾಲಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯಿಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಸಿರುಗಳೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅಣು ಚಳಿಗಾಲದಪರಿಣಾಮ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಲಿಕ್ಕಿದೆ. ಉತ್ತರ ಗೋಲಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಶೇಕಡಾ ೧ ರಿಂದ ೧೦ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನೆಲ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಸ್ಯಗಳು, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭತ್ತ, ಗೋಧಿ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ ಇವೆಲ್ಲ ಬಿಸಿಲಿನ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಗಿಡ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಸಾಕಷ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಬದುಕುಳಿಯುತ್ತವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಗೋಲಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸಸ್ಯಗಳು ಏಕಾಏಕಿ ಸಾಯದಿದ್ದರೂ ಮಂದ ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ತೀವ್ರ ಚಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಇಳುವರಿ ತುಂಬ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೀನು, ಕಪ್ಪೆ, ಹಾವು, ಹಲ್ಲಿ, ಜೇನೋಣಗಳಂಥ ಶೀತರಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಅಸು ನೀಗತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಸಮುದ್ರದ ತಾಪಾಂಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಮೀನುಗಳು ಕೊಂಚ ಜಾಸ್ತಿ ಕಾಲ ಬದುಕುಳಿಯುತ್ತವಾದರೂ, ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ದೂರ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಬಿಸಿರಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಕುರಿ-ಕೋಳಿ-ದನಕರುಗಳು ಚಳಿಯಿಂದ ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಚವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮೇವು ಸಿಗುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವು ಬದುಕುಳಿಯಬಹುದು. ಅವುಗಳ ಶರೀರದ ತಾಪಾಂಕ ೫ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್ ಕೆಳಗಿಳಿಯಿತೆಂದರೆ ಆಹಾರ ಇದ್ದರೂ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಆಶ್ರಯದ ಸಮಸ್ಯೆ ತೀವ್ರವಾಗುವುದರಿಂದ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಚಾವು ಮಾಡುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸತ್ತ ಮೀನು ಹಾಗೂ ಅಳಿದುಳಿದ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಲ್ಲ ಅಧ್ವಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬದುಕುಳಿಯಲು ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟ ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಉತ್ತರದ ಬಹುಭಾಗವೆಲ್ಲ ಹಿಮದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಿಮ ಪಸರಿಸುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ವಲಸೆ ಬರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಊಹಾಶಕ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಚುರುಕಾಗಬೇಕು ಈಗ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುಸಿತ ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಹವಾಮಾನ ವೈಪರೀತ್ಯ ಅತಿಯಾದರೆ? ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವವರು, ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು, ಮಿಲಿಟರಿ ದಂಡನಾಯಕರು, ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿರುವ ಆಫ್ ಸಹಾಯಕರು, ತಂತ್ರಜ್ಞರು, ಗುಮಾಸ್ತರು, ಡ್ರೈವರ್‌ಗಳು, ಲಾಂಡ್ರಿಯವರು... ದೇಶವನ್ನು ಮರೆತು ತಂತಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಗುಳೆ ಎದ್ದು ಹೊರಡುವಂತಾದರೆ?

ಪರಿಣಾಮ ಊಹಾತೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ದೂರದ ಪೋಲಂಡ್‌ನಲ್ಲೋ, ತಾಷ್ಕೆಂಟ್‌ನಲ್ಲೋ ಅಣುಸಮರ ನಡೆದರೆ ನಮಗೆ ಉರಿ ತಾಗದಿರಬಹುದು; ವಿಕಿರಣ ತಟ್ಟದಿರಬಹುದು; ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಚಳಿಗಾಳಿ ತೀವ್ರವಾಯಿತೆಂದರೆ ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅರಾಜಕತೆ ಹಬ್ಬಿ ಅಂತರ್ಯುದ್ಧ (ಸಿವಿಲ್ ವಾರ್) ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬಹುದು. ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬೀದಿಕಾಳಗ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಬಹುದು.

ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳು ಯಾವುವು? ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಸಿವಿಲ್‌ವಾರ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯ ಜಿನುಸುಗಳಾದ ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ಎಣ್ಣೆ, ಬೆಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಭೂಗತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಗೆಡಿಸಬಲ್ಲ ಇತರ ನೂರೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ ನಿಂತರೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ ನಿಂತರೆ, ಡೇರಿ ಹಾಲುಬಾರದೇ ಇದ್ದರೆ, ಬಸ್ ಅಥವಾ ಆಟೋ ಓಡಾಟ ಸ್ಥಗಿತವಾದರೆ, ಪೆಟ್ರೋಲ್ - ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆ ದಾಸ್ತಾನು ಮುಗಿದರೆ... ನಮ್ಮ ಕತೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಣು ಚಳಿಗಾಲದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಾವಲಂಬಿ ಮಾನವನ ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ದುರಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆಯಾತ ನಿಯಾತಗಳು ಆಯತಪ್ಪುತ್ತವೆಂದೂ ಹಲವಾರು ಕೋಷ್ಟಕ, ಸ್ತಂಭಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ (ಭಾರತ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಇಂಧನ ತೈಲದ ಶೇ. ೪೦ ಭಾಗವನ್ನೂ, ರಸಗೊಬ್ಬರ ಶೇ. ೩೬ ರಷ್ಟನ್ನೂ ವಿದೇಶದಿಂದಲೇ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ವಿಶ್ವ ಸಮರದಿಂದಾಗಿ ಅದು ನಿಂತು ಹೋದರೆ, ನಾವು ತುಂಬ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದೀತೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ). ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುಸಿಯಿತೆಂದರೆ ಇಂಧನ - ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ರಾಶಿಯೇ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮನಗಾಣಬೇಕು.

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ನಂಬಿರುವ ಜನರೇ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ, ನಗರದ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನ ದಿನಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಪೇಪರ್, ಹಾಲು, ಕೆಲಸದಾಕೆ, ಸ್ಕೂಲ್ ಬಸ್ ಇವೆಲ್ಲ ನಿಯಮಿತ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದರೇನೇ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದವಿಶ್ವಸಮರ ನಡೆದರೂ ಇವರೆಲ್ಲ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಗರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲ ತಾವು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ಪಂಜರವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಗರಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಈಗೀಗ ಕ್ರಮೇಣ ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಈ ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ನಗರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಬದುಕುವಷ್ಟು ಆಧುನಿಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗೆ ನೀರೆತ್ತಲು ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಕು. ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗೆ ನೀರೆತ್ತಲು ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಕು. ಬತ್ತ ಸುಲಿದು ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಲೂ ನಗರದ ಮಿಲ್‌ಗಳೇ ಬೇಕು. ಅಂದಮೇಲೆ ಯುದ್ಧದ ಬಿಸಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಮಾಡಲು ನಗರದ ಮಿಲ್‌ಗಳೇ ಬೇಕು. ಅಂದಮೇಲೆ ಯುದ್ಧದ ಬಿಸಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಬಚಾವಾಗಲಾರವು, ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ ಕೀಟನಾಶಕ, ಪಶು ಔಷಧ, ಮೇವು ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಯೂ ಏರುಪೇರಾಗಿ, ನೀರು - ಹವಾಮಾನ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೃಷಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುಪಾಲು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಡೀ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಇಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಕೆಲವು ರೈತರು ಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಹಸಿದವರ ದಂಗೆ ದಾಳಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಮಾನವ ಕುಲದ ಬಹುಪಾಲು ಜನ ಯುದ್ಧದ ನೇರ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಹವಾಮಾನದ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಂದ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸಾಯುವಾಗ, ಅಳಿದುಳಿದ ಜನ ಶಿಲಾಯುಗಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ. ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಬಚಾವಾಗಿ ಉಳಿದ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ದಟ್ಟ ಕಾಡುಗಳೇ ಮಾನವನ ಅಂತಿಮಾಸರೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕಾಡನ್ನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿರದ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಬದುಕುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ನಾಗರಿಕತೆ ಸೋಂಕಿರದ ಕಾಡು ಕುರುಬರು, ಜೇನುಕುರುಬರು, ಭಿಲ್ಲರು, ತೋಡರು, ಸಿದ್ದಿಗಳಂಥ ಅರಣ್ಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳೇ ಅಣು ಸಮರದ ಮರುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಶವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗುವವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಎರಡು-ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುವ ವಿಕಿರಣ ದೂಳು ಮೋಡಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಧರೆಗಿಳಿದಾಗ, ವಾತಾವರಣದ ಓರ್ಫೋನ್ ಕವಚ ಭಗ್ನವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಅತಿನೇರಳೆ ಕಿರಣಗಳು ನೆಲ ತಲುಪುವಾಗ ದಟ್ಟ ಕಾಡೂ ದುರ್ದೈವಿಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕುಳಿದವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹ್ರಾಸವಾಗಿ ಅದು ಏಡ್ಸ್ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ವಿಧದ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗಗಳ ಬೀಡಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕಲಾಂಗ, ವಿಕಲಬುದ್ಧಿಯ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ, ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ನ ಊಹೆಯಂತೆ ಕೇವಲ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣುಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ನಾಲ್ಕನೇ ವಿಶ್ವ ಸಮರವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದೀತು.

ಇಂಥ ಕರಾಳ ಭವಿಷ್ಯ ನಮ್ಮದಾಗದಂತೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಯಾವ ಸಲಹೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಸಮರ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಕೈ ಬಿಡುವಂತೆ ಶಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಬೇಕಾದುದು ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರ ಕರ್ತವ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆ ಬಗೆಯ ಒತ್ತಡ ತರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಅಂಥ ಒತ್ತಡ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಮನೋಭಾವವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿಲ್ಲ. ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೭,೫೦,೦೦೦ ಜನ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಯುದ್ಧ ಸಿದ್ಧತೆ ಬೇಡವೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಶಾಂತಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ೧೯೮೬ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿಯ ವೇಡ್‌ಚಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ೨೦೦ ಮಂದಿಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಜರುಗಿದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ೫ ಜನ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ತೃತೀಯ ವಿಶ್ವಸಮರ ನಮ್ಮಿಂದ ತುಂಬಾ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶಾಭಾವನೆಯೇ ಇಂದು ಅಸಂಗತವಾಗಿದೆ. ಸಂಪರ್ಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಸಂಕುಚಿತಗೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಸಮರಾಂಗಣವೂ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೇ ಬಂದಿದೆ. ಅಣು ಬಾಂಬ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ನೌಕೆಗಳು, ಜಲಾಂತರ್ಗಾಮಿಗಳು, ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದು, ಅಣ್ಣಸ್ತ ಮುಕ್ತಪ್ರದೇಶ (ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ ಫ್ರೀ ರೋನ್) ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಭಾರತೀಯ ರಕ್ಷಣಾ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾಜಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ಡಾ|| ಕೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮ್.

ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳ ಪೈಕಿ ನ್ಯೂಜಿಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾತ್ರ ಅಣುಸಮರದ ನಂತರವೂ ಬದುಕು ಉಳಿಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದು, ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ;

ಆಹಾರಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಆದಷ್ಟು ಭದ್ರ ಗೋದಾಮುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಕೃಷಿಕಾರ್ಯ ಮತ್ತೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬೀಜ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು; ಪೆಟ್ರೋಲು, ಡೀಸೆಲ್, ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆಗಳಿಗಾಗಿ, ವಿದೇಶಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದು; ರಕ್ಷಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಫಿ, ತಂಬಾಕು, ರಬ್ಬರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವದೇಶೀ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುವಷ್ಟೇ ಬೆಳೆಯುವುದು; ರಸಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳಂಥ ಶಕ್ತಿ ಆಧರಿತ ಕೃಷಿ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಆಹಾರೋತ್ಪನ್ನ ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು; ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತವನ್ನೇ ರೂಢಿಗೆ ತಂದು ಆದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಬದುಕಲು ಕಲಿಯುವುದು.

ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಇದೆ ತಾನೆ?

ಅಣು ಸಮರದ ನಂತರದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುವ 'ಆ ಮರುದಿನ' (ದಿ ಡೇ ಆಫ್ಟರ್) ಎಂಬ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕದ ಕನ್ಯಾಸ್ ನಗರ ದೂಳಿಪಟವಾಗುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಗೆ ಮುಸುಕಿದ ಮಸಣ ಮನವನ್ನು ಕಲಕುವಂತೆ ಅರೆಬೆಂದು ನಜ್ಜುಗುಜ್ಜಾಗಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಮುರುಕ ಧ್ವನಿವರ್ಧಕದಿಂದ 'ಹಲೋ ಯಾರಾದ್ರೂ ಇದೀರಾ?' ಎಂಬ ಕ್ಷೀಣ ಆಕ್ರಂದನದ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಕೇಳಿ ಬಂದಾಗ ಉತ್ತರಿಸಲು ಒಬ್ಬರೂ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಾಹ್ಯ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳಿದ್ದಾವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನಾವು ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ ಕಾಂತಿಯ ತರಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ನಕ್ಷತ್ರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಕಾಶದತ್ತರಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆಯೆಂದು ದೂರ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಸಂದೇಶ ಚಿಮ್ಮಿದ್ದೇವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾರುತ್ತರ ಬರುವವರೆಗೆ ಈ ಭೂಮಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇರುತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ.

೪

ಯೋಧ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸು

ಸು.ರಂ. ಎಕ್ಕುಂಡಿ

ಉರಿಬಿಸಿಲು ಕೆಂಪುಹುಂಡಿ, ಮೈತುಂಬ ಧೂಲಿಡಿಗಿ
ಕುದುರೆಯಿಳಿದನು ಯೋಧ ಜನರ ಕಂಡು
“ನೀರು ಹಣಿಸುವಿರ ತುಸು” ಅಂದಿರಲು ಹೆಂಗಸು
ಬೇಗ ಬಂದಳು ಮಡಕೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು.

“ಬಳಲಿದಿರಿ, ಪಾಪ. ಬನ್ನಿರಿ ಒಳಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ”.
ಚಾಪೆಯನು ಹಾಸಿದಳು ಕೂತುಕೊಳ್ಳಲು
“ಇರಲಿ ಬಿಡಿ. ಈ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕೂಡುವೆನು
ತಂಪಾಗಿ ತಬ್ಬಿರುವವಿರರ ಹೇಳಲು”

“ಬಟ್ಟಲಿನ ತುಂಬ ಇದೆ ಜೇನು. ಈ ಚೊಂಬಿನಲಿ
ತಣ್ಣಗಿನ ನೀರು ಇದೆ. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ
ಇಲ್ಲಿಹುದು ಬೀಸಣಿಕೆ, ಬಹಳ ಸೆಕೆ ಅಲ್ಲವೆ?
ಇದರಿಂದ ಗಾಳಿಯನು ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳಿ”

ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೆಬೀಸಿ ಬಂತು ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ
ದೂರವೆಲ್ಲೋ ಕೇಳಿಬಂತು ಹಾಡು
ಮಾವಿನೆಳಚಿಗುರಿನಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿ, ಪಯಣಿಗನೆಂದ
“ಇದಕೆ ಜೋಳದ ಪಾಳಿಯಿಲ್ಲ ನೋಡು”

ಜೇನು ಸವಿದನು ನೀರು ಕುಡಿದು ಮೈಯೊಡ್ಡಿದನು.
ತುಸು ಹೊತ್ತು ತಂಬೆಲರ ನೆರಳಿಗೆಂದು
ಎದ್ದು ಕುದುರೆಗೆ ಥಡಿಯ ಹಾಕಿ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿದನು
ಮತ್ತೆ ದೂರದ ತನ್ನ ಪಯಣಿಕೆಂದು

“ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು ತಾಯಿ” ಎಂದು ಕವಚದ ತೊಟ್ಟು
ಖಡ್ಗವನು ಬಿಗಿದಿಟ್ಟು ಟೊಂಕದಲ್ಲಿ
ಹೆಂಗಸಂದಳು, “ಆಯ್ತು, ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿರಿ ಮತ್ತೆ
ಬಂದಾಗ ಬರಬೇಕು ನೀವು ಇಲ್ಲಿ”

“ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕೇಳಲು.ನೀವು
ನಡೆದ ದಾರಿಗೆ ಇರಲಿ ಶುಭದ ನೆರಳು
ಬಿರಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಂಡು ಕೋಗಿಲೆಯ ದನಿ ಕೇಳಿ
ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತೇಕೆ ಕಣ್ಣು, ಕೊರಳು?”

ಯೋಧ ನುಡಿದನು “ತಾಯಿ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು
ನನ್ನೂರು ಬನವಾಸಿ ನನಗೆ ಇಂದು
ಯೋಧ ನಡೆಯುವ ದಾರಿ ಕವಿಯ ದಾರಿಯು ಕೂಡ.

ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುವರು ಪಂಪನೆಂದು”.

III. ಮನುಷ್ಯ

ಆಶಯ:

ಎಲ್ಲರೂ ವೀರರು, ಎಲ್ಲರೂ ಧೀರರು,
ಎಲ್ಲರೂ ಮಹಿಮರು, ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಮಥರು
ಕಾಳಗದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಾರದು,
ಓಡುವ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಾರದು,
ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರು ಧೀರರು,
ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಧೀರರು

ಬಸವಣ್ಣ

ಮನುಷ್ಯ ಎಂದರೆ ಮನುಜ, ಮಾನವ. ಮನುಜೆ ಎಂದರೆ ಮಾನವಸ್ತ್ರೀ, “ವ್ಯಕ್ತಿ”ಎಂದರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಭಗವಂತ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮೇಲೂ ಅಲ್ಲ ಯಾರೂ ಕೀಳೂ ಅಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದ ಸ್ವತ್ತು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದುವೆ “ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ” ಅರ್ಥಾತ್ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ.

ಮಾನವ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ವಾಮನ, ಆದರೆ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಮ, ಆತನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಸಿಂಹಾಪಲೋಕನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಅದ್ಭುತ, ಅಸಾಧಾರಣ ಮತ್ತು ಅಗಣಿತ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನೆಗಳ ಗುರಿ ಏನು? ಸುಖ, ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ತೃಪ್ತಿ ಇದೇ ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಬಿಸಿಲ್ಲದುದರೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ, ಆತನ ಆಶೆಗೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ; ಸಾಧನೆಗೆ ಕೊನೆ ಇಲ್ಲ. ಇದೀಗ ಸೌರವ್ಯೂಹಕ್ಕೆ ಅಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಸೌರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವರುಣ ಶಕ್ತಿಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ತನ್ನ ಸುಖ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಭೂದೇವಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಖನಿಜ ಅನಿಲಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಬಳಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಆದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳು ಅಣವಿನಲ್ಲಡಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅರಸುತ್ತ ಅದನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಡಗಿರುವ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಗೆ ಬಳಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಬೇಸತ್ತು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂತೆ ಹೊಸದೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ತತ್ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ವಂಶವಾಹಿಗಳನ್ನೇ ಬದಲಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಧನೆಯೂ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೂ ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲ. ಯಂತ್ರಗಳ ಭಾಗಗಳು ನಶಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿ ಪಡಿಸಲು ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವಂತೆ, ಮಾನವ ಶರೀರದ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಅವಯವಗಳು ನಶಿಸಿಹೋದಾಗ, ಅಥವಾ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಬಹುಶಃ ತಾನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬದುಕಿದ್ದರೆ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳು ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದಿರಬೇಕು ಈ ಪ್ರಯತ್ನ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಮಾನವ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿದರೆ ತಾನು ಸುಖವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಾನು ಬಯಸಿದುದೊಂದು, ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು. ತಾನಾವುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರಟನೋ ಅದು ತೀವ್ರ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸುಖಶಾಂತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊಸ ಸಾಧನೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಂತೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯ ಛಾಯೆ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅತ್ಯಪ್ತಿ, ಅಸುಖ, ಅಸಂತುಷ್ಟತೆ, ಘರ್ಷಣೆಗಳು, ಪ್ರತಿಬಲನ ಮತ್ತು ಹತಾಶೆಗಳು ಹೊರಲಾರದ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಹದಗೆಟ್ಟು ಮನೋರೋಗಗಳ ಪ್ರರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆಯೇ ವಿನಾ ಅಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿದರೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ, ಒಂದೆಡೆ ಯುದ್ಧಗಳು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದ ಭೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಾಳನ್ನು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಿ ದುಃಖಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು, ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಕೆ ಆತನನ್ನು ಕಂಗಾಲು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಒಗಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಜನಾಂಗಭೇದ, ವರ್ಣಭೇದ, ಆರ್ಥಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ

ಭೇದಗಳು, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಭೇದಗಳು ಮಾನವನ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸ್ನೇಹ ಸಮತೋಲನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಶರವೇಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ತಾಂತ್ರಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿ, ವೈಪೋಟಿ, ಅಣು ಯುದ್ಧದ ಭೀತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಮಾನವನಲ್ಲಿ, ಅಭದ್ರತಾ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಈ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು “ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಯುಗ”ವೆಂದೂ, ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು “ವಿವೇಚನಾಯುಗ”ವೆಂದೂ, ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು “ಪ್ರಗತಿಪರಯುಗ”ವೆಂದೂ, ಅತಿಹಿಂಗೆನಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು “ಉದ್ವಿಗ್ನತಾಯುಗ”ವೆಂದು ತಮ್ಮ ಕಳವಳವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ (Coleman, ೧೯೭೫)

ನಾವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದಿದೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದು ಇನ್ನೂ ಕಠಿಣವಾಗಬಹುದು.

೧

ಸಂಬಂಧ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ

ತಲೆ ಸಿಡಿದು ಚೂರಾಗುವಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದು ರೂಮಲ್ಲಿ ಕೂತಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಮ್ಮದಿ ಆಯಿತು. ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ಕ್ರೂರ ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಚಿಗುರಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ರೂಮಿನ ಚಾವಣಿಯ ಮೇಲೆ ತಂಪು ನೆರಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ದೊಡ್ಡ ಸಂಪಿಗೆಯ ಮರ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು ರೂಮಿನ ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆರೆದೆ. ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆವರು ಮೈಗಂಟಿ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿದೆ. ಸಿಮೆಂಟು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಯಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಉರುಳಾಡಿದೆ. ಮೈ ತಣ್ಣಗಾದರೂ ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಧಗೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಕಟ. ಸ್ನಾನದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಜೋರಾಗಿ ನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಕೂತೆ. ಸಾಕೆನಿಸುವವರೆಗೂ ಕೂತೆ. ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳಿದೆ ಎನ್ನುವ ನೆನಪು ಚುಚ್ಚಿತು. ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ 'ಕಡಿರಂಭಟಜಟಿ ರಜಿ ಕುಟರಂಭಿ' ಯನ್ನು ತೆರೆದು ನಾಲ್ಕು ಪುಟ ತಿರುವಿದೆ. ಬೋರಾಯಿತು. ಬಿಸಾಡಿದೆ. ಇವತ್ತೇಕೆ ಹೀಗೆ? ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಹಚ್ಚಿದೆ. ಹೊಗೆ ಕಾರಿದೆ. ಒಳಗಿನ ಉರಿ ಆರಲಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣಿನ ಹೂಜಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಗಟಗಟ ಕುಡಿದೆ. ತಣ್ಣಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೇಕೆ? ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಯೇ? ಲಲಿತಳ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಭೇಟಿಯೇ? ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಹಠಾತ್ತನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಲಲಿತ - ಹೀಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಗೆ ಕಾರಣಳೇ? ಯೋಚಿಸಿದೆ.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಲಲಿತ ನನಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆಡಿ, ಓದಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನ ಅವಳ ಮನೆಯ ಹಜಾರದಾಟಿ ನಡುಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲೊಳಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಜ್ಜ ಅವಳ ಕೂಡ ಅವಳ ಮನೆಯ ಹಜಾರದ ಅಂಚಿನಿಂದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಮುತ್ತೆಲ್ಲ ಬರಿ ಶೂದ್ರರ ಮನೆಗಳಿದ್ದರೂ ಊರಿಗೊಂದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದ ಲಲಿತಳ ಅಪ್ಪನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವಕ್ಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ ದನ ಮೇದು ಕತ್ತಲದರೂ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಅಜ್ಜ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಲಲಿತಳ ಅಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ 'ಬಾಯ್ಕಟ್ಟು' ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು 'ಬಾಯ್ಕಟ್ಟು' ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ತಪ್ಪಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ದನವನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಬಂದರೂ ಹುಲಿಯಾಗಲೀ ಕಿರುಬನಾಗಲಿ ತಿನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ದನ ಹಟ್ಟಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಕಟ್ಟನ್ನು ಒಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾರಂತೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದರೆ ವಿಭೂತಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕೊಡುವುದೂ ಲಲಿತಳ ಅಪ್ಪನ ಕೆಲಸ. ನಾನು ಹೋದಾಗ ಅವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದು ಕೆಂಪು ಮುಗುಟ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ನಡುಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಲಿತ ತನ್ನ ಅಪ್ಪ 'ಬಾಯ್ಕಟ್ಟು' ಮಾಡುವಾಗ ದೇವರ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿದ್ದಳು. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಒಂದು ಸಲ ಕದ್ದು ನೋಡಿಬಿಡುವ ಕುತೂಹಲ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾರಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೆಳಗಲ ಮನೆ ಸಿದ್ಧೇಗೌಡನ ಮೇಲೆ ದೇವರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಧೂಪ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ಅವನು ಹತ್ತಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಕರ್ಪೂರದ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ನುಂಗಿದ ಹಾಗೆ ಗುಳಕ್ಕನೆ ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದ. ನನಗೆ ಸೋಜಿಗ. ಲಲಿತ ಮಾತ್ರ, "ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧೇಗೌಡನ ಮೇಲೆ ಬರೋದು ದೇವ್ವಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಧರ ಗಾಳಿಯಂತಪ್ಪ. ದೇವ್ವು ಗೌಡ ಜಾತಿಯವ್ವ ಮೇಲ್ಬರಲ್ವಂತೆ. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಹೇಳ್ತು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಲಲಿತಳ ಮನೆಯ ದೇವರು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ? ನೋಡಲೇಬೇಕು. ಲಲಿತಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಜನವಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮ, ಅವಳ ಅಪ್ಪ, ಅಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸದಾ ವಟಗುಟ್ಟುವ ಒಂದು ಅಜ್ಜಿ. ಒಂದು ದಿನ ವಿಭೂತಿ ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು

ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಆ ಅಜ್ಜಿ, ಲಲಿತ ಯಾರೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಲಲಿತಳ ಅಪ್ಪ ಒಳಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಲು ಹೋದಾಗ - ನಾನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ಒಂದೊಂದೆ ಒಂದೊಂದೆ ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಾ ಇವತ್ತು ಹೇಗಾದರೂ ಇವರ ಮನೆಯ ದೇವರನ್ನ ನೋಡಿಬಿಡುವಾ ಎಂದು ಹೊಸ್ತಿಲೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಅಜ್ಜಿ “ಅಯ್ಯೋ ಶೂದ್ರ ಮುಂಡೇದ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗುಟ್ಟಿಯಲ್ಲೋ...” ಎಂದು ಕಿರುಚುತ್ತ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ತೋಳಲ್ಲಿ ಸೌದೆಯಿರುಕಿ ಬಂದು ನಿಂತು ಕೋಲಿನಿಂದ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಿಗಿಯಿತು. ನಾನು ಅಳುತ್ತಾ ಹಜಾರ ದಾಟಿ ನಿಂತೆ. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿದರು. ಎಲ್ಲರ ಮುಖವನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ. ಅಪರಾಧಿ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಚಿಕೆ, ಭಯ. ಥರಥರ ನಡುಗಿದೆ. ಲಲಿತ ಓಡಿ ಬಂದವಳು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ತಾಯಿ “ಯೋಗ್ಗಿ ಬಿಡಿ ಪಾಪ, ಅವಮಾನ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮುದುಕಿ, “ನಿಮಗೊಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಶೂದ್ರ ಮುಂಡೇವ, ನಾಳೆ ನಿನ್ನಜ್ಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಸ್ತೀನಿ” ಎಂದಾಗ ನನಗೆ ಮಂಡಿ ಚಿಪ್ಪು ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಮೊರ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ಲಲಿತಳ ಅಪ್ಪ ‘ನಿಲ್ಲೋ’ ಎಂದು ವಿಭೂತಿ ತಂದು ಮೊರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಮೊರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಹಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಇಳಿಯುವಾಗ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಒಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಲಲಿತ ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನೂ ಅಳುಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ನೀರು ತುಂಬಿದ್ದವು.

ಅದೇ ಮುಖ - ಇವತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು. ಕತ್ತಿನ ಮೆಲೆ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹುಳುಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ತೋರಿಸಲೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಲಲಿತ ಸಿಕ್ಕಿದಳು. ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಮಾನವೀಯತೆ ಗುರುತೇ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾದ ನನ್ನ ಎದುರು ನಿಂತು “ನಾನು ಲಲಿತ. ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲವ” ಎಂದಾಗ ನನ್ನ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದಂತಾಯಿತು. ಮೂರು ವರ್ಷದ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿರುಕಿ ನಿಂತ ಲಲಿತ ಬದಲಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಲ್ಯದ ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿ. ತಿದ್ದಿ ಮಾಡಿದ ಗೊಂಬೆಯಂಥ ಲಲಿತ. ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಮರೆವು? ಎಂಟೇ ಎಂಟು ವರುಷ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಎಂಥ ಕಂದರ?

ಲಲಿತಳನ್ನು ಕೊನೆಯ ಸಲ ಕಂಡದ್ದು ಎಂಟುವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ - ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ದೇವರು ಮಾಡಿಸಿದ ರಾತ್ರಿ. ಆವತ್ತಿನ ರಾತ್ರಿ ಈಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಅವತ್ತು ಬೇಕಾದವರೆಲ್ಲ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ನಾನೂ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಲಲಿತಳ ಅಪ್ಪ, ಅಜ್ಜಿ, ಅವ್ವ ಕೂಡ ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದರು. ಲಲಿತ ಮತ್ತ ಇಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಓದು ಮುಗಿದು ನಾನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದು, ಲಲಿತ ಅಲ್ಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲೆ ಇದ್ದರೂ, ನಾನು ಆಗೀಗ ಊರಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲಾ - ಎನಾದರೂ ನೆಪದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಮತಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವತ್ತೇಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ಹಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲು ನೂಕಿ ‘ಲಲಿತ’ ಅಂದೆ. ಲಲಿತ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮನ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗುತ್ತಿದ್ದುದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ‘ಯಾರದು’ ಎಂದಳು.

ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣತೆಯ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲು ಸಲ ಲಲಿತ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡದ್ದು. ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಏನೇನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಲಲಿತ ಮೊದಲ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ತಕ್ಷಣ ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದು ಮಾತಾಡಿಸದೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಸಮೀಪ ಹೋಗಿ “ನಮ್ಮ ಮನೆಗೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಲಲಿತ” ಅಂದೆ. ಲಲಿತ “ಇನ್ನೇಲೆ ಎಲ್ಲೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ್ಬಾರಂತೆ, ನಂಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಬಾರಂತೆ” ಎಂದಳು. ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರೆದು “ಅಲ್ಲೆ ಯಾರ ಜೊತೆಯೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ ಮಾತಾಡಬಾರ್ದಂತೆ” ಅಂದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಟು ನಿಂತೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಲಲಿತ ತುಂಬಾ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಂಡಳು. ಬಟ್ಟಲುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮೊಗೆದು ಕುಡಿಯುವ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವಳು ‘ಅಪ್ಪ, ಅಜ್ಜಿ, ಬಂದರೆ’ ಎಂದು, ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ನಕ್ಕು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮೇಲೆ, ಒಳಗೆ ಚಿಲಕ

ಇಕ್ಕಿದಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಕತೆ ಕೇಳುತ್ತ ನಿದ್ದೆಹೋದೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲೆ ನಮ್ಮ ಮಾವನ ಮಗ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಲಲಿತಳ ಮದುವೆಯಾದ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ. ಅವನು ಆ ಮಾತ ಹೇಳಿದಾಗ ನನ್ನೊಳಗಿನಿಂದ ಏನೋ ಕಲೆದುಹೋದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಲಲಿತಳ ಜೊತೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮುಂದಿನ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಕಲ್ಲು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತೆ. ಲಲಿತಳ ಕಣ್ಣು ಸುತ್ತ ಗೆರೆಗಳು. ನಿಶ್ಚೇಷ ಮುಖ. ಹರುಷವೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಹಾಗಿದ್ದ ಲಲಿತ ಒನಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸುತ್ತ, ಇವಳು ನನ್ನ ಮೂರನೆ ಮಗಳು ಎಂದಳು. ಇವಳಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕದೊಂದಿದೆ ಎಂದಳು. ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡು ಹುಟ್ಟಿ ಸುತ್ತು ಹೋಯಿತು ಎಂದಳು. ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಆಯಿತು. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತನ್ನ ಕತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಸಮೀಪದಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಅವತ್ತು ಕೊನೆಯಸಲ ಅವಳ ಮನೆಯ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ನಿಂತ ವಿರಳವ ಸುಂದರ ದೇಹ ಆಗಿದುದಿಗದ ಕಬ್ಬಿನ ಸಿಪ್ಪೆಯ ಹಾಗೆ ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿದೆ. ಜಾಳು ಜಾಳಾದ ಸೀರೆ. ಮಗುವಿಗೂ ಹರಕು ಲಂಗ, ಜಂಪರು. ತುಂಬಾ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಎಂಟೇ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬದುಕಿನ ವಸಂತ ಮುಗಿದುಯೋಗಿದೆ. ಅವಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಸಾವಿರಾರು ಹುಡುಗಿಯರು ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಸುಖಸ್ವಪ್ನದಿಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಡಗಳಾದ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಓದುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಲಲಿತ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಗುಮಾಸ್ತನಾದ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಅವನ ವರ್ಗವಾದ ಕಡೆಯೆಲ್ಲ ಒಲೆಯೂಡಿದ, ಬಸಿರಾದ, ಹೆತ್ತ, ಮತ್ತೆ ಒಲೆಯೂಡುವ, ಬಸಿರಾಗುವ, ಹೆರುವ - ಲಲಿತ. ಲಲಿತ ತಿರುತಿರುಗಿ ಆಳಕ್ಕೆ, ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಲಲಿತಳ ಹಾಗೆಯೇ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದ, ಹಾಗೆ ಬಡಕಲಾಗಿದ್ದ, ಪುಟ್ಟ ಮಗಳ ಲಂಗ ಸರಿಸಿ, “ನೋಡಿ, ವಾರದ ಹಿಂದೆ ಇವಳೆಲ್ಲೋ, ಆಡ್ಡಾ ಇದ್ದಾಗ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿತ್ತು. ಅದಲ್ಲೆ ಹುಚ್ಚು ನಾಯೋ ಅಂತ ಭಯ” ಎಂದಳು. ಗಾಯ ಊದಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇವತ್ತೂ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆಂದು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. “ಡಾಕ್ಟರು ಇನ್ನೆರಡು ದಿನ ನೋಡುವಾ, ಆಮೇಲೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗ್ಬೇಕಾಗಬಹುದು” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಳು. “ಈಗ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದ್ದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಖಾಯಿಲೆಯಲ್ಲ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದೆ. “ಎಲ್ಲ ನನ್ನ ಕರ್ಮ” ಎಂದು ವೇದಾಂತದ ಮಾತಾಡಿದಳು. ಅವಲ ಜೊತೆ ನಾನೂ ಹೋಗಿ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅವರು ಹುಚ್ಚು ನಾಯೋ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ಹುಡುಗಿ ಮಾತಲ್ಲಿನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ, ನೋಡುವಾ” ಎಂದರು.

ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಲಲಿತ ಹಠಮಾಡಿದರೂ ಬಿಡದೆ ಗಾಡಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ. ನಡೆದೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದ ಲಲಿತಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ನಿನ ನೋವಿಗೆ ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಗಾಡಿ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕೂತ ಲಲಿತ ಚಾಮುಂಡೀಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಗುರುತು ಹೇಳಿದರು. “ಬಿಡುವಾದಾಗ ಬನ್ನಿ” ಅಂದಳು. ಅವಳ ಮಗುವಿಗೆ ಏನೂ ಕೊಡಿಸಲೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದುಡ್ಡು ತೆಗೆದು ಆ ಮಗುವಿನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು “ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ತಿಂಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ಲಲಿತ” ಎಂದೆ. ಲಲಿತ ಬೇಡ ಬೇಡ ಅಂದರೂ ನಾನೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ನಾಳೆ ಇಲ್ಲೆ ಬಂದು ನೋಡ್ತೇನೆ ಲಲಿತ” ಎಂದೆ. ಲಲಿತ ಬೇಡ ಬೇಡ ಅಂದರೂ ನಾನೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ನಾಳೆ ಇಲ್ಲೆ ಬಂದು ನೋಡ್ತೇನೆ ಲಲಿತ” ಎಂದೆ. ಲಲಿತ ನನ್ನ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಾಡಿಯವನು ಕುದುರೆ ಓಡಿಸಿದ. ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ರೂಮಿನ ಕಡೆ ನಡೆದ. ನಯಿ ಕಚ್ಚಿದ ನೋವಿನಿಂದ, ಬಡತನದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಮಗುವನ್ನು ನಿಶ್ರಾಣಳಾದ ಲಲಿತ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ, ಅದೂ ಅಷ್ಟು ದೂರ ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲೆ ಇಂಥ ರಣರಣ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು - ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಕರುಳು ಕಿವಿಚಿದಂತಾಯಿತು.

ಕಾಟನ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿ ತಿರುಗಿ ಯೋಚಿಸಿದೆ... ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಲಲಿತಳಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಯಾಕಾಗಿ ನಾನಿಷ್ಟು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಹೀಗೇಕೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ತೀರ ಉದ್ದೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೇನೆ? ಲಲಿತ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಆದಾಗಿನಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಬಾವನೆಗಳು ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೆ

ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೊರಗೆ ಬಿಸಿಲ ರುಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆನಿಸಿತು. ಗಾಳಿ ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಜೀವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಮ್ಮದಿಯೆನಿಸಿತು. ರೆಪ್ಪೆಗಳೂ ಭಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಮಂಪರು ಮಂಪರು ನಿದ್ರೆ. ನಿದ್ರೆ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಲಲಿತ, ಅವಳ ಮಗಳು, ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ - ಇವುಗಳದೇ ಕನಸು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸದ ನಿಮ್ಮಿತ್ತ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ, ಲಲಿತಳಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಣುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೋ? ಸಂಜೆ ವಾಕಿಂಗ್ ಹೋಗುವ ಬದಲು ಅವಳ ಮನೆ ಹುಡುಕಿ, ಹೋಗಿ ಬಂದರಾಯಿತೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ.

ಮೈ ಮುರಿಯುತ್ತ ಎದ್ದು ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೆ. ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಂಪಿಗೆ ಮರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಖ ತೊಳೆದು ಹೊರಟೆ. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲಲಿತಳ ಗಂಡನ ಕಂಡಿರದ ಆಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಏನೇನೋ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮೂಡತೊಡಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಜಾಮುಂಡಿಪುರದ ಆ ಕೊಳಕು ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲಲಿತಳ ಮನೆ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ನಾಲ್ಕಾರು ಮನೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವರಾರದೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಲ್ಲಿಯ ಸಮೀಪ ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಂಗಸರು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಕಡೆ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ತಕ್ಷಣ ಲಲಿತ ಕೊಡವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು “ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಒಂದು ಸಂದಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಎರಡೇ ರೂಮುಗಳಿದ್ದ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಅಡಿಗೆ ರೂಮೊಂದು, ಇಡೀ ಸಂಸಾರ ಕೂರುವ, ಮಲಗುವ, ಸಾಮಾನು ತುಂಬಿರುವ ರೂಮು ಇನ್ನೊಂದು. ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಲಲಿತಳ ರಕ್ತಮಾಂಸದ ನಾಲ್ಕು ತುಣುಕುಗಳು ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡತೊಡಗಿದವು. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೇನಾದರೂ ತಿಂಡಿ ತಂದಿದ್ದರಾಗಿತ್ತು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ನಿಂತೇ ಇದ್ದ ನನ್ನತ್ತ ಮಡಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಕುರ್ಚಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೂಕಿ “ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ ಬಂದೆ” ಎಂದು ಲಲಿತ ನಲ್ಲ ಕಡೆ ಹೋದಳು. ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಬಡತನ ಕಾಲೂರಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

ನೀರು ತುಂಬಿ ತಂದ ಕೊಡ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಂದ ಲಲಿತ “ಮನೆ ತುಂಬಾ ಕೊಳಕು. ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಹುಡುಗರು ಹರಗಿಬಿಡುವೆ” ಎಂದಳು. ಸಣ್ಣದೊಂದು ಕಿಟಕಿಯಿದ್ದ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಈ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆರು ಜೀವಗಳು ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಹೊರಗೆ ಬೆಳಕಿದ್ದರೂ ಒಳಗೆ ಕತ್ತಲು ಕಾಲು ಚಾಚಿತ್ತು. ಲಲಿತ ಲೈಟ್ ಹಾಕಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ನಾನು ‘ಕಾಫಿಗೀಫಿ ಏನೂ ಬೇಡ ಲಲಿತ’ ಎಂದೆ. ಲಲಿತ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಲ್ಲೆ ಕಾಫಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕುಡಿದೆ. ಅವಳು ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದ ಹುಡುಗಿಯ ಸಮೀಪ ಕೂರುತ್ತ “ಅವರೂ ಬರುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು” ಎಂದಳು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಲಲಿತ” ಎಂದೆ. “ಡಾಕ್ಟರು ಯಾವುದೂ ನಾಳೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ ನೀ ಅಂದಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದಳು. ಹರಿದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದ ಹುಡುಗಿ ನೆನ್ನೆಗಿಂತ ಬಾಡಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗಿ ಕೈ ಮಗುವನ್ನು ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತ ಕೂತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಹುಡುಗ ಮಗ್ಗಿ ಗಟ್ಟಿಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೂತಿತ್ತು.

ಲಲಿತಳ ಜೊತೆ ಅವಳ ತಂದೆಯ ವಿಷಯ ಎತ್ತಿದೆ. ಲಲಿತ ಗಂಡನಿಗೂ ತನ್ನ ಅಪ್ಪನಿಗೂ ಯಾವುದೋ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಆಗಿದ್ದ ಜಗಳ; “ನೀನು ಸತ್ತರೂ ಅವಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನೆ ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಿಸಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ಹೇಳಿ ಬಂದದ್ದು - ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಳು.

ಅವಳ ಮಾತಿಂದ ಅವಳ ಗಂಡನ ಸಣ್ಣತನದ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಲೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಬಂದ. ಮುಳ್ಳು ಮುಖದ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ದೊಗಲೆ ಪ್ರಾಂಟನ್ನು ಚರ್ಮದ ಬೆಲ್ದಿನಿಂದ ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನು ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಲಲಿತ ನನ್ನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅವನು ಲಲಿತಳ ಹಾಗೆ, ಅವಳ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೆ ಬಡಕಲಾಗಿರದೆ, ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾಗಿದ್ದ. ಉದಾಸೀನದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತಾಡಿ ದೊಗಲೆ ಪ್ರಾಂಟನ್ನು, ಶರಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡದೆ ಟವಲೊಂದನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಹೊರಗೆ ಬಾತ್ ರೂಮಿನ ಕಡೆ ಹೋದ.

“ಹೋಗ್ತೀನಿ ಲಲಿತ, ನಾಳೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಬರ್ತೀನಿ” ಎಂದೆ. “ಬೇಜಾರು ಮಾಡ್ಕೊಬೇಡಿ. ಅವರ ರೀತಿಯೇ ಹಾಗೆ” ಅಂದಳು. ಕನಿಕರವಾಯಿತು. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬಂದ. ರೋಮು ತುಂಬಿದ್ದ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ “ನಮ್ಮ ಮನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ ಅಂತ ಹೇಗೋತ್ತಾಯ್ತು” ಅಂದ. ನಿನ್ನೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದ ಲಲಿತಳನ್ನು ಏನೋ ಅಂದ. ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಟು ನಿಂತೆ. ಅವನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಗಡಸು ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಇವಳ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ನಾವಿಲ್ಲದೀವಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ತೀಡಿ” ಎಂದ. “ಆಗಲಿ” ಎಂದೆ. ಲಲಿತ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಜೋಲು ಮುಖ ಮಾಡಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. “ಬರ್ತೀನಿ” ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸರ ಸರ ಹೊರಟೆ.

ಡಾಕ್ಟರು “ಇನ್ನೆರಡು ದಿನದೊಳಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತೊಂದರೆ ಆಗುತ್ತೆ” ಅಂದರು. ಲಲಿತ ಅಳು ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನಾನು “ಆಗಲಿ ಸಾರ್” ಎಂದೆ. ಲಲಿತಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಲ್ಲು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕೂತಿರು ಲಲಿತ ಬಂದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನನಗೆ ಬಹಳ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಡಾಕ್ಟರೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದೆ. ಅವರು ಸಿಕ್ಕಿದರು. ಅವರಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವರು ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಯಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಖ.ಬ.ಐ ಅವರಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಕಾಗದವನ್ನು ಲಲಿತಳ ಕೈಲಿಡುತ್ತ “ಈ ಸಂಜೆಯೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಮಗೂನ ಆಡ್ಮಿಟ್ ಮಾಡ್ಕೊಡಿ, ಕಾಗದ ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಇಂಟರೆಸ್ಪಾಗಿ ನೋಡ್ಕೊಳ್ತಾರೆ” ಎಂದೆ, ಲಲಿತ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ನಿನ ನೋವಿಗೆ ನರಳುತ್ತ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಲಲಿತ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಇಳಿಯಲು ಪ್ರಯಾಸಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅವಳ ಮಗುವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು “ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇಳಿ ಲಲಿತೆ” ಅಂದೆ. ಲಲಿತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇಳಿದು ದಣಿದು ನಿಂತಳು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಲ್‌ಡ್ರಿಂಕ್ಸ್ ಏನಾದರೂ ಕುಡಿದು ಹೋಗುವೆಯಂತೆ ಬಾ ಲಲಿತ” ಅಂದೆ. ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ರಂಪಮಾಡ್ತಿರವೆ” ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡಳು. “ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರು ಲಲಿತ, ಗಾಡಿ ತರ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಹೊರಟೆ. ಬೇಡ ಅಂದಳೂ. ಎಂಥ ಕಷ್ಟದಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ. ದುಷ್ಟ ಗಂಡನಾದರೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದ ಪ್ರೀತಿ.

ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕೂತ ಲಲಿತ ನೆನ್ನೆಯ ಹಾಗೆ “ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ “ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಬಿಟ್ಟು ಬರೀನಿ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಬರ್ತೀಯಲ್ಲ” ಎಂದೆ.

ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕಿತ್ತೋ ಮಾತಾಡಲಾಗದೆ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ದುಃಖ, ಅಸಹಾಯಕ ಭಾವ ಹಾಗೆಯೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅದುಮಿಟ್ಟಹಾಗಿತ್ತು.

ಗಾಡಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು.

ನಾನು ನಿಂತೇ ಇದ್ದೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವದಿಂದ ಗಾಡಿ ಹೋದ ಕಡೆಯೇ ನೆಟ್ಟಿದ್ದವು. ಎದೆ ತುಂಬಾ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು.

ಕಾಲೇಜಿನ ಮುಂದಿನ ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂತೆ. ಗಿಡ ಮರಗಳು ಚಿಗುರಿ ಹಸಿರು ಕೆಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮೈ ತೊಳೆದು ನಳನಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನೆಲ ಮಾತ್ರ ಒಣಗಿ ಕರಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ಸುರಿವ ಬಿಸಿಲ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲೂ ಗಿಡಮರಗಳು ಚಿಗುರಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಸೃಷ್ಟಿ ತುಂಬಾ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಹಾಗೇ ಮನಸ್ಸು ಲಲಿತಳತ್ತ ತಿರುಗಿತು. ಲಲಿತಳಿಗೆ ನಾನು ನನಗೆ ಲಲಿತ ಏನಾಗಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಈಗ ಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿಗೆ ನೆನಪಿನ ಹಾಳೆಗಳು ಪಟಪಟನೆ ತೆರೆದವು.

ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಲಲಿತ - ನಾನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದದ್ದರೂ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ತೀರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಯಾವುದೋ ತಂತು ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಬೆಸೆದುದು, ನಾವು ಒಂದಾಗಿ, ಆಡಿ ಕುಣಿದು, ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದುದು - ನೆನಪಾಗತೊಡಗಿದವು. ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ನಾನು - ಲಲಿತ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓದಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಹಗೆ ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಆ ಊರ ಕೆರೆಯ ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಲಾಗಿದ್ದ ಹೊಂಗೆ ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಕೂತು ಮನೆಯಿಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಂದಿದ್ದ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾನು - ಲಲಿತ ಮಾತ್ರ ಒಟ್ಟಿಗೆ. ನನ್ನ ಊಟ ಲಲಿತ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನೆಯ ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ತಿಂಡಿ ನನಗೆ ಕೊಡದೆ ಲಲಿತ ಯಾವತ್ತೂ ಒಬ್ಬಳೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ್ದ ದಿನ “ಸ್ವಲ್ಪ ತಿನ್ನು ಲಲಿತ, ಏನೂ ಆಗಲ್ಲ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ಲಲಿತ ಮಾತ್ರ “ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳ್ತಾರೆ, ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೂದ್ರರ ಮನೆ ತಿಂಡಿ ತಿಂದೆ ನರಕಕ್ಕೋಗ್ಗಿವಂತಪ್ಪ” ಎಂದಾಗ ಅಜ್ಜನ ಬಾಯಿಂದ ಆಗಾಗ ನರಕದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ.

ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬ ಬಂದರೆ ಸಾಕು - ಊರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕದ ಡೇಲಿಯಾ ಹೂವು ನಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮಾವ ಮೈಸೂರಿಂದ ಬೀಜ ತಂದು ಬೆಳೆಸಿದ್ದ. ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಎಲ್ಲರ ದನಗಳ ಕತ್ತಿಗೆ, ಹೆಂಗಸರ ತಲೆಗೆ ಬರಿ ಚೆಂಡು ಹೂಗಳಷ್ಟೇ ಗತಿ. ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಹತ್ತಾರು ಬಣ್ಣದ ಡೇಲಿಯಾ ಹೂಗಳು. ಹಬ್ಬದ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಸಂಜೆಯೇ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಬಂದ ಲಲಿತ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ಹೂ ಕೊಯ್ದು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದುದು ಇಂಥ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ನಾನು ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದ್ದೆ. ಲಲಿತ ಕೂಡ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟು ತಲೆ ತುಂಬ ನಮ್ಮ ತೋಡದ ಹೂ ಮುಡಿದು ಚಿಮ್ಮುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಳು. ‘ದೇವರವಾನ’ ಮೆರಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು, ನಮ್ಮ ಮನೆ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ ಆವತ್ತು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರದೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಆವೇಶದಿಂದ ತಮಟೆ ಬಾರಿಸುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಮ್ಮನೆ ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆವು ಹತ್ತಾರು ನೆನಪುಗಳು ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿದವು. ಮನಸ್ಸು ಹಗುರವಾಗಿತ್ತು. ಬೀದಿ ದೀಪಗಳೆಲ್ಲ ಆಗಲೆ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯತೊಡಗಿದ್ದವು. ಎದ್ದು ಹೊರಟೆ.

ಮೂರು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ನಾಲ್ಕು ದಿನವಾಯಿತು, ಲಲಿತಳ ಮಗುವಿನ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಎಂದು ಅವಳ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟೆ. ಬಿಸಿಲು ಇಳಿಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಲಲಿತಳ ಗಂಡನ ಅನಾದರ, ಅಸಭ್ಯತೆಯ ಮುಖ ನೆನಪಾಯಿತು. ಲಲಿತಳಿಗೆ ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಥ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿದ ಎಂದು ಕೊರಗಿದೆ.

ವಠಾರದೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವನ್ನು ಹೀರುವ ಹಾಗೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಕಿರುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಮಗನ ದನಿ ಕೆಳ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತು ತೆರದೇ ಇದ್ದ ಬಾಗಿಲೊಳಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದೆ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತ ಕಿರುಚುತ್ತಿರುವ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಮಗುವಿಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ಮೊಲೆಯನ್ನೂಡಿ ದಿಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲದ ಪರದೇಶಿಯಂತೆ ಕೂತ ಲಲಿತಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಉದ್ದವಾಗಿ ಉಸಿರುಬಿಟ್ಟೆ. ಲಲಿತಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಳಕ್ಕಿಳಿದಿದ್ದವು. “ಯಾಕೆ ಲಲಿತ

ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವ?” ಅಂದ. ಲಲಿತ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಗು ದಿಗಿಲಿನಿಂದ ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿತು. ಅದನ್ನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಸುತ್ತ ಲಲಿತ ಕಣ್ಣೀರಿಸಿಕೊಂಡಳು. “ಯಾಕೆ ಲಲಿತ, ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು” ಎಂದು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ. ಲಲಿತ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಳು. “ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಏನು ಹೇಳಿದ” ಎಂದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ನಡೆದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅವನು ಅಷ್ಟು ಹಣ ಎಲ್ಲಿ ತರೋದು, ಸ್ವಲ್ಪದಿನ ಹೀಗೆ ಕಿರಚ್ಚಾ ಕಿರಚ್ಚಾ ಹಾಗೆ ನಿಂತೋಗ್ತದಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದ. ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನ ಹಗೆ ಹಿಂಡಿ, ಇನ್ನೂ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ಅವನ ಮೃಗಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ದಂಡ ಹೇಸಿಗೆಯಾಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದೆ. ಪಾಸ್‌ಬುಕ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾಲೇಜಿನ ಸೊಸೈಟಿಗೆ ಹೋದೆ. ಆಗಲೇ ಅಕೌಂಟ್ ಕ್ಲೋಸಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು “ನಾಳೆ ಡೇಟಿಗೆ ಚೆಕ್ ಬರೆದು ಕೊಡಿ ಸಾರ್, ನನ್ನ ಸ್ವಂತದ್ದೇ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ. ಅವನಿಂದ ದುಡ್ಡು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ಲಲಿತಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ.

ಲಲಿತಳ ಮುಂದೆ ಹಣ ಇಟ್ಟೆ. “ಈ ಸಂಜೆ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ಲಲಿತ” ಅಂದೆ. ಕಿರುಚಿ ಕಿರುಚಿ ದಣಿದು ಹೋದ ಹುಡುಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಲಲಿತ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ದುಃಖವನ್ನು ನುಮಗಿ ನುಂಗಿ ದಿನ ದಿನವೂ ಮೌನದ ಮುದ್ದೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಲಲಿತಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣಿಂದ ಪಟಪಟನೆ ನಾಲ್ಕು ಹನಿ ಉದುರಿದವು. ರೂಮಿಗೆ ಬಂದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲ ಶೂನ್ಯ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಇದೆಲ್ಲ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಅವ್ವ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಥಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. “ಮನುಷ್ಯರು ಅಂದ್ಯೇಲೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಹುಟ್ಟಿ ಏನು ತಾನೆ ಮಾಡಿದಹಾಗಾಯು. ನಾವೊಬರಿಗೆ ಮಾಡಿದೆ. ನಮಗೊಬ್ಬರು ಮಾಡ್ತಾರೆ -” ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಅವ್ವನ ಮಾತುಗಳು. ನನ್ನ ಹಾಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವ, ಬರೆಯುವ ಬುದ್ಧಿಜನ್ಯ ಮಾತಲ್ಲ. ಅವು ಅಂತಃಕರಣದ ಮಾತುಗಳು.

ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ವಿಚಾರವಂತನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉತ್ಕಟ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಫಿಲಾಸಫಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಓದಿಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡೆ. ಹಲವಾರು ತಾತ್ವಿಕರ ನೂರಾರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿದೆ. ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಗಲು ಇರಳು ಹೇಣಗಿದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ, ವಿಚಾರವಂತನಾದೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಅವ ಕೆಟ್ಟು ಬಂದ ಮಗಳನ್ನು, ಅವಳ ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಡುಕಿದೆ. ಅವ್ವ ಆವತ್ತು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಕರುಳು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹತ್ತಾರು ಸಲ ನಾನೆಂಥ ಹೃದಯಹೀನ ಪತು ಎಂದು ನನ್ನನ್ನೇ ಶಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಸ್ ಅವ್ವ ಅಂದು ಹಾಕಿದ ಕಣ್ಣೀರ ಹನಿಗಳನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿವೆ. ಮಾನವೀಯತೆಯಿಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ, ವಿದ್ಯೆ, ಸಂಪತ್ತು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಈಗ ಅರಿವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹೌದು - ಇವತ್ತಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾದವು. ಲಲಿತಳ ಮಗು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಶಾರಾಗಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದ್ದು ವಾಸಿಯಾಗುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಲಲಿತಳ ಗಂಡ ಏನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನ.

ಲಲಿತಳ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟೆ. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಹೊತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಕಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಟಾರು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಟೆ. ಮರಗಳು ಕತ್ತಲನ್ನು ಕಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಅನಿಷ್ಟದ ಸಂಕೇತ ಅಲ್ಲವೆ? ಬರಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಭ್ರಮೆ ಅನ್ನುತ್ತ ಲಲಿತಳ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ.

ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸನ್ನು “ಲಲಿತ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಂದಿಲ್ಲವೆ?” ಅಂದೆ. ಆಕೆ “ಬೆಂಗಳೂರೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಆ ಮೊಗ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕಿರುಚಿ ಕಿರುಚಿ ನಾಕು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ಸತ್ತೋಯ್ತು” ಎಂದಳು. ಕರುಳಿರಿದಂತಾಯಿತು ನನಗೆ. “ಲಲಿತಮ್ಮೋರು ನಿಮಗೇನಾಗಬೇಕು?” ಎಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು, “ಆವತ್ತು ದುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದವು ನೀವೆ ಅಲ್ಲವೆ?” ಅಂದಾಗ “ಹೌದು” ಎಂದೆ. ಆಕೆ ಮುಂದುವರಿದು “ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಾಗಿ ಕಾಣ್ತೀರಿ. ಆಯಪ್ಪ ಅವರಿಗೆ ಮೊಲ್ಗಾಗ್ಗ ಬರ. ದೇವ್ರಂತ ಲಲಿತಮ್ಮೋರ ಸಾಯೋ ಬೀಳ ಹೊಡದ. ನಾವಿಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ ಕೊಂದೇ ಹಾಕ್ತಿದ್ದ. ನಿಮಗೂ ಕೆಟ್ಟಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ಅಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಬಾಯ್ಗೆ ಹುಳ ಬೀಳ..” ಅವಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಂಗಸು ಬಯ್ಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.

ವಾಪಸ್ಸು ಹೋಗಲು ತಿರುಗಿದೆ. ಆ ಹೆಂಗಸೇ “ಅವ್ವಿಲ್ಲ, ಆ ಅಮ್ಮನ್ನು ನೀವೊಂದ್ಲೂ ನೋಡಿ” ಅಂದಳು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಕೆಂಡ ಸುರಿದಂತಾದರೂ ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತ ಲಲಿತಳ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ. ಬಾಗಿಲು ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರ ತೆರೆದಿತ್ತು. ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಲಲಿತ” ಅಂದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತಾದ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ “ಯಾರು” ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಜೀವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಾಗಿಲು ದೂಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ “ನಾನು ಲಲಿತ” ಅಂದೆ. ಲಲಿತಳ ಮುಖ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಪೌಡರ್ ಮೆತ್ತಿತ್ತು. ಎದ್ದು ಕೂರಲೂ ಶಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಅವಳ ಎದೆಯನ್ನು ಅವಚಿಕೊಂಡೇ ಇತ್ತು.

ಲಲಿತ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಸವಲ್ಪವೂ ಬೆಳಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆನ್ನೆ ಮೂಳೆಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಕ್ಸ ಜಜ್ಜಿ ಬಿಸಾಡಿದ್ದಾನೆ. “ಮಾತಾಡು ಲಲಿತ” ಎಂದೆ. ಮೌನ, ಭಯವಾಯಿತು. ನಡುಗಿದೆ. ಲಲಿತ ಕಡ್ಡಿಯಂತಿದ್ದ ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಸ್ವಾಂಧಿನತ್ತ ತೋರಿದಳು. ನೋಡಿದೆ. ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ, ಬರೆಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಡಾಕ್ಟರ ಕಾಗದ. ಲಲಿತ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಲು ಕರಣವಾಗಿದ್ದ ನೋಡುಗಳನ್ನು ಮುದುರಿ ಹಿಂಡಿದೆ. ಲಲಿತಳ ಸಮೀಪ ಬಗ್ಗೆ “ನಿನಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದೆ ಲಲಿತ” ಅಂದೆ. ಲಲಿತ ನಿಶ್ಚಿಂತ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಕತ್ತು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು. ಕಣ್ಣು ಆಳಕ್ಕಿಳಿದಿದ್ದರೂ ನೀರುಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಲಲಿತ ಎದ್ದು ಕೂರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಳು. “ಬೇಡ, ಹಾಗೇ ಮಲಗು ಲಲಿತ” ಎಂದೆ.

ದಿಕ್ಕೇ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಸಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಲಲಿತಳನ್ನು ಹೃದಯ ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಂಡೆ. “ನಾನಿನ್ನು ಬರಲಾ ಲಲಿತ” ಎಂದೆ. ಲಲಿತ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಅವಳ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕಾದು ನಿಂತೇ ಇದ್ದೆ. ಮೌನ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

(ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು, ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೮೬)

೨

ನಾಟಕ

ಗುಣಮುಖ ದೃಶ್ಯ - 3

ಲಂಕೇಶ .ಪಿ

ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್‌ರ “ಗುಣಮುಖ” ಮೊಫಲ್ ಇತಿಹಾಸದ ನಾದಿರ್‌ಷಾ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದ ಸೋಲು, ದ್ವಂದಗಲು, ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. “ನಾದಿರ್‌ಷಾನ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸೆಳದದ್ದು ಆತನ ಅನುಮಾನ”. ನಿಷ್ಕುರತೆ ಮತ್ತು ಖಾಯಿಲೆ, ಘಟನಾವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ದ್ವಂದ್ವ ಗಳು ನಾದಿರ್‌ನನ್ನು ರಸಾತಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದರೂ ಆತ ಎದ್ದು ಬರುವ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಒಬ್ಬ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ಬಗೆ ಎಂದು ಲಂಕೇಶ್‌ರ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ದೃಶ್ಯ - ೩

(ನಾದಿರ್‌ಷಾ ಮಲಗಲಾರ, ಕೂತಿರಲಾರ, ಹೊರಗೆ ನಮಾಜು, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳ ಗದ್ದಲ. ನಾದಿರ್‌ ಶಾನ ನೋವು, ತಳಮಳವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೂ ಗಮನಿಸದಿರುವಂತೆ ಆತಂಕಗೊಂಡು ರಜ್ಜಿ, ಫರೂಕ್ ಮತ್ತು ಸೇನಾನಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಹಕೀಮನಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾದಿರ್ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಂಜರದಲ್ಲಿರುವ ಸಿಂಹದಂತೆ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳು ವೈದ್ಯಕೀಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳು, ಚೀಲ, ಹೂಜಿ ಹಿಡಿದು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ಶುಶ್ರೂಷಕಿ. ನಾದಿರ್‌ಷಾನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಆಸನವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಓರಣವಾಗಿ ಇಡುತ್ತಾಳೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಹೂಜಿಯಿಂದ ಲೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರಗೆ ಗುಜುಗುಜು ಗುಸುಗುಸು ಸದ್ದು. ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ನಡು ಬಗ್ಗಿಸದೆ ನಡೆಯುವ ಅಚ್ಚ ಬಿಳುಪು ಗಡ್ಡದ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಮುದುಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತಾಳೆ. ಎಪ್ಪತ್ತರಿಂದ ನೂರು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ ವಯಸ್ಸಿರಬಹುದಾದ ವೃದ್ಧ ಈತ.

ಈತ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್. ಇವನು ಹುಡುಗಿಗೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದೊಡನೆ ಅವಳು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿಗೆ ಭಸ್ಮವೊಂದನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ನಾದಿರ್‌ ಶಾನ ತುಟಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆತ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ವೃತ್ತಿವಂತ ವೈದ್ಯನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಾದಿರ್‌ನ ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಂಗೈ ಹಿಡಿದ ನಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ನಾದಿರ್‌ ಸಹಿಸುತ್ತಾ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ : (ವೈದ್ಯನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾ) ಎಷ್ಟು ದಿನದಿಂದ ಹೀಗೆ ಪರಿತಾಪ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?
 (ನಾದಿರ್ ಉತ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲಾವಿ ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ರಜ್ಜಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ಗಂಟಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ಅಲಾವಿ : (ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ) ಎಷ್ಟು ದಿನದಿಂದ ತಮಗೆ ಈ ದಣಿವು ಅಂತ ಕೆಳಬಹುದೆ?
 (ನಾದಿರ್ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾನೆ, ಉಬ್ಬಸದಿಂದ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಜ್ಜಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು)

ರಜ್ಜಿ : (ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ದಿನದಿಂದ ಪ್ರಭುಗಳು ತುಂಬ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲಾವಿ : (ಅವರಿಗೆ ಕೈಮಾಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವನು, ನಾದಿರ್ಗೆ-) ನನಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಬೇಕು. ನಾನು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ನಾದಿರ್ : ರಜ್ಜಿ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ

ಅಲಾವಿ : (ನಾದಿರ್ಗೆ) ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿದ ಉದ್ದೇಶ ಏನು?

ರಜ್ಜಿ : ಹಕೀಮರೆ, ತಮಗೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ

ಅಲಾವಿ : ನೀವೇಕೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ಕಾಯಿಲೆಯಾಗಿರುವುದು ನಿಮಗಲ್ಲ.
 (ಮೌನ. ಎಲ್ಲರೂ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ)

ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ನೋಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾತಾಡ್ತಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿಲೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ತನ್ನ ದೇಹದ ಕಷ್ಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ದೇಹ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಆ ದೇಹ ಹೊತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ. ರೋಗಿಯ ಕರುಳು, ಪಿತ್ತಕೋಶ, ಉದರ, ಹೃದಯ - ಎಲ್ಲವೂ ರೋಗಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕಿರಿಕಿರಿ ರೋಗಿಯ ಧ್ವನಿ, ನಿಲುವು, ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ತಾವೇ ಉತ್ತರಿಸ ಬೇಕು. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ ಗುಣಪಡಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾದಿರ್ : ಕೇಳು. ಬೇಗ ಬೇಗ ಕೇಳು. (ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ) ನೀವೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ. (ಹೋಗುವರು)

ಅಲಾವಿ : ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು?

ನಾದಿರ್ : (ಅಚ್ಚರಿ, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಆಳ್ವ? ಏನಂದೆ?

ಅಲಾವಿ : ದಯವಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಹೇಳ್ತೀರಾ?

ನಾದಿರ್ : ನಮ್ಮ ಹೆಸರು... ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ?

ಅಲಾವಿ : ಇಲ್ಲ.

ನಾದಿರ್ : ನೀನೊಬ್ಬ ಮೂರ್ಖ ಇರಬೇಕು.

ಅಲಾವಿ : (ಚಕಿತನಾಗಿ) ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಏಕೆ ಮೂರ್ಖ ನಾಗಬೇಕು? ಮಹಾಶಯರೆ, ಜನ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನಾನು ಮೂರ್ಖ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ, ನಿಮ್ಮ ಈ

ಕ್ಷಣದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ. ನೀವೀಗ ರೋಗಿ, ನಾನು ವೈದ್ಯ. ಅಲ್ಲವೆ?

(ನಾದಿರ್ ಶಾ ಉತ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣ ಮೌನ)

ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಟದ ಸ್ವಭಾವ ಇರುವಂತಿದೆ. ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಮಗ ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಇದ್ದ. ತುಂಬ ಹಟದ ಹುಡುಗ. ಕಾಯಿಲೆಯಾದರೆ ತೀರಿತು, ಹಟ, ಹಟ. ನಾನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಮರೆತು ಆ ರೋಗಿಯ ವೈದ್ಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೆಸರು ಹೇಳದೆ ಸತಾಯಿಸಿ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೆ.

(ನಾದಿರ್ ಕೆಮ್ಮಿ ಉಬ್ಬಸದಿಂದ ಅಬ್ಬರಿಸುವನು)

ನಿಮ್ಮದು ಬಹಳ ಗಂಭೀರ ಕಾಯಿಲೆ.

ಪೂರ್ತಿ ತಲಾಶ್ ಮಾಡಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಔಷಧಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಗುಣವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೆದರಿಸಲು ಇದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ವೈದ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಂಭೀರ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಯಿಲೆ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನನು ನಿಮಗೆ ಸತ್ಯ ಹೇಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಗಂಭೀರ ಕಾಯಿಲೆ.

ನಾದಿರ್ :ನೀನು (ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ) ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?

ಅಲಾವಿ :ಹಕೀಮ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ... ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಬಾಲಿಮಾರನ್ ಗ್ರಾಮದ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್.

ನಾದಿರ್ :ಎಂಥ ಹಕೀಮ?

(ಅಲಾವಿ ಅವನನ್ನು ವಿಚಿತ್ರವೆಂಬಂತೆ ನೋಡಿ ಮೌನ ತಾಳುವನು)

ನಾದಿರ್ :ತಲೆಹರಟೆಯ ಗೂಬೆ ಮುದುಕ! ಕತ್ತೆಗೆ ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ, ನಿನಗೆ ವಿವೇಕ ಬಂದಂತಿಲ್ಲ. ಬೊಗಳು, ನೀನೆಂಥ ವೈದ್ಯ? ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಹಿಡಿದೆ?

ಅಲಾವಿ :ನಲವತ್ತು ವರ್ಷ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಔಷಧಿ ನೀಡಿದ ಹಕೀಮ ನಾನು. ನನ್ನ ತಂದೆ ರೆಹಮಾನ್ ಖಾನ್ ಕೂಡ ಹಕೀಮನಾಗಿದ್ದ. ನನ್ನನ್ನು ಹಕೀಮನಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಬೆಳೆಸಿದ. ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಡಜನರಿಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತಾ, ಶುಶ್ರುಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಲ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯ ಹೇಗೋ ಮೊಗಲ್ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿದರು. ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಅರಮನೆಯ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಸೂಚನೆ ಮೇರೆಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ನಾನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡೆ. ಅಂಥ ಔಷಧಿ ನನ್ನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿಲ್ಲಿಯ ಸರ್ಕಾರ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪಿತೂರಿ ಶುರುಮಾಡಿತು. ತಡಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ಸೈತಾನನ ಗೆಲೆತನ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು, ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆಗ ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು, ದೂರದೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಡವರಿಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡತೊಡಗಿದೆ. ಈಗ ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಒತ್ತಾಯ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಬಂದೆ. ನಾನು ಬಡ ಹಕೀಮ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿ ಇಲ್ಲ, ಹಣವಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ರಾಜ, ಪ್ರಜೆ, ಸರ್ಕಾರ - ಒಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದೇ - ಗುಣಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ.

ನಾದಿರ್ :(ತಲೆರೋಸಿ) ಮುಗಿಯಿತೆ?

ಅಲಾವಿ :ಇಲ್ಲ. ತುಸು ಕೇಳಿ. ನಾನು ಬೇಡ ಅಂದರೂ ಜನ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗಿರೋದನ್ನು ಹೇಳ್ತಾರೆ. ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಳ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮದ್ದುಕೊಡೋ ಹಕೀಮನಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ದೇಶದ ಕಷ್ಟ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ತರಬಹುದು - ಅಂತ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳೋನೆ. ರಾಜಕೀಯ ನನ್ನ ತಲೆ, ಕೈ ಕೆಡಿಸಬಹುದು ಅಂತ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗಿಟ್ಟು ಸರಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ನನ್ನ ತಲಾಶ್ ಶುರು ಮಾಡೋನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಲಾರೆ. ಈಗಲಾದರೂ ತಾವು ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡೋರಾ?

ನಾದಿರ್ :(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ) ನಾನು ನಾದಿರ್ ಶಾ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನಾದಿರ್ ಶಾ.

ಅಲಾವಿ :ಯಾವುದೇ ವ್ಯಂಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಯಾರು? ಯಾರದು

ನಾದಿರ್ :ಹಕೀಮ! ಗೂಬೆ ಹಕೀಮ! ನನನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿದ್ದೀ. ಅದು ಸಾರ್ಥಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆದುರು ನಿಂತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾದಿರ್ ಶಾ. ಆತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗದ ಚೈತನ್ಯ - ನಾದಿರ್ ಶಾ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿ, ವೈರಿಗಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಸ್ಫೋಟಿಸುವ ಧೀರ - ನಾದಿರ್ ಶಾ.

(ಅಲಾವಿ ಅವನನ್ನು ವಿಕೃತ ರೋಗಿಯೆಂಬಂತೆ ನೋಡುವನು, ಮೌನ. ಸಹಾಯಕಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದೊಡನೆ ಆಕೆ ಶುಶ್ರೂಷಕಿಯಿಲೆಗೂಏನುಸಂಬಂಧ ಶೈಲಿಯಲ್ಲೇ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾದಿರ್‌ನನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಅವನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಣೆಗೆ ತಂಪು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒತ್ತುವಳು.)

ಅಲಾವಿ :(ಆಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾ) ದಯವಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿ; “ನಾನು ನಾದಿರ್ ಶಾ, ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವೆ. ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಔಷಧಿ ಕೊಡಿ.”

ನಾದಿರ್ :ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಎಷ್ಟೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನೊಬ್ಬ ಉದ್ಭಟ. ಇದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಕಾಯಿಲೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ಅಲಾವಿ :ದೇಹ ಅಂದರೆ ನೀನು ಎಲುಬು, ಮಾಂಸ ಮಾತ್ರ ಅಂತ ತಿಳಿದಿರುವಂತಿದೆ! ದೇಹ ಮನಸ್ಸು, ಆತ್ಮ, ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು.

ನಾದಿರ್ :ಹಾಗೆಯೇ ಘನತೆ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಕೂಡ. ಗೆಲ್ಲುವ ಛಲ, ಆಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡ. ಕೆಟ್ಟವರ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯುವ, ಕೋಟೆಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಛಲ ಕೂಡ. ನಿನ್ನಂಥ ಮುದಿಗೂಬೆಗೆ ಇದು ಅರ್ಥವಾಗಲಾರದು. ಅದು ನಿನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಗೊತ್ತು.

ಅಲಾವಿ :ನೀವು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ; ನಿಮಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣಪಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಕುವ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಮಾತಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ನಾನೊಬ್ಬ ಬಡ ಹಕೀಮ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ನನ್ನ ವರಮಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಗೂಬೆ ಎಂದಿರಿ, ಹದ್ದು ಅಂದಿರಿ. ನನ್ನನ್ನು ಬಡರೋಗಿಗಳು ಯಾರೂ ಹೀಗೆ ಕರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಆಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೇ ಇರಬೇಕು.

ನಾದಿರ್ :ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿದವರು ಯಾರು? ಯಾವನಾದರೂ ಇರಲಿ. ಈ ನಾದಿರ್ ಶಾ ದೇಹ ಗಟ್ಟಿ, ಒಬ್ಬ ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಕೀಮನಿಂದ ಅವಮಾನ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ಸರಿ, ನಾನಿನ್ನು ಬರ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಬೈಗುಳದಿಂದ ನನಗೆ ಬೇಸರವಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ನನ್ನ ಮಗನತರಹ. ಅಲ್ಲದೆ ರೋಗಿಗಳ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನಾನೆಂದೂ ಬೇಸರ ಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಬರ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಾಹು ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಿ. ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಸಿಗಲಿ.

(ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೂರ್ ಎಲ್ಲ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾತು ಮುಗಿಸಿ ಅಲಾವಿ ಬಂದಷ್ಟೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.)

ನಾದಿರ್ :ಅಲಾವಿ ಖಾನ್!

(ಅಲಾವಿ ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿ ನೂರ್ ನಿಂತು ಆಲಿಸುವರು)

ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ನಾಯಿ ನರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಬಲ್ಲೆ.

ಅಲಾವಿ :ಗೊತ್ತು.

ನಾದಿರ್ :ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ.

ಅಲಾವಿ : (ತಣ್ಣಗೆ) ಅದೂ ಆಗಲಿ.

ನಾದಿರ್ :ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ನೀನು. ಇಲ್ಲಿ ಜನ ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ನೂರು ಅರ್ಥಗಳು, ನೂರು ಸುಳ್ಳುಗಳು.

ಅಲಾವಿ :ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ?

ನಾದಿರ್ :ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ತೊಲಗು. ನಿನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.
(ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು ಕರೆಯುವನು. ರಜ್ಜಿ, ಫರೂಕ್ ಮುಂತಾದವರು ಬರುವರು)
ಈತನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿ, ದುಷ್ಟ ಮುದುಕ. (ಕರೆದೊಯ್ಯುವರು. ರಜ್ಜಿ, ಫರೂಕ್ ಮತ್ತೆ ಬರುವರು)
ನೀವು ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ಜನ! ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೇ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಮುಠಾಳ ಮುದುಕ. ಬೇರೆ ಹಕೀಮರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮುದುಕರು, ತಲೆಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಗೂಬೆಗಳು, ಉದ್ಧಟ ಹಕೀಮರು-ಇಂಥವರನ್ನು ಕರೆತರಬೇಡಿ.

ಫರೂಕ್ :ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸುದ್ದಿ ಪ್ರಭು. ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹಾ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಕೀಮರ ಬಗ್ಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಮಗೆ ಹೆದರಿ ಹಕೀಮರೆಲ್ಲ ದಿಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೇ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

ನಾದಿರ್ : (ಖುಷಿಗೊಂಡು) ಹೌದ? ಅವರಲ್ಲೇ ಉತ್ತಮರನ್ನು ಕರೆಸಿ.

ಫರೂಕ್ :ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಭು. ಈಗಲೇ ಕರೆತರುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುವನು)

(ಒಬ್ಬ ಹಕೀಮ ಇಬ್ಬರು ಸಹಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಶೀಸೆ, ಪಾತ್ರ, ಮೂಲಿಕೆ, ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬರುವನು. ಅವನು ಮತ್ತು ಅವನ ಸಹಾಯಕರು ನಾದಿರ್‌ಗೆ ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು. ಹಕೀಮ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಾದಿರ್‌ಗೆ ತೋರಿಸಲೆತ್ತಿಸುವನು. ನಾದಿರ್ ಅವುಗಳತ್ತ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ ನೋಡಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುವನು. ಹಕೀಮ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾದಿರ್ ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಭಯವಾಗಿ ಅವನ ಸುತ್ತ ಓಡಾಡಿ, ಬಗ್ಗಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು

ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಯಾಯಕರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಔಷಧಿ ಅರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಮಹಿಳಾ ಸಹಾಯಕಿ.)

ನಾದಿರ್ : (ಗಡಸು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?

(ಹಕೀಮನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲೂ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿ ನಾದಿರ್ ಎಸೆದಿದ್ದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ತಿಸುವನು.)

ನಿನಗೆ ಬಾಯಿಲ್ಲವಾ? ಹೆಸರನ್ನು ಬೊಗಳು.

ಹಕೀಮ : ನಾನು ಸರ್ಕಾರಿ ವೈದ್ಯ.... ಶಂಶುದ್ದೀನ್ ಖಾನ್.

ನಾದಿರ್ : ನಿನಗೆ ಆ ಹಕೀಮ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ಪರಿಚಯ ಇದೆಯೇ?

ಹಕೀಮ್‌ಸಾಬ್ : (ಗೆಲುವಾಗಿ, ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು) ಆ ತರಲೆ ಮುದುಕ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್! ಅವನು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಜನಾಬ್. ಇಡೀ ದಿಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತರಲೆ ಮುದುಕ ಅಂತ ಗೊತ್ತು. ಜಗಳಗಂಟ.

ನಾದಿರ್ : ಜಗಳಗಂಟ? ಕಾಲುಕೆರೆದು ಜಗಳ ತೆಗೀತಾನಾ?

ಹಕೀಮ : ಹೌದು ಹುಜೂರ್. ಅವನು ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣ ಮಾಡಿದ್ದಂತ ಜಗಳ ಕಾದದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕಳೆದ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷದಿಂದ ಕಿತ್ತಾಡಾನೇ ಇದಾನೆ. ನಲವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಮದೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದ. ಒಂದ್ಲ ಮೊಗಲ್ ದೊರೆಗೆ ಮೈಜಡ್ಡಾಯ್ತು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಳ್ಳೇ ವೈದ್ಯ ಬೇಕಂತ ಅವನ್ನ ಕರೆಸಿದ. ಬಂದ ನೋಡಿ ಅರಮನೆಗೆ! ದಿವಾನ, ಮಂತ್ರಿ, ಸೇನಾನಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಸಕ್ಕಂತ ಕಡೆಯಾಗಿ ಕಂಡ. ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹತ್ತು ಸಲ ಕೂತು ಏಳುವಂತೆ ಮಾಡ್ಡ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ದಿವಾನರು ಇದಕ್ಕೆ ಆಪಕ್ಷೇಪಣೆ ಎತ್ತಿದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಈ ಅಲಾವಿ ತಿರುಗಿಬಿದ್ದ. ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗ್ತಿರೋದು, ಆಗದೇ ಇರೋದು - ಎಲ್ಲ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಚೀರಾಡಿ ರಂಪ ಮಾಡ್ಡ. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನ ಚಿಲೆ ಜನರು ಅನ್ನೋ ಥರ ಉಗಿದು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಹಾಕಿದ. ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಬೈದ. ಅದೆಷ್ಟು ದಿನದಿಂದ ವಿಷ ಇಟ್ಟೊಂಡಿದ್ದೋ - ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಿ ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಎಲಿಗೂ ಬೇಜಾರಾತು. ಅವನ್ನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಸಿದ್ರು. ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ತೆಪ್ಪಿರಬೇಕಲ್ಲ, ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆದದ್ದನ್ನ ಜನರ ಹತ್ರ ಹೇಳಿ ಸರ್ಕಾರ, ರಾಜ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ, ಜನೈದುರು. ಗುಜರಿ ಮುದುಕ ಪ್ರಭು. ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಎಲ್ಲೂ ಸೇರಿ ಅವನ್ನ ಓಡಿಸಿದ್ರು ನೋಡಿ - ದಿಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡೋ ಗತಿ ಬಂತು. ಭಂಡ ಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಾಭಂಡ ಆತ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಪತ್ರ ಅವನ ಹತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿ ಅವನ್ನ ಮೂತಿ ಕೂಡ ನೋಡಲ್ಲ. ಕಚಡಾ ಮನುಷ್ಯ! (ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಹಕೀಮ ಸಾಬ್ ನಾದಿರ್ ಶಾನ ಕಾಲೊತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಅವನ ಸಹಾಯಕರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಔಷಧಿ ಅರೆಯುತ್ತಿರುವನು, ಹೆಂಗಸು ಭಟ್ಟಂಗಿತನದಲ್ಲಿ ಬಾಗವಹಿಸುವಳು)

ನಾದಿರ್ : ನೀನು ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವನ ಥರ ಇದ್ದೀ. ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಜನ ಏನಂದೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?

ಹಕೀಮ್‌ಸಾಬ್ : ನಮ್ಮ ಮೊಗಲ್ ಬಾದ್ ಶಾ ಅವರೇ ತಮ್ಮ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಹಕೀಮ : ನಾದಿರ್ ಹಗಲಿನ ಏಕಮಾತ್ರ ನಕ್ಷತ್ರ....

ಅವಳು : ನಾದಿರ್ ಎಲ್ಲ ನಿಂತಿರುವಾಗ ತಿರುಗುವ ಚಕ್ರ,

ಹಕೀಮ

:ನಾದಿರ್ ಜಗತ್ತಿನ ಪುರುಷೋತ್ತಮ,

ಅವಳು

:ನಾದಿರ್ ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಹಾತ್ಮೆ

(ನಾದಿರ್, ನಾದಿರ್ - ಎಂದು ಹಾಡುವರು)

ಇದಕ್ಕಿಂತ ಚೆಂದಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ ಹುಜೂರ್. ಮುಗ್ಧರಾದ ನಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದರು. ತಾವು ಮರು ಭೂಮಿಗೆ ಮಳೆಯಂತೆ ಬಂದಿರಿ, ವಿಧವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಆಸರೆಯಂತೆ ಬಂದಿರಿ, ಇಲ್ಲಿಯ ಕುತಂತ್ರ, ಕುಟಲತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಭೇದಿಸಿದಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಸಾದತ್ ಖಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಮಾಮುಲ್ ಮುಲ್ಕ್ ತಮ್ಮ ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ಹತರಾದರು. ನಮ್ಮ ಮೊಗಲ್ ಪ್ರಭು ನಜಿರುದ್ದೀನ್ ಶಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಮಿಮಚಿನಂತೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಆ ದಿವಾನರಿಬ್ಬರೂ ಈ ದೇಶದ ಹುಣ್ಣುಗಳಂತಿದ್ದರು.

ನಾದಿರ್

:ಏ, ಹಕೀಮ್ ಹುಳ! (ಗರ್ಜಿಸುವನು)

ಹಕೀಮ್‌ಸಾಬ್

:(ನಡುಗಿ) ಜ... ಜ... ಜನಾಬ್? ನನ್ನಿಂದ ತ... ತ... ತಪ್ಪೇನದ್ದೂ ಆಯಿತೆ ಹುಜೂರ್?

ನಾದಿರ್

:ನನ್ನಿಂದ ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ತಲೆನೋವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಗಂಟುಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೋ. ಆ ಅಲಾವಿ ಅನ್ನೋ ರಣಹದ್ದಿಗೆ ಬದಲು ಅರಚುವ ಕತ್ತೆ - ನೀನು ಬಂದೆ. ನನಗೆ ಈ ತಲೆನೋವು, ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತೆ. ತೊಲಗು ಇಲ್ಲಿಂದ!

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಕೀಮ್ ಸಾಬ್ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನು ಸರಂಜಾಮು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು)

ರಜ್ಜಿ

:(ರಜ್ಜಿ ಮರೆಯಿಂದ ಬರುವನು)

ಈ ದುಷ್ಟ ಕ್ರಿಮಿ ಕಳಿಸಿ. ಹಣ ಕೊಡಾರೋ ಇಲ್ಲೋ ಅಂತ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿದೆ ನೋಡಿ! ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿ. ನನ್ನ ಕಾಯಿಲೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗ್ತಾನೇ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮದ್ದಿಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತೆ. ಎಲ್ಲಿ ಆ ಮಮ್ತಾಜ್, ಅವಳನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಂಡ ತಗೊಂಬನ್ನಿ, ಕುಣಿಸಿ - ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕುಣಿಸಿ. ನನ್ನ ದೇಹದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಕುಣಿಸಿ!

(ರಜ್ಜಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ಸೂಚನೆ ನೀಡುವನು. ನಾದಿರ್ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ, ಕೂಗುತ್ತ ನೋವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನರ್ತಕಿಯರು, ಸಂಗೀತಗಾರರು ಬಂದು ರಂಜನೆ ನೀಡತೊಡಗುವರು. ನಾದಿರ್ ಎತ್ತರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವವನು; ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಕೆಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇವನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದಂತೆ, ದಿಲ್ಲಿಯ ಭಟ್ಟಂಗಿತನ ಮತ್ತು ಅವಾಸ್ತವ ವಾತಾವರಣ ತಾರಕ ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ಗೊಂದಲ ತೋರುವ ದೃಶ್ಯ. ಮಮ್ತಾಜ್ ನೃತ್ಯದ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆ ನಾದಿರ್ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಗೆಲುವು ಮೂಡಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾದಿರ್ ತನ್ನ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಜಡಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಕೋಪಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರ ಧ್ವನಿ ಮೀರುವಂತೆ ಚೀರುತ್ತಾನೆ)

ನಾದಿರ್

:ಸಾಕ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿ! (ನೃತ್ಯ, ಸದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ)

ದಯವಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗಿ! ನೀವೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವಂತೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿ!

(ಅವರೆಲ್ಲ ಹೋಗುವರು) ರಜ್ಜಿ!

ರಜ್ಜಿ : (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇನೆ ಸ್ವಾಮಿ.

ನಾದಿರ್ : (ಹುಚ್ಚನಂತೆ) ಈಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಕಾಯಿಲೆಯ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು! ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು!

ರಜ್ಜಿ : ಸಂತೋಷ ಪ್ರಭು.

ನಾದಿರ್ : ಆ ದುಷ್ಟ ಮುದುಕ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ನನಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ! ಈ ದಿಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅವಮಾನ, ಕಿರಿಕಿರಿ, ತೇಜೋವಧೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ! ಅವನನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕರೆಸಿ ಸಿಗಿದು ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿಕೊ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ!

(ಅವನು ಹೋದೊಡನೆ ಬಲಿಪಶುವಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವ ಹುಲಿಯಂತೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುವನು, ಕುಡಿಯುವನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಕಾಯಿಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಮನಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ತಂತಿವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀಟುವನು, ಊದುವ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಊದುವನು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸುಲೇಮಾನ್ ತನ್ವೀರ್ ಬರುವನು - ಅವನನ್ನು ರಜ್ಜಿ ಗದರಿಸುವನು. ರಜ್ಜಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಾದಿರ್ ಎದುರು ನಿಲ್ಲುವನು)

ಸುಲೇಮಾನ್ ತನ್ವೀರ್ : ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನಾದಿರ್ : ನಿನಗನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳು.

ತನ್ವೀರ್ : ತಾವು ಅಲ್ಲಾನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ನಂಬಬಾರದು; ತಮ್ಮನ್ನು ಅಸ್ವಸ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ದುಷ್ಟರು ಸೈತಾನನ ಸಂತತಿಯವರು. ಒಂದು ಹಾಡಿಗಾಗಿ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡಬಲ್ಲ, ಒಂದು ಹಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಮಾನವನ್ನೇ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜಕರು, ಇಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ ಮತ್ತು ರಕ್ತಪಾತ ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ತರಬಲ್ಲದು; ನಿಮ್ಮ ಎದೆ ಮೆತ್ತಗಾದೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ರಜ್ಜಿ : (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ತನ್ವೀರ್!

ತನ್ವೀರ್ : ದಯವಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿರಿ!

ರಜ್ಜಿ : ತನ್ವೀರ್! ನೀನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಕಾಯಿಲೆ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತೆ! ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗು!

ತನ್ವೀರ್ : (ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ) ರಕ್ತ ಸುರಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ನಿಮ್ಮ ರಕ್ತ ಸುರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಕು. ಗಂಡಸು ಗಂಡಸಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದೊಂದೇ ಇಲ್ಲಿದಾರಿ! ನನ್ನ ದೊರೆಗೆ ಅಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಿ! ಸತ್ಯವೇ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಮೆಟ್ಟು ಕವಿದಿರುವ ಹಾದಿ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ! ರಕ್ತ ಸುರಿಸಬೇಕು, ಸುರಿಸಬೇಕು...

(ಹೋಗುವನು)

ರಜ್ಜಿ : ಆ ತಲೆ ತಿರುಕ ಮುದುಕನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಪ್ರಭು.

ನಾದಿರ್ :ತನ್ನೀರನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಯಾಕೆ ರೇಗುತ್ತೀರಿ ರಜ್ಜಿ?

ರಜ್ಜಿ :ಅವನ ಕತೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದೊಳಗೇ ಅವನದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸೈನ್ಯ. ನಿತ್ಯ ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಅವನ ಕೆಲಸ. ಅವನು ಪೂರ್ತಿ ಹುಚ್ಚನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಧಿಕಾರದ ಸೊಕ್ಕು ಅವನ ತಲೆಗೆ ಹೋಗಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಒದ್ದೋಡಿಸಲೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೂರಾರು ಜನ ಸೈನಿಕರು ಅವನಂತೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

(ಫರೂಕ್, ನಜೀರ್ ಪ್ರವೇಶ)

ಫರೂಕ್ :ಹಕೀಮ್ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಪ್ರಭು, ಅವನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ!

ನಾದಿರ್ :ಇದು ಮೊಗಲರ ಇನ್ನೊಂದು ಚೇಷ್ಟೆ ಇರಬೇಕು. ಆ ಮುಠ್ಯಾಳ ದೊರೆ ನಜೀರುದ್ದೀನ್‌ಗೆ ಹೇಳಿದಿರಾ?

ಫರೂಕ್ :ಅವರೇ ಖುದ್ದು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಾದಿರ್ :ಸತ್ತು ಹೋದನೋ ಏನೋ - ಉದ್ಧಟ ಮುದುಕ?

ರಜ್ಜಿ :ಸತ್ತಿದ್ದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ.

ನಾದಿರ್ :(ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕರೆಯುವನು. ಮೊದಲನೆ ದೃಶ್ಯದ ಸೈನಿಕರು ಬರುವರು) ಸಲೀಂ, ಇಕ್ಬಾಲ್, ಉಮರ್ - ಇದೊಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ. ಈ ಮೂರ್ಖ ಮುದುಕ ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ನಿಂದ ನಮಗೆ ಅವಮಾನವಾಗಿದೆ; ಉದ್ಧಟ ಮತಾಡಿ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹುಡುಕಿ ತರಬೇಕು.. ಬರೀ ಹುಡುಕಾಟದಿಂದ ಏನೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ದಿಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಿ ಹೇಳಿ - ಬಿಳಿ ಗಡ್ಡದ ಪೆದ್ದುಕಳೆಯ ಮುದಿಯನಾದ ಹಕೀಮ್ ಅಲಾವಿ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಬೇಕು. ತಂದವರಿಗೆ ಸಾವಿರ ವರಹ ಬಹುಮಾನವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮಣಿಯದಿದ್ದರೆ, ಈ ಹಕೀಮ ಕೂಡಲೇ ನಾದಿರ್ ದೊರೆ ಎದುರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕುಟುಂಬವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಇಡೀ ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಸಿ.

(ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಡಂಗುರ, ಪ್ರಕಟಣೆ, ಸಾರುವಿಕೆ ಶುರುವಾಗುವುದು, ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮಂದ ಬೆಳಕು. ನಾದಿರ್ ಇನ್ನಷ್ಟು ಭೀಕರವಾಗಿ ನರಳುತ್ತಾ ಪಂಜರದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಅಡ್ಡಾಡುವನು, ಮಲಗುವನು. ಸಾರುವಿಕೆಯ ಸದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಜನರ ಗುಜುಗುಜು ಕೇಳಿಸುವುದು. ರಂಗ ಬೀದಿಯಂತಾಗಿ ಸಾರುವವರು ಕೂಗುತ್ತಾ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವವರು. ಮತ್ತೆ ಬೆಳಕು ಬಂದಾಗ ನಾದಿರ್ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ದು ಕಮ್ಮಿ ಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ 'ಹಕೀಮ್ ಅಲಾವಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ' ಎಂಬ ಏಕಮಾತ್ರ ಧ್ವನಿ. ಸದ್ದು ಅಡಗಿದ್ದಂತೆ ಅಲಾವಿ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕಿ ತಮ್ಮ ಶುಶ್ರೂಷೆಯ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಲಕರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬರುವರು. ನಾದಿರ್ ಕೋಪದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರಜ್ಜಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡುವನು.)

ರಜ್ಜಿ :ದುಷ್ಟ ಹಕೀಮ ಅಲಾವಿ! ನೀನು ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರುಮ್ಮಳವಾಗಿರಬಹುದು ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ಖ ತಲೆಗೆ ಹೊಳೆದು ಬಂದಿದ್ದೀ. ದೊರೆ ನಾದಿರ್ ಶಾ ಅವರ ಸಿಟ್ಟು ಕೆರಳಿಸಿ ಉಳಿವ ನರಪ್ರಾಣಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಿತೂರಿ, ತಲೆಹರಟೆ, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಇಡೀ ದಿಲ್ಲಿ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ.

ನಾದಿರ್ : (ತಣ್ಣಗೆ ಕೇಳಿದವರ ರಕ್ತ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವಂತೆ) ರಜ್ಜಿ, ನೀವೆಲ್ಲ ಇನ್ನ ಹೋಗಿ. ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೇನೆ.

ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ : (ಅವರೆಲ್ಲ ಹೊರಡಲಿದ್ದಾಗ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ. ದಿಟ್ಟ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಮತ್ತೆ ನಾನು ಕರೆಯುವವರೆಗೆ ಬರಬೇಡಿ (ಮೌನ) ನನು ಕರೆಯುವವರೆಗೆ ಬರಬೇಡಿ!

(ನಾದಿರ್ ಚಕಿತನಾಗಿ ನೋಡುವನು. ರಜ್ಜಿ ಮುಂತಾದವರು ದೊರೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಕ್ಷಣ ಕಾಯುವರು. ನಾದಿರ್ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸುವವನು. ಈಗ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನದಿರ್, ಅಲಾವಿ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವರು. ಈಗ ಹಕೀಮ ಅಲಾವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಬೀರತೊಡಗಿದೆ.)

(ಮೌನ. ತರುವಾಯ)

ಅಲಾವಿ : ನಾನು ಅಪವಾದವನ್ನೇನೂ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದಿಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಜನ ಕೂಗಿದ್ದಾರೆ. ಅನಾಗರಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದಸ್ತಗಿರಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಹೊರಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಾತನ್ನು ನನು ಕೇಳಿರುವುದು ಇದೇ ಮೊದಲು. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆ ಪಡೆಯುವುದು ನನ್ನ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ನಾದಿರ್ : ಗುಲಾಮರಿಗೆ ಯಾವ ಹಕ್ಕೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕರೆಸಿರುವುದು ಯಾಕೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ : ನನ್ನನ್ನು ಜನ ಕರೆಯುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೆ - ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ. (ಅಲಾವಿಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕ್ಷಣ ಚಕಿತನಾಗುವನು. ಮೌನ)

ನಾದಿರ್ : (ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ) ಹಾಗಾದರೆ ಗುಣಪಡಿಸು.

ಅಲಾವಿ : ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ (ಎಂದು ರೋಗಿಗೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಅಣಿಯಾಗುವನು. ಸಹಾಯಕಿ ತನ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಅಲಾವಿ ಕೈ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದು ನಾದಿರ್‌ನನ್ನು ಪೀಠವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸುವನು. ನಾದಿರ್ ಚಡಪಡಿಕೆಯಿಂದ ಏಳುವನು)

ನಾದಿರ್ : "ನನ್ನ ಹೆಸರು ನಾದಿರ್‌ಷಾ. ನನಗೆ ಭೀಕರ ಕಾಯಿಲೆಯಾಗಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಗುಣಪಡಿಸಿ."

: ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ! ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ

ಅಲಾವಿ : ಇದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿ, "ಸರ್ವಶಕ್ತ ಅಲ್ಲಾಹು, ನನ್ನ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ರೋಗಕ್ಕೊಳಗಾಗಿವೆ. ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಹಕೀಮನ ಮೂಲಕ ನನಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ದಯಪಾಲಿಸು!"

ನಾದಿರ್ : ದೊರೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಕೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ರಜ್ಜಿ, ಫರೂಕ್, ಉಮರ್! (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೂಗುವನು)

ಅಲಾವಿ : ಅವರು ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೀವು ನನ್ನ ರೋಗಿ, ನಾನು ಹಕೀಮ. ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು.

ನಾದಿರ್ :ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೇನೆ! (ಎಂದು ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕುವನು. ಖಡ್ಗದ ಒರೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಕೂಗುವನು. ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಲಾವಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು, ನಮಾಜ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ.)

ಅಲಾವಿ :ದೇವರೆ, ದೇವರೇ, ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಏಕಿಷ್ಟು ಕ್ಲಿಷ್ಟ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ? ಅವನ ಸವರೆಮನೆಗಳೇ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಗ್ಗತ್ತಲಿನ ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕಗ್ಗತ್ತಲನ್ನುಳ್ಳ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಇವನನ್ನು ತಳ್ಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿನ ಕಾರಾಗೃಹ, ನೋವಿನ ಕಾರಾಗೃಹ, ಅಹಂಕಾರದ ಕಾರಾಗೃಹ, ದೇಹವೆಂಬ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ, ಕೋಟ್ಯಂತರ ನರಗಳ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನೆನಪುಗಳ ಕಾರಾಗೃಹ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾರಿಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಈ ಶರೀರ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಳುವ, ಹತ್ತಿಕ್ಕುವ, ಕೊಲ್ಲುವ ಧಿಮಾಕು. ದೇವರೆ, ದೇವರೇ, ಮನುಷ್ಯನೆಂಬ ಈ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕೆ, ಅಸಹಾಯಕ ಜಂತುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಕರುಣೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ?

ನಾದಿರ್ :ಅದೇನು ನೀನು ಹೇಳ್ತೀಯೋದು?

ಅಲಾವಿ :ಸರ್ವಶಕ್ತ ಅಲ್ಲಾಹುವಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ.

ನಾದಿರ್ :ನಿನ್ನಿಂದ ಅಲ್ಲಾಹುವಿಗೆ ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಉದ್ಧಟತನ ಸಾಕುಮಾಡು, ಅಲ್ಲಾಹು ನನ್ನೊಂದಿಗಿದ್ದಾನೆ; ಆತನ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಗುಡಿಸಿಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. (ತಲೆ ರೋಸಿ) ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಹಾಕಲು ಕರೆಸಿದೆ. ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದೇನೆ? ನನ್ನಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಷಂಢತ್ವ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ! ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರದ ನಾನು ಈ ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಕೀಮನೆದುರು ಯಾಕೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ತನ್ನೀರ್! ತನ್ನೀರ್! (ಎಂದು ಕರೆಯುವನು)

ಅಲಾವಿ :ತನ್ನೀರ್ ಕೂಡ ನೀವು ಆರಾಧಿಸುವ ಅಲ್ಲಾಹುನನ್ನೇ ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ರಕ್ತ ಕಾಣದೆ ಇದ್ದ ದಿನ ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕೃತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೊಂದ ಜನ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲೆ?

ನಾದಿರ್ :ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ನನ್ನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕೂಡ ಬೇಡವೆ?

ನಾದಿರ್ :ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೋಗಲೆ?

(ಮೌನ. ನಾದಿರ್ ಅವನನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುವನು.)

ನಾದಿರ್ :ಬೇಡ!

ಅಲಾವಿ :ಕಾಡುಹರಟೆ ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ವೇಳೆ ಕಳೆಯಲಾರೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಖಾಯಿಲೆ ನನಗೆ ಸವಾಲು.

ನಾದಿರ್ :ಹೇಗೆ ಸಹಕರಿಸಲಿ?

(ಕೂಡಲೆ ಸಹಾಯಕಿ ಅವನಿಗೆ ಕಷಾಯ ಕುಡಿಸುವಳು. ಸಹಾಯಕಿ ಅವನ ಅಂಗಿ ಬಿಚ್ಚುವಳು, ಶಿರವಸ್ತ್ರ ತೆಗೆಯುವಳು. ಅಲಾವಿ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹಗ್ಗವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆಯುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಿ ನಾದಿರ್ ನೆತ್ತಿಗೆ ತೈಲ ಹಾಕಿ ತಟಪಟ ಹೊಡೆದು ಶುಶ್ರೂಷೆ ಆರಂಭಿಸಿರುವಳು. ನಾದಿರ್ ಕ್ರಮೇಣ ಮಗುವಿನಂತೆ

ಸಹಕರಿಸತೊಡಗುವನು. ಅಲಾವಿ ಅವನನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಆಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಆಸನಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲೆತ್ತಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಚ್ಚಿದ ನಾದಿರ್ ಎದ್ದು ಗದ್ದಲ ಶುರು ಮಾಡುವನು. ಒಡೆಯನಂತೆ ಅಲಾವಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ; ಸಿಂಹದಂತೆ ನಾದಿರ್ ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಕೂರುವನು. ಅಲಾವಿ ಅವನನ್ನು ಆಸನಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವನು.)

ಅಲಾವಿ :ಮೊದಲು ವಿನಯ. ನನ್ನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ರೋಗಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ವಿನಯ ತೋರಿಸಿ.

ನಾದಿರ್ :ನನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ನಾದಿರ್ ಷಾ ತಹಮನ್ ಕ್ವಾಲಿಖಾನ್. ನನಗೆ ಭೀಕರ ಕಾಯಿಲೆಯಾಗಿದೆ. ಹಕೀಮ್ ಅಲಾವಿ, ನೀನು ದುಷ್ಟ ದುರಹಂಕಾರಿ. ಆದರೂ ನೀನು ನನ್ನ ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದೆಂಬ ಸಣ್ಣ ಆಶೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಆಶೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನೀನು ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದೆ; ನಿನ್ನ ವಯಸ್ಸು ನಿನಗೆ ಈ ಧೈರ್ಯ ತಂದಿರಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುವಾಗ ನಾನು ಬೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಖುಷಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇದು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ತಂತ್ರವಿರಬಹುದೆಂದು ಕರೆ ಕಳಿಸಿದೆ. ನೀನು ಬಂದಮೇಲೆ ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನೇ ಮರೆತೆ....

ಅಲಾವಿ :ಅದೆಲ್ಲ ಈಗ ಬೇಡ. ವೈದ್ಯಕೀಯಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಿನದಿಂದ ನೀವು ಏನೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿರಿ?

ನಾದಿರ್ :ಹೇಳಲೆ?

ಅಲಾವಿ :ಹೇಳಿ.

ನಾದಿರ್ :ನನಗೆ ಮುಖಭಂಗ ಮಾಡಕೂಡದು.

ಅಲಾವಿ :ಇಲ್ಲ, ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

ನಾದಿರ್ :ಇಬ್ಬರು ದುಷ್ಟರನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದೇವೆ; ಮೂರು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಪುರುಷತ್ವ ತೋರಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ದುಷ್ಟರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಕೇಳಿರ ಬಹುದು. ಇಬ್ಬರೂ ಮೊಗಲ್ ದೊರೆಯ ದಿವಾನರು; ಸಾದತ್ ಖಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಜಾಮ್ - ಉಲ್ - ಮುಲ್ಕ್. ಎರಡನೆಯ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ.... ನಮ್ಮ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಪ್ರೇಮವೇ ಮದ್ದೆಂದು ಈ ಮುಠಾಳ ಮೊಗಲ್ ರಾಜನಿಗೆ ಯಾರೋ ಸೂಚಿಸಿದರಂತೆ. ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಕಳಿಸಿದೆ. ಕಳಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಪುರುಷತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ. ಈ ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲೇ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತು.

ಅಲಾವಿ :ಆ ಹುಡುಗಿಯರ ಹೆಸರು?

ನಾದಿರ್ :(ಯೋಚಿಸಿ) ಇಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ಅವರು ಹುಡುಗಿಯರೆ, ಗರತಿಯರೆ, ವೇಶ್ಯೆಯರೆ?

ನಾದಿರ್ :ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡಿರಿ. ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯವರೇ, ಕೆಟ್ಟವರೇ, ಕುಲೀನರೆ, ಜಾರಿಣಿಯರೆ?

ನಾದಿರ್ :ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ಕೇಳುವ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊಗಲ್ ದೊರೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದರೂ ಅವು ಹುಡುಗಿಯರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಮಹಾಕವಿ ಸಾದಿ ಹೇಳಿದ, ಶರಣಾಗತನಾದವನು ಕುತಂತ್ರಿಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ಅವನ ಸೇವೆ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಸಾದತ್ ಖಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಜಾಮ್ - ಉಲ್ - ಮುಲ್ಕ್ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಕೊಂದದ್ದು ವೀರನಾದವನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಅವರ ದಿವಾನ ಮಾರ್ಯಾದೆಗೂ ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವ ಕೃತ್ಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಹಿನ್ನೆಲೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಕುತೂಹಲವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ವೃತ್ತಿಯೇನು?

ನಾದಿರ್ : (ಮತ್ತೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡು) ಅದು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೇ?

ಅಲಾವಿ : ಹೇಳಲು ಯಾಕೆ ಹಿಂಜರಿಕೆ?

ನಾದಿರ್ : ನಮ್ಮ ಕಾಯಿಲೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ, ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಲು ನಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ : (ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಕೆಳದನಿಯಲ್ಲಿ) ಸರ್ವಶಕ್ತ ಅಲ್ಲಾಹು, ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮವಂಚನೆಗೆ, ಕೀಳರಿಮೆಗೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮರೆಯುವ ಮನುಷ್ಯ, ತಾಯಿಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವ ಮನುಷ್ಯ, ತಂದೆಯ ಹೆಸರೆತ್ತಲೂ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನುಷ್ಯ! ಎಷ್ಟು ಮದರಾಸಾಗಳು, ಎಷ್ಟು ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಎಷ್ಟು ಶೋಧನೆಗಳು, ಎಷ್ಟು ಜನ ಸಂತರು ಬಂದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಭೀಕರ ವ್ಯಸನಗಳಲ್ಲಿ, ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ! ಅಲ್ಲಾಹುವೇ, ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಗಿಡಮರಗಳ ಚೆಂದ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನೇಕೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕುರೂಪಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಸ್ಮಶಾನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?

ನಾದಿರ್ : ಕೇಳು, ವೃಥಾ ನಿಂದಿಸಬೇಡ, ಕೇಳು - ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಕುರಿ ಕಾಯುವವನು. ಈಗ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಾತ್ಪರಪಡು. ನನ್ನಪ್ಪ ಕುರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ, ಬಡವನಾಗಿದ್ದ, ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅಲಾವಿ : ಏನು? ಚಕ್ರವರ್ತಿ? ಯಾವ ತರಹದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ? ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಏನು?

ನಾದಿರ್ : ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುವುದು, ದಿಟ್ಟನಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಭೋಗಿಸುವುದು.

ಅಲಾವಿ : ಅದು ಒಂದು ಮುಖ. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮುಗು ಎಲ್ಲವೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮೊನ್ನೆ ರೋಶನ್ - ಉದ್ - ದೌಲ ಮಸೀದಿಯ ಬಳಿ ಕೂತಿದ್ದಾಗ ಗುಂಡೊಂದು ಹಾರಿತು. ನಿಮ್ಮ ಅಂಗರಕ್ಷಕ ಸತ್ತ. ಕೂಡಲೇ ತಾವು ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ತೆರಿದುಹಾಕುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಹೆಂಗಸು, ಮಕ್ಕಳು, ರೋಗಿಗಳು, ಮುಗ್ಧರು, ವೃತ್ತಿವಂತರು - ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆಳೆದು, ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲತೊಡಗಿದಿರಿ. ಇದು ಯುದ್ಧವಲ್ಲ, ಶೌರ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನವಲ್ಲ, ಕಗ್ಗೊಲೆ. ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಹುಡುಗ; ಅವನನ್ನು ಚಿನಿವಾರ ಪೇಟೆಯ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಕರೆತಂದರು. ಕೊಠ್ಯಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದರು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಶಾರದಾ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ನೀವು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿ, ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಕೊಚ್ಚಿಹಾಕಲಾಯಿತು. ಆಕೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನು, ನೆನಪಿದೆಯೇ?

ನಾದಿರ್ : ನೆನಪಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ಕಿವುಡ! ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯಿಂದ ಈ ನಿನ್ನ ಕಾಯಿಲೆ ಶುರುವಾಗಿದೆ! ಆಕೆಯ ಸದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿದ್ದೀ. ಆಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಆರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆ ಮುಗ್ಧ ಹುಡುಗಿಯು ಹೇಳಿದ್ದು ಇದು - ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೂ ರಾಜರ ವೈಷಮ್ಯಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗಂಡ ಚಿನಿವಾರ. ಅಂಗಡಿಯ ಕೆಲಸಗಾರ ಮಾತ್ರ. ನಾವು ಬಡವರು. ಒಳ್ಳೆಯವರು - ನಮಗಿರುವ ಒಂದೇ ಆಸ್ತಿ ನಮ್ಮ ಜೀವ ಮತ್ತು ಮಾನ. ನಾವು ಯಾರಿಗೂ ಕೇಡು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ. ಕೊಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ನೆಮ್ಮದಿ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ನಾದಿರ್ :ಹಕೀಮ, ನಿನಗೆ ಯುದ್ಧ, ರಾಜ್ಯಭಾರ, ಜನ - ಒಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದೆಲ್ಲ ಕಾಯಿಲೆ ಹಿಡಿದು ಬರುವವರು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ರೋಗಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ.

ನಾದಿರ್ :ಇದರಿಂದ ಕಾಯಿಲೆಯಾಗಲಾರದು.

ಅಲಾವಿ :ಅದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆ.

ನಾದಿರ್ :ಯಾವುದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆ? ಕೊಳೆತು ಗಬ್ಬನಾರುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುವುದೇ? ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕತೆ ಇದೆ. ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಾನು ಹದಿನೈದನೇ ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ನನಗೊಂದು ಕನಸು ಬಿತ್ತು. ನೀನೇ ಹೆಸರಿಸಿದ ಖ್ಯಾತ ಕವಿ ಮತ್ತು ದ್ರಷ್ಟರ ಶೇಖ್ ಸಾದಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು, “ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗು - ಅದು ನಿನ್ನದಾಗುತ್ತದೆ.” ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಹತ್ತು ಸಲ ಸರ್ವಶಕ್ತ ಅಲ್ಲಾಹು ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದ. ನಾನು ಇಡೀ ಪರ್ಶಿಯಾ ದೇಶ ಸುತ್ತಾಡಿ ಸೈನ್ಯ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಜನ ಶೂರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದತ್ತ ನಡೆಸಿದಲ್ಲಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ಇಸ್ಲಾಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ.

ಅಲಾವಿ :ಈ ಕನಸು ಯಾವಾಗ ಕಂಡೆ? ಸಾದಿ ಬಂದ ಕನಸು ಯಾವಾಗ ಬಿತ್ತು?

ನಾದಿರ್ :ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ.

ಅಲಾವಿ :ಸರಿಯಾಗಿ ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ, ಚಳಿಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ದಿನ....

ನಾದಿರ್ :(ಚಕಿತನಾಗಿ) ಹೌದು, ಚಳಿಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ದಿನ....

ಅಲಾವಿ :ಅವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನನಗೊಂದು ಕನಸು ಬಿತ್ತು.

ನಾದಿರ್ :ಹೌದ! ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹಕೀಮ! ಹೇಳು.

ಅಲಾವಿ :ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಡ ಹಕೀಮ ನಾನು. ನಾನೂ ಕನಸು ಕಂಡೆ ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಹದಿನ ಪಡೆಯೊಂದು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಕಡೆಗೆ ಭಯಂಕರ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಹಾರಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ರಣಹದ್ದುಗಳು. ರಣಹದ್ದೊಂದರ ನೇತ್ರತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಬರುತ್ತಿವೆ. ಹಸಿದು ಹಾರಿಬರುತ್ತಿವೆ. ಹೊಸ ದೇಶವೊಂದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾಣುವುದೆಲ್ಲ ಆಹಾರ. ಅವಕ್ಕೆ ಜನಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅಭಿರುಚಿ - ಯವುದೂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾರಿಬಂದ ಹದ್ದುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಕೊಲ್ಲತೊಡಗುತ್ತವೆ.... ಈ ಕೊಂದು ತಿನ್ನುವ ಅವಸರದ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಕನಸು ಈಗ ನಿಜವಾಯಿತು.

ಅಲ್ಲಾಹು ನಿನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ರಣಹದ್ದಾಗು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ?
ಶಿರಾಜ್‌ನ ಮಹಾಕವಿ ಸಾದಿ, ಅಖಂಡ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸಾದಿ ನಿನಗೆ ಹದ್ದಾಗಿ
ಆಕ್ರಮಿಸು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ?

(ಮೌನ) ಮುಗ್ಧ ಹುಡುಗಿ ಶಾರದೆಯನ್ನು ನೀನು ಕಂಡೆ, ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯ
ಮಾತಿನ ಸದ್ದು ಕೇಳಿದೆ, ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ರೋದನ ಕೇಳಿದೆ, ಅವಳ
ಆತ್ಮ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವತ್ತೇ ನಿನ್ನ ಕಾಯಿಲೆ ಶುರುವಾಯಿತು.

ನಿನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರವೇ ನಿನಗೀಗ ಐವತ್ತು ವರ್ಷ. ಅವು ಕೇವಲ ವರ್ಷಗಳು.
ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಾಗಲಿ, ನಿಜವಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಾಗಲಿ, ನಿಜವಾಗಿ
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ.

ನಾದಿರ್

:ಅಂದರೆ?

ಅಲಾವಿ

:ನಿನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕುಸಿದುಹೋಗಿವೆ.

ನಾದಿರ್

:(ಭೀತಿಯಿಂದ ನೋಡುವನು)

ಅಲಾವಿ

:ಯಾವುದೂ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿಲ್ಲ, ಚೇತನವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರಣವನ್ನು
ಆಗಲೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಗೂ...

ನಾದಿರ್

:(ಕೇಳುವವನಂತೆ ತಲೆ ಎತ್ತುವನು)

ಅಲಾವಿ

:ಮಗುವಾಗು, ಶಾರದೆಯ ಮಗುವಾಗು. ನೀನು ನಿನ್ನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡ ಇಬ್ಬರು
ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮಗುವಾಗು. ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಯೋನಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ
ಮಗುವಾಗು. ಎಲ್ಲ ಅಹಂಕಾರಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಗೋಚರಿಸಿದ ಈ
ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡು. ನೀನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆದಿರುವ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ
ಅಹಂಕಾರ, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೋ. ಇಲ್ಲಿ
ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯ? ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ದೇಹ ಚೈತನ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ?
ಯಾವುದರಿಂದ ಆತಂಕ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ?

ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ?

ನಾದಿರ್

:(ಅಲ್ಲ ಎಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಡಿಸುವನು)

ಅಲಾವಿ

:ಹಣದಿಂದ?

ನಾದಿರ್

:ಅಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ

:ಅಧಿಕಾರದಿಂದ?

ನಾದಿರ್

:ಅಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ

:ಸಂಭೋಗದಿಂದ?

ನಾದಿರ್

:(ಅನುಮಾನಿಸುವನು)

ಅಲಾವಿ

:ಹೇಳು, ನಿನ್ನೆ ನೀನು ಕರೆದುಕೊಂಡ ಇಬ್ಬರೂ ಹುಡುಗಿಯರು ಸಂಭೋಗ ನಿನಗೆ
ನೀಡಿದ್ದು ಏನು? ಪ್ರೇಮವೆ? ಕಾಮವೆ? ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆ?

ನಾದಿರ್

:ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಲಾವಿ :ನಿನ್ನೆ ನೀನು ಮುಗಿಸಿದ ಇಬ್ಬರು ಅಸಹಾಯಕ ದಿವಾನರ ಕೊಲೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದೇನು, ಕ್ರತಕ್ರತ್ಯ ಭಾವನೆಯೇ? ಆಕ್ರಮನದ ಸಂತೋಷವೇ?

ನಾದಿರ್ :ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ

ಅಲಾವಿ :ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ, ಅಹಂಕಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವೇ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಯೋಚಿಸು, ಅದೊಂದೇ ಕಣ್ಣು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗ.

ನಾದಿರ್ :(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದೆಂಬಂತೆ ಚೀರುವನು-ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ಮೊರೆಯಂತಾಗಿ ಬರುಬರುತ್ತ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗುವನು. ಅಲಾವಿ ಅವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಹಗ್ಗ ಬಿಚ್ಚುವನು. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆಯಿತೆಂಬಂತೆ ಸಹಾಯಕಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗುವಳು. ಮೌನದಲ್ಲಿ ನಾದಿರ್‌ನ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಯ ಸದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕ್ಷಣಗಳಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾದಿರ್ ಎದ್ದು ಕಣ್ಣುಕಾಣದವನಂತೆ ತಡವರಿಸುತ್ತಾ ಅಲಾವಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅಲಾವಿ ಪೀಠವೊಂದರ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು, ಕ್ಷಣ ಮೌನ.)

ಅಲಾವಿ :ನಾದಿರ್, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನಾದಿರ್! ಏಳು! ನಿನಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿವೆ, ಎದ್ದೇಳು!

ನಾದಿರ್ :ಏನಂದಿರಿ? ಹಕೀಮರೆ, ಏನಂದಿರಿ? (ಏಳುವನು. ಅವನ ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅಲಾವಿ ಅವನನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾನೊಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುವನು.)

ಅಲಾವಿ :ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾತಾಡಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನೀವು ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ನಾನು ಬಡ ಹಕೀಮ. ಆದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ-ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ; ಸರ್ವಶಕ್ತ ಅಲ್ಲಾಹು ಯಾವುದೇ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಕವಿ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ರೊಮಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅವರ ಅಳಲನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ನಾಯಕ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಅಸಹಾಯಕ ಜನತೆಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ.

ನಾದಿರ್ :ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬಹುದೇ?

ಅಲಾವಿ :ಹೇಳಿ.

ನಾದಿರ್ :ನೀವು ವೈದ್ಯಲೋಕದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ.

ಅಲಾವಿ :ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಲೆ?

ನಾದಿರ್ :ದಯವಿಟ್ಟು....

ಅಲಾವಿ :ಈಕೆ (ಸಹಾಯಕಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ಗೊತ್ತೇ?

ನಾದಿರ್ :ಸಹಾಯಕಿ.

ಅಲಾವಿ :ಅಲ್ಲ, ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ.

ನಾದಿರ್ :(ಆಕೆಗೆ) ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಿ.

ನೂರ್ :ಅವರು.... ಅವರು... (ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು... ಅಲಾವಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅಲಾವಿ ಆಕೆಗೆ ಮುತ್ತಿಡುವನು.)

ನಾದಿರ್ :ಆಞ್ !ನಿಜವೆ? ಧೂರ್ತ ಹಕೀಮ! (ನಗುವನು)

ಅಲಾವಿ :ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯ, ತಿಳಿಯಿತೆ ದೊರೆ?

ನಾದಿರ್ :(ಯೋಚಿಸುವನು)

ಅಲಾವಿ :ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಿ

ನಾದಿರ್ :ಪ್ರೇಮ.

(ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ಕೂಡಲೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆಯುವನು. ನಾದಿರ್‌ನ ಸಹಾಯಕರಾದ ರಜ್ಜಿ ಫರೂಕ್ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲರೂ ಬರುವರು.)

ನಾದಿರ್ :ಸುಲೇಮಾನ್ ತನ್ವೀರ್ ಎಲ್ಲಿ? ತನ್ವೀರ್! ತನ್ವೀರ್!

(ಆತ ಬರುವನು)

ಈತನನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿ!

ಅಲಾವಿ :ಹ್ಲಾ ನಿಲ್ಲಿ! ವಿಚಾರಣೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸ ಬೇಕು

ನಾದಿರ್ :ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ.

ಅಲಾವಿ :ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.

ನಾದಿರ್ :ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ... ನಿಮ್ಮ ಸಂಭಾವನೆ?

ಅಲಾವಿ :ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ನಾನು ಕಡುಬಡುವ, ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿ ನನಗೆ ಇಷ್ಟ .

ನಾದಿರ್ :ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹಠವಾಗಿ ಮುದುಕ! ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ದಯವಿಟ್ಟು ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ. ನಾನು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದಲ್ಲೇ ಇರಲೆ, ಪರ್ಶಿಯಾಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಲೆ?

ಅಲಾವಿ :ಅದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ.

ನಾದಿರ್ :ಹೊರಟುಹೋಗುವುದಾದರೆ ಈ ಮಯೂರ ಸಿಂಹಾಸನ ಮತ್ತು ಕೊಹಿನೂರು ವಜ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲೆ?

ಅಲಾವಿ :ನಾನು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದವನು. ಇಲ್ಲಿಯ ನೆಲ, ಜನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನನ್ನನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ನಮಗೆ ಈ ವಜ್ರ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಾಸನ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ವಜ್ರ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಾಸನ ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇವು ನಿಮಗೆ ಈ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕತೆಯ ನಾಯಕ ಧರ್ಮರಾಯ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನ ನಾಯಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವನ ವಾಸನೆ, ನೆನಪಿನ ಸಂಕೇತ.

ಈಗ ನಾನು ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಅಲ್ಲಾಹುವಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅಲಾವಿ ಖಾನ್ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. ಇತರರು ಮಂಡಿ ಯೂರಿ ಕೂತು ಮೌನವಾಗಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು.)

ಜಗತ್ತಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಅಲ್ಲಾಹು, ಈ ಬಡ ಹಕೀಮನಿಂದ ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದವನಿಗೆ ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜೀವಕೋಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ, ಕರುಣೆ ಇರಲಿ. ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜೀವರಾಶಿಯೇ ತಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು

ಸಾಮಾನ್ಯನ ಘನತೆ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ಜೀವಿಸುವಂತಾಗಲಿ. ಅಲ್ಲಾಹು,
ನೀನು ಕೂಡ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪದಂತೆ ಈ ವಿಶ್ವಚಕ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಿರಲಿ. (ತೆರೆ)

ಮರೆತೇನೆಂದರ ಮರೆಯಲಿ ಹೆಂಗಾ

ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ಮರೆತೇನೆಂದರ ಮರೆಯಲಿ ಹೆಂಗಾ |
ಮಾವೊತ್ತೆ ತುಂಗಾ ||

ಪಂಚಭೂತದಾಗ ವಂಚನೆ ಕಂಡಿ
ಕಣ್ಣಿನಂಚಿನಾಗ ಹೊಸಜಗ ಕಂಡಿ
ಸೊನ್ನಿಗಿ ಆಕಾರ ಬರೆದೇನಂದಿ
ಬಯಲಿಗೆ ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟೇನಂದಿ
ಸಚರಾಚರಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡುದಕ
ಬೇರೊಬ್ಬ ಸೂರ್ಯನ ತರತೇನಂದೀ |
ಮರೆತೇನೆಂದರ ಮರೆಯಲಿ ಹೆಂಗಾ ||

ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹೊಳಿಗಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿದಿ
ಹರಿವ ನೆತ್ತರಕ ಒಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿದಿ
ಮಡುವಿನ ನಡುವೆ ಕಾಲನೂರಿಕೊಂಡ
ಬತ್ತಿಯಾಗೆ ತವೆ ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಂಡಿ

ಮನಶೇರ ಮುರದಿ ತೇರ ಕಟ್ಟಿದಿ
ಹತ್ತವತಾರದ ಕುದರಿಯ ಜೋಡಿ
ಹತ್ತ ಕುದರಿಯ ಹಳದಿ ದೇವರೋ
ಸ್ವಯಂ ಸೂರ್ಯ ನಾ ಬಂದೇನಂದಿ |
ಮರೆತೇನೆಂದರ ಮರೆಯಲಿ ಹೆಂಗಾ ||

ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದಿ ಬೇಲ್ಯಾಗ ನಿಂತಿ
ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧರ ಗುದ್ದ ಹೊಗಿಸಿದಿ
ಹಂಗ ಬಿಟ್ಟ ಹಂಗಾಮದ ಬೆದಿಗೆ
ಕೈಯ ಬೀಸಿ ಕೈಲಾಸವ ಕರದಿ
ಹಳದಿ ಬಿತ್ತಿದಿ ಹಳದಿಯ ಬೆಳದಿ
ಮುಳ್ಳ ಬೇಲಿಗೂ ಹೂವಿನ ಹಳದಿ
ಬಣ್ಣದ ಹೆಸರು ಬದಲು ಮಾಡಿದಿ
ಕಣ್ಣ ಕಾಮಾಲೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದಿ |
ಮರೆತೇನೆಂದರ ಮರೆಯಲಿ ಹೆಂಗಾ ||

ಹರಕ ಹುಬ್ಬಿನ ತಿರುಕರ ಅರಸಾ
ಡೊಳ್ಳ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿದವರರಸಾ
ದಿನಾ ಹುಟ್ಟಿದಿ ದಿನಕೊಮ್ಮಿ ಸತ್ತಿ
ಸುದ್ದಿಯ ಕಣ್ಣ ಒದ್ದಿ ಮಾಡಿದಿ
ಗೋಬಿನರ್ಥಕ ಸಾಯೋದ ಕಲಿಸಿ
ಸ್ವಥಾ ಸಾಯಲಿಕೆ ಬಾರದೆ ಹೋದಿ
ಕಟ್ಟಿದ ಗೋಡೆಗೆ ಕಳಸವೇರಿತೊ

ಬದುಕಿದ ಜೀವ ಕಥೆಯಾಗಿತ್ತೊ
ಬಟಾ ಬಯಲಿನಾಗ ಮಟಾಮಾಯಾಗಿ
ಬೆಂಕಿ ಆರಿ ಬರಿ ಬೆಳಕುಳಿದಿತ್ತೊ |
ಮರೆತೇನೆಂದರ ಮರೆಯಲಿ ಹೆಂಗಾ
ಮಾವೊತ್ತೆ ತುಂಗಾ ||

೪

ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯೇ?

ಮೂಲ ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ: ಅನುವಾದ

ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದು ಕಲೆಯಾದರೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಲು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆರಡೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. 'ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವುದು ಕಲೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸುಖಕರವಾದ ಸಂವೇದನೆ. ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಆಕಸ್ಮಿಕ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಆಗ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರೀತಿಯು ಕಲೆಯೆಂಬ ತತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜನರು ಪ್ರೀತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಜನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ. ಸುಖಮಯವಾದ ಅಥವಾ ದುಃಖಮಯವಾದ ಪ್ರೇಮಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೂರಾರು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರದ ಹಾಡುಗಳು ಅವರ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ, ಕಿವಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆನ್ನುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಧೋರಣೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಇಂತಹ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ಮುಕ್ಕಾಲುಮೂರುಪಾಲು ಜನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು, ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ತಾವು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಗಮನಹರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಾವು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೇವೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಯಾರೂ ಏನೇನೂ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಅವರ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತಾವು 'ಸಂಪಾದಿಸುವುದು' ಹೇಗೆ? ಅವರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣಲು ತಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಅವರ ತಲೆ ತುಂಬ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು, ಎಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಜನರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವರು ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ, ತಮ್ಮಿಂದಾದಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ, ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು, ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಾವು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕರೂ, ಪ್ರೀತಿಯೋಗ್ಯರೂ ಆಗುತ್ತೇವೆಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಉಪಾಯಗಳು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದವು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ ಕೊಡುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿರುವುದು, ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಸುತ್ತಲಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಅತಿಯಾಗಿ ಹೋಗದೆ ಸುಖಮಧ್ಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಂ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಹಿಂದೆ ಬಂದರೆ ಹಾಯದ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಒದೆಯದ ಹೌದಪ್ಪಗಳಾಗಿರುವುದು - ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು

ಗಳಿಸುವ 'ತಂತ್ರಗಳು'. ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೂ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಶ್ವಿನ ಶಿಖರವನ್ನು 'ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ' ತಲುಪಲು ಹೂಡಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಹುಪಾಲು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣ.

ಪ್ರೀತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಒಂದು 'ವಸ್ತು'ವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಾಗಿರದೆ, ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ'ವೊಂದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಜನರು, 'ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ, ಆದರೆ ನಾವು ಪ್ರೀತಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧೋರಣೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಬೇರೂರಿರುವ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ'ಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಮಹತ್ವದ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಕೋರಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೀತಿ ಮೊದಲು, ಮದುವೆ ಆಮೇಲೆ' ಎನ್ನುವ ತತ್ವವು ಸಮ್ಮತಿ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಯು ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ, ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಭಾವನೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗದವರೋ, ಮದುವೆಯ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳೋ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಮಾನದಂಡಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಆರಿಸಲಾದ ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಂದ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್(?) ಆದ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದೆ. ಅಮೆರಿಕದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪ್ರೀತಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಸುಂದರ ಮುಂಜಾನೆ ತಮ್ಮೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಈ ಮಧುರತಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವು, ಕ್ರಮೇಣ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ಈ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ವಿನಿಮಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋಧರ್ಮ ನಮ್ಮ ಸಮಗ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಳಹದಿ. (ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ನಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ನಮಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಜಾಯಮಾನ.) ಅಂಗಡಿಬೀದಿಯ ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಗಳ ಹಿಂದೆ ರಂಗುರಂಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿರುವ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾಗುವುದೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ. ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಇದ್ದರೆ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೋ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮಜಾ ಉಡಾಯಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅವನ ಜೀವನ ವೇದಾಂತ. ಇಂತಹ ಜನರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಕೂಡ ಮಾರಾಟಕ್ಕಿಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಂತೆಯೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ, ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮೀನು ಅಥವಾ ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದ ಬಹುಮಾನ. ಶ್ರೀಮಂತನಾದ, ಆಕರ್ಷಕ ಯುವಕನನ್ನು ಗಂಡನಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಕಾಂತೆಯರ ಕನಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ಆಕರ್ಷಕ' ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಎಂದಾಗ,

ಆಕರ್ಷಕ ಎನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಂಚ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಆ ಕಾಲದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಜನಪ್ರಿಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳ ಮೊತ್ತವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಆಕರ್ಷಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಶಾರೀರಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಮಾನದಂಡಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಫ್ಯಾಷನ್ ಅನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ೧೯೨೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುವ, ಹೆಂಡಕುಡಿಯುವ, 'ಅಳುಬುರುಕಿ'ಯಲ್ಲದ ಗಂಡುಬೀರಿ ಹೆಣ್ಣು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಶಿಖರವಾಗಿದ್ದಳು. ಆಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧ, ಒಡತನ ಮೀಸೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಶೀಲಳಾದ, ಮನೆಗೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮುದ್ದು ಮೊದ್ದು ಹೆಣ್ಣು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡಸಿನ ವಿಚಾರವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಮತ್ತು ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಆಕ್ರಮಣಶೀಲನಾದ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಒರಟು ಗಂಡುಗಲಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅವನು ಸಮಾಜದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ 'ಜಾಣ'ನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಗತಿಯ ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಎಟುಕದಿರುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ನಾವು ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಿಳುವ' ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. (ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನಾದ ಕುಚೇಲ ಅರಮನೆಯ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೂಡ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು.) ನಾವು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿ ಹೀಗೆ: 'ನಾನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಸಿಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ, ಜನಮೆಚ್ಚುವ ಗುಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಳಾಗಿರಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಆಕರ್ಷಕನಾಗಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಇರುವ ಬರುವ ಬಂಡವಾಳವೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಎಂದರೆ ನನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಣಗಣಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು 'ಸುಂದರ' ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಬೇಕು.'

ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗುವುದೆಂದರೆ, ವಿನಿಮಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಡುಕಿದಾಗ, ಸಿಗಬಹುದಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಸ್ತು ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಖಾಲಿ ನಿವೇಶನಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಆಗುವಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಗಿಂತ, ಅವನು ಮುಂದೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಡಾಕ್ಟರ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಫೇಲಾಗಿರುವ ಗಂಡು, ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಎಂದ ಹಾಗೆ.) ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಧರ್ಮವೇ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿರುವ, ಹಣಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆಯೇ ಯಶಸ್ಸಿನ ಏಕೈಕ ಮಾನದಂಡವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾನವೀಯ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ದೋಷಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರೀತಿಯು ಉದಯವಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೀತಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಅನುಭವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಉಜ್ವಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಕ್ಷಣಿಕ. ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುವ, ಉಳಿಯುವ ವಿಧಾನವು ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಬಗೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು.

ಪರಸ್ಪರ ಅಪರಚಿತರಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು - ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ - ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಭಯ, ಆತಂಕ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ದ್ವೇಷಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನೆಲಸಮಮಾಡಿ,

ಒಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಹಿಂದೆಂದೂ ಅರಿಯದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ಏಕತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೆ, ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಗಳಂತೆ ಬೆರೆತುಹೋದರೆ, ಅದು ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ, ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಮೃತಸ್ವರ್ಷವಿಲ್ಲದೆ, ಏಕಾಕಿತನದ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಂತೂ ಈ ಒಲವು ಇಂದ್ರಜಾಲವಾಗಿ, ಪವಾಡವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮೈಮನಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಆನಂದಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಲೀನರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪವಾಡಸದೃಶ ಏಕತಾನುಭವವು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಿಲನಗಳ ಸಹಚರಿಯಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿಯೋ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದರ ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರೀತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕ್ಷಣಿಕ ಆ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ,, ಅವರ ಸಹಯೋಗ ತನ್ನ ಹೊಸತನವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯ ಅರುಣಕಿರಣಜಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾದ ಮಣ್ಣು ಕಣಕಣವೆಲ್ಲ, ಕತ್ತಲು ಕವಿದಂತೆ ನಿರಾಕರ್ಷಕವಾಗುವಂತೆ, ಒಲವಿನ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಗಿದ್ದ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಅಂತರಂಗದ ದ್ವೇಷಗಳು, ನಿರಾಶೆಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಏಕತಾನತೆಗಳು, ಅಳಿದುಳಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಿಸಿಯನ್ನು ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. (ನಗೀನವಿಲು ಬಿಸಿಲುಗುದರೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ.)

ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ, ನಮಗೆ ಅದರ ಭವಿಷ್ಯ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ನಾವು ಈ ಮೊದಲ 'ಮೋಹ'ದ (infatuation) ಹುಚ್ಚುಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರೀತಿಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದ ಗಂಡುಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಅದುವರೆಗಿನ ಭಯಂಕರ ಏಕಾಕಿತನದಿಂದ ದೊರೆತ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೇ, ಪ್ರೀತಿಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದೆ.

ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಹಳ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪುರಾವೆಗಳೂ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಉತ್ಸಾಹ, ಆಸೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಭರವೆಗಳು ಬೇರಾವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆರೆ ಪ್ರೀತಿಯಷ್ಟು ವಿಪುಲವಾಗಿ ವಿಫಲವಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಯಂಕರ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಜನರು ತಮ್ಮ ವೈಫಲ್ಯದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿರಾಶರಾಗದಿರಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡೋಣವೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯು ಏಕೆ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರೀತಿಯ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದರೆ 'ಪ್ರೀತಿಯು ಒಂದು ಕಲೆ' ಎಂಬ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬಾಳುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ, ಒಲಿಯುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ. ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೆ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರರಚನೆ, ಮರಗೆಲಸ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಬೇರಾವುದೇ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು?

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಆ ಕಲೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯದು ಆ ಕಲೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಗುರಿಯಾದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ

ಮೊದಲು ನಾನು ಮಾನವಶರೀರ ರಚನೆಯನ್ನು, ಸಮಸ್ತ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಷ್ಟರಿಂದಲೇ ನಾನು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, ನಾನು ನನ್ನ ತಾತ್ವಿಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ರೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು. ಹಳೆಯ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ತಪ್ಪುಗಳಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕಜ್ಞಾನಗಳು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿ ಕಲಾಕೌಶಲವೊಂದೇ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು, ತಾನೇತನಾಗಿ ಅಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಳೆಯ ತೊಡಗಬೇಕು. ಈ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯೇ ಯಾವುದೇ ಕಲೆಯನ್ನು ವಶೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಸಾಕ್ಷಿ. ಕಲೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಆ ಕಲೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕೂಲಂಕುಷ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶ ಅವಶ್ಯಕ.

II ದಾಂಪತ್ಯ ಆಶಯ

“ಕುಟುಂಬ” ಎಂಬುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸ್ವರೂಪದ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕುಟುಂಬವು ಹೆಣ್ಣುಗಂಡುಗಳ ನಡುವಿನ ಶಾಶ್ವತ ರೂಪದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. “ವಿವಾಹ”ವೆಂಬ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಮೂಹದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರೇಮ, ಮಾತೃಪ್ರೇಮ, ಪಿತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಪ್ರೀತಿ, ಕರುಣೆ ಮುಂತಾದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ (ಪತಿಪತ್ನಿಯರ) ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆವಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೇ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಕುಟುಂಬವು ದಂಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ವಿವಾಹಿತ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಸಮಾನತೆಯ ಕುಟುಂಬ, ಸರ್ವಸಮಾನತಾ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡಹೆಂಡತಿಯರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಹಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರ ಸೇವಕಿಯರಂತೆ ಅಥವಾ ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಯ ನಾಗರಿಕರಂತೆ ಬದುಕಬೇಕಿಲ್ಲ. ಪುರುಷರಿಗಿರುವಷ್ಟೇ ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದು. ಅವಿಭಕ್ತಕುಟುಂಬ, ಮಾತೃಮೂಲಕುಟುಂಬ, ಕೇಂದ್ರಕುಟುಂಬ, ಪಿತೃಪ್ರಧಾನಕುಟುಂಬ ಹೀಗೆ ಕುಟುಂಬಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, “ದಾಂಪತ್ಯ” ತತ್ವ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಆಶಯವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದೆ.

ಫಕ್ಕನೆ ನುಡಿಯಿತೊಂದು ದನಿ

“ತೀರ ಬಂದಿದೆ”

ಈಗ ಮತ್ತೆ ಗಜಬಿಜಿ, ಗೊಂದಲ (ದೋರೆಯೊಗಳೆ)

ಯಾರದಿದು ತೀರ?

ಇಳಿಯುವವರು ಯಾರು?

ಅಂಬಿಗ ಗುಡುಗಿದ

ತುಂಬಿದ ಹೊಳೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಲಾರೆ

ಅದು ನನ್ನ ತೀರ

ಇದು ನಿನ್ನ ತೀರ

(ನನ್ನ ದೋರೆ - ನೀನು ತೀರ) - ಸುನೀತಾಶೆಟ್ಟಿ.

೧

ನೆನಪಿನ ದೋಣಿಯಲ್ಲ

-ಕುವೆಂಪು

'ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ನೋಡು! ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ನೋಡು!' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಿದೆ. ಆ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನೇ ಮಾಡಿ ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವಾಗ ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡುವುದು ತುಂಬ ಕಷ್ಟ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ನಾನು, ಆ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಹೆದರಿ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು, ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿಧಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಗತಾನೆ ಒಂಟಿಕೊಪ್ಪಲಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗಿದ್ದ ಹೊಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುರಸಭೆ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಜಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ತುಂಬ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಚದರಕ್ಕೆ ಎರಡಾಣೆಗೊ! ಆಶ್ರಮದ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆ ನನಗೂ ಹೇಳಿದ್ದರು ಒಂದು ಜಾಗ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ. 'ನನಗೇತಕ್ಕೆ ಜಾಗ' ಎಂದಾಗ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿರು, ಮುಂದೆ ಯಾತಕ್ಕಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು ಎಂದಿದ್ದರು. ನಾನೂ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಆಶ್ರಮ ಬಿಡುವ ಮತ್ತು ಮದುವೆಯಾಗುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಉದಾಸೀನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾಗಲಿ, ಕಛೇರಿಗಳಿಗೂ ಗುಮಾಸ್ತರ ಬಳಿಗೂ ಅಲೆಯುವುದಾಗಲಿ ಒಂದಿನಿತೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜಿ ಹಾಕುವಾಗಲೂ ನನಗೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದದ್ದು ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿ. ಅವರ ಸಂಗಡ ನಾನು ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅರ್ಜಿ ಗುಜರಾಯಿಸಿದ್ದೆ. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ. ಈಗ ಆಶ್ರಮದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜಾಗ ಪಡೆಯಲು ಮುಂದಾದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕಾನಂದರನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮಂಜಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದ ಹತ್ತೇ ದಿನಗಳೊಳಗೆ, ೨೩-೨-೧೯೩೬ನೇ ತಾರೀಖು, ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಆಫೀಸಿಗೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರನ್ನೇ ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಲು ಹೋದೆವು. ಆಗ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಗಿದ್ದವರು ಎಂ.ಎ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ್. ಅವರದು ತೋರಿಕೆಯ ವಿನಯ, ತೋರಿಕೆಯ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ. ನನಗೆ ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಜಾಗ ಕೊಡುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿದರು. ಆದರೆ ಇನ್ನೇನೋ ಒಂದು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಮಾತು ಬೆಳೆದು, ತುಸು ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗಲೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದದ್ದು, ಅವರ ತೋರಿಕೆಯ ವಿನಯ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಂತಹ ರಾಜಸ ಅಹಂಕಾರ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದು. ಏನಾದರಾಗಲಿ, ನನಗಂತೂ ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಜಾಗ ದೊರೆಯುವಂತಾಯಿತು.

ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನದೇ ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕಾನಂದಜಿ ತರುವಾಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ 'ಎಲ್ಲರೂ ದೂರುತ್ತಿದ್ದರು ನಮ್ಮನ್ನು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಪುಟ್ಟಪ್ಪನಿಗೆ ಕಾವಿ ಉಡಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು. ಹಾಗೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ನಾವು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟೆವು' ಎಂದು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಒಂಟಿಕೊಪ್ಪಲಿನ ಹೊಸ ಬಡಾವಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು. ತಿಂಗಳ ತುದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಖರ್ಚನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು!

ನನ್ನ ಹದಿಮೂರನೆಯ ತಾರೀಖಿನ - ಮದುವೆಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸಿದ್ದ - ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಮಂಜಪ್ಪಗೌಡರು ತಡಮಾಡದೆ ಉತ್ತರ ಬರೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಿ ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನೇ

ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚನೆಗಾಗಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಾಗಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ತುಂಬ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಯಾವ ಮೀನ ಮೇಷಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿ ಕಾಗದ ಬರೆದ : ೨೯-೨-೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ.

ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ತಲುಪಿದೆ. ಮಾನಪ್ಪ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನೊಡನೆ ಎರಡು ದಿನ ಇದ್ದ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. (ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸಲೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಹವಾ ಬದಲಾವಣೆಗಂದು ಸಂಸಾರದೊಡನೆ ಇದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆಯವರಿಗೂ ನನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲೆಂದೂ!) ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಗೆ ಬಂದಿರಲೂ ಬಹುದು.... (ಮಾನಪ್ಪನ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಉದ್ದ ಒಕ್ಕಣೆ ಇದೆ).

ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನಾನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಹಿಗ್ಗಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದೇನೆ.

‘ಇವೊತ್ತು ನಾನು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಜಾಗವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಎರಡು ವರ್ಷದ ಸಂಬಳದ ಮೊತ್ತ ನನಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಾಲವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದ ತರುವಾಯ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

(ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನವೇ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು!)

ಕುಮಾರಿ ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿದ ನನ್ನ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಬೆಟ್ಟಬೇಸಗೆಯ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಬೆಂದು ಬಾಯಾರಿದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿರುಮಳೆ ಹೊಯ್ದಂತಾಯ್ತು! ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಒಳಗೊಳಗೇ ಹೋರಾಡಿ ಬಸವಳಿದಿದ್ದ ಕವಿಹೃದಯಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರ ಪ್ರಶಾಂತಿಯ ತಣ್ಣ ಒದಗಿದಂತಾಯ್ತು! ಜೀವ ತಾನು ಹೊರಲಾರದೆಯೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಮಹಾಭಾರವನ್ನಿಳಿಸಿ, ಉಸ್ರೆಂದು ಸುಯ್ಯ, ಸಂತೋಷದ ತೊಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಆನಂದಮಯ ಶಿಶುನಿದ್ರೆಗೆ ಅದ್ದಿಹೋಯ್ತು!

೨೯-೨-೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಮಂಜಪ್ಪ ಗೌಡರ ಸಲಹೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತು ಕಾಗದಬರೆದ ಮರುದಿನವೆ, ಪರಧರ್ಮದ ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಗೆಯಿಂದ ಸ್ವಧರ್ಮದ ಹತ್ತಿಯ ಮೆತ್ತೆಗೆ ಚಿಮ್ಮಿ ನೆಗೆದಿದ್ದ ನನ್ನ ಚೇತನದ ಮಹೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕೆ ರಸಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು (೩೧-೨-೧೯೩೬) ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಸಾನೆಟ್ಟು. ಅದರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ‘ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ’ ಎಂದಿದೆ. ಅದು ‘ಕೃತ್ತಿಕೆ’ ಕವನಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಗೊಂಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಹಾಳೆಯ ನೆತ್ತಿ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ “ನಾಳೆ ಆಶ್ರಮ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು!” ಎಂಬ ಸಣ್ಣಕ್ಷರದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಂದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಗೆಯಿಂದ ಹತ್ತಿಯ ಮೆತ್ತೆಗೆ ನೆಗೆಯುವ ಹಿಗ್ಗಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಸ್ತಂಭದಂತಿದೆ! ಅದೇ ಪುಟದ ಅಡಿಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ‘ಜ್ಞಾನದೇವತೆಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೃದಯವಾದರೆ, ಸಂದೇಹವು ಶ್ವಾಸಕೋಶವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಸಂದೇಹಗಳೆರಡೂ ಸಜೀವವಾಗಿರಬೇಕು’ ಎಂಬ ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಕೆಯೂ ಇದೆ.

ಕುಮಾರಿ ಹೇಮಾವತಿ ಇನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಕವಿಯ ಕಾತರೋತ್ತಾಹ ಅವಳನ್ನು ‘ಹೇಮಾಕ್ಷಿ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲೂ “ನಿನ್ನ ಆಲಿಂಗನವೆ ನನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿ, ಆನಂದವನ್ನಿತ್ತು, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯೆಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತದೆ!” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಒಂದಿನಿತೂ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಹಿಂಜರಿದಿಲ್ಲ! ನಲ್ಲೆಯೊಬ್ಬಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಉತ್ಕಟತೆ ಎಂತಹ ವಿಷಮ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಆ ಕವನ!

ತಟಕ್ಕನೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ ಅದುವರೆಗೂ ಅಪರಿಚಿತ ದೂರವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದ ಕುಮಾರಿ ಹೇಮಾವತಿಯ ಮೇಲೆ ಉಕ್ಕಿಹರಿದಂತಿರುವ ನನ್ನ ಒಲವಿನ ಹೊನಲನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕವನಗಳನ್ನೋದಿಯೋ ಏನೋ ಕನ್ನಡ ಜನತೆ ನನ್ನ ಅವಳ ವಿವಾಹಪೂರ್ವ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಏನೇನೋ ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಸರಂಜಿತಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವು

ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಓದಿ ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೇನೆ! ನನ್ನ ಅವಳ ವಿವಾಹವು ಒಂದು ರೋಮ್ಯಾನ್ಸ್ ಎಂಬಂತೆ ಕೆಲವರು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ, ವಿವಾಹಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಣಯಿಗಳಾಗಿದ್ದೆವು ಎಂಬಂತೆ! ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಲಿದು ನಲಿದು ಮಾತಾಡಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಪ್ಪಿದ್ದೆವೆಂಬಂತೆ! ನಾವು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಹಿರಿಯರು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದೆವು ಎಂಬಂತೆ! ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಲೂ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೆವೋ ಎಂಬಂತೆ!

ಬರೀ ಸುಳ್ಳು : ಕಾಗಕ್ಕೆ ಗುಬ್ಬಕ್ಕನ ಕತೆ!

ನನ್ನ ಮತ್ತು ಹೇಮಾವತಿಯ ಮದುವೆಗಿಂತಲೂ ಅರಂಜಿತವೂ ನೀರಸವೂ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಾಮಾನ್ಯವೂ ಆಗಿರುವ ಘಟನೆ ಮತ್ತೊಂದಿರಲಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಒಮ್ಮೆಗೇ ನಮ್ಮ ವಿಷಯಕವಾದ ರೋಮ್ಯಾನ್ಸ್ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸರ್ವರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನಿರಸನಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಕಟ್ಟುಕತೆಗೆ ಮೂಲ ಬಹುಶಃ ನಾನು ಈ 'ನೆನಪಿನ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ'ಯೆ ಹಿಂದೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವಂತೆ, ಅವಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ಅವಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಲಿಗೆ ಹಾಕುವ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ, ಇಂಗ್ಲಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಾನು, ಅವಳ ತಂದೆಯವರೊಡನೆ ಅವಳ ತಾಯಿಯ ತವರುಮನೆಗೆ ನಂಬಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಅವಳ ತಂದೆಯವರು ಅವಳಿಗೊಂದು ಹೆಸರಿಡಲು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನು 'ಹೇಮಾವತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದೆನೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿ ಹೆಸರಿಸಿ ಹಬ್ಬಿರ ಬೇಕು! ಅಷ್ಟನ್ನೇ ಅತಿರಂಜನೆಗೊಳಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕಿ ನಾನು ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನು ಅವಳು ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗ ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಿಸಿ ಆಡಿಸಿದ್ದೆನೆಂದೂ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಓದಿ, ಹೇಮಾವತಿಗೂ ತೋರಿಸಿ, ತುಂಬಾ ನಕ್ಕಿದ್ದೇವೆ.

ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶವೇ ಬೇರೆ : ಅವಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಲಿಗೆ ಹಾಕುವ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತರುವಾಯವೂ ಅವಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರವೆ! ಈ ನಡುವೆ, ಅಂದರೆ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರ, ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಮತ್ತು ನನಗೆ ಅವಳು ಇದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಇರದಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಎಂಬಂತಿದ್ದೆವು. (ನಾವು ಮದುವೆಯಾಗುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ಅರ್ಧ ವಯಸ್ಸು : ೧೯೦೪ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನನಗೆ ೧೯೩೨ರಲ್ಲಿ ೩೨ ವಯಸ್ಸು ೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ಅರ್ಧ ಹದಿನಾರು!)

ಕುಪ್ಪಳಿಯ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ದೇವಂಗಿಯ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ನಿಕಟ ಬಾಂಧವ್ಯವಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ದೇವಂಗಿಯ ವೆಂಕಟಯ್ಯ, ಹಿರಿಯಣ್ಣ, ಮಾನಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರು ಎಳೆತನದ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅವರ ಮನೆಯವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನೆಯವರು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದೈನಂದಿನ ಸಂಗತಿ ಎಂಬಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿತ್ತು. ನಾನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆಯೂ ಪ್ರತಿ ರಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಂಗಿಯವರ ಅಡಿಕೆಮಂಡಿ ಮತ್ತು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನವಾದರೂ ಉಳಿದು ಆತಿಥ್ಯವನ್ನೂ, ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನೂ ಸವಿದೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪಯಣಗೈದು ಇಂಗಲಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಾದರೂ ಇದ್ದು ಮತ್ತೆ ಕುಪ್ಪಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗರನ್ನೆಂತೂ ಅಂತೆ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ಗಮನಿಸುವಂತಹ ಯಾವ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ವಿಶೇಷತೆಯೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ, ಆಗಿನ್ನೂ ಅವಳು ತರುಣಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ತಾರುಣ್ಯದ ಹೊಸ್ತಿಲಿಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಳಷ್ಟೆ. ಉಡುಗೆ ಇನ್ನೂ ಲಂಗವಾಗಿಯೆ ಇದ್ದು ಸೀರೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರಿರಲಿಲ್ಲ, ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಬೇಸಗೆಯ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಳಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಅವಳೂ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಿಂದ ತನ್ನ ಇತರ ಅಕ್ಕಂದಿರೊಡನೆ ಇಂಗ್ಲಾಡಿಗೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವರ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಆಗ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ತುಂಗಾನದಿಗೆ

ಇನ್ನೂ ಸೇತುವೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಕಾರು ಕೊಪ್ಪ ನರಸಿಂಹರಾಜಪುರಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನೂ ಕುಪ್ಪಳಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲುಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ನನ್ನ ರೂಢಿ; ಆದರೆ ಮಿತ್ರ ದೇ.ರಾ.ವೆಂ. ಹೇಳಿದರು ಡ್ರೈವರಿಗೆ “ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನೂ ಕುಪ್ಪಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು” ಎಂದು ಸರಿ, ನಾನು ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಡ್ರೈವರ್ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ. ಕಾರು ಕುಪ್ಪಳಿಯ ಮನೆಯ ಹೊರ ಅಂಗಳದ ಕಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ನಾನು ಇಳಿದೆ. ಹೇಮಾವತಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು, ಒಳಗಿನವರನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹಿಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ ಆದರೆ ಅವಳು ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಡ್ರೈವರು ಅವಳ ಇಂಗಿತವರಿತು, ‘ಅವರು ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ’ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದ. ಸರಿ, ಕಾರು ಮೊಗದಿರುಹಿ ಹೊರಟಿತು. ನಾನು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ನಡೆದೆ. ಅವಳು ಹಾಗೆ ಇಳಿಯದೆ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಮನೆಯ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಅವರ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ; ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೂ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ: ಬಹುಶಃ ಅವಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ‘ನೋಡಿದ್ದು’ ಅದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಒಂದು ಒರಟು ಬಟ್ಟೆಯ ಲಂಗ ಉಟ್ಟಿದ್ದು, ಹುಡುಗರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ತುಂಬು ತೋಳಿನ ಕೋಟು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಅದೂ ಬಣ್ಣಗೆಟ್ಟು ಬಡ್ಡಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ ಮನಮೋಹಕತೆಯೂ ಗೋಚರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಲಲನಾ ಕೋಮಲತೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಬಲಿಷ್ಠತೆಯಾಗಿಯೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಣಯಭಾವನೆಯ ಲವಲೇಶದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದ್ದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು ಎಂಬ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆದಂತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವಳುಡುಗೆತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ. ಬಹುಶಃ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೆ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯೊದಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ!

ಇದು ನಡೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಬೇಸಗೆಯ ರಜೆಯಲ್ಲಿ, ನಾನು ಕೆಲವು ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಮಿತ್ರರೊಡಗೂಡಿ ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದೆ. ಹೇಮಾವತಿಯೂ ಆಗ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೋದಯವಾಗಿದ್ದ ತರಳೆ. ತನ್ನ ಇತರ ಅಕ್ಕತಂಗಿ ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿಯಲ್ಲಿ ರಜಾಕಾಲದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಳೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ನಾವು ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿ ಮನೆಯ ಹೊರ ಅಂಗಳದ ಕಣದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ವಾಲಿಬಾಲನ್ನೂ ಬ್ಯಾಡ್‌ಮಿಂಟನ್ನನ್ನೂ ಕೋಲಾಹಲದ ಕೂಗಾಟದೊಡನೆ ಆಡಿ ಕತ್ತಲಾಗಲು ಮುಗಿಸಿ, ಜಗಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬರುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿ ಮನೆಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಒಳ ಅಂಗಳದ ಹೂವು ತುಂಬಿದ ಗಿಡಗಳ ಉದ್ಯಾನ ಪಾತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಲಾಬಿಗಿಡದ ಮುಳ್ಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಕಸೂತಿ ಹಾಕಿದ್ದ, ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಂಡೆ. ಯಾರದ್ದೂ ಕೈತಪ್ಪಿ ಮುಳ್ಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರ ಬಹುದು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಡಚಿ ಜೇಬಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೆಲವು ಬಾಲಕ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ “ಹ್ಯಾಂಡ್ ಕರ್ಚೀಫ್” ಯಾರದ್ದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಹೇಳಿದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಆ ಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯ ಒಂದು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಘಟನೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು!

ಕರವಸ್ತ್ರ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕು, ನನ್ನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಾರ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ತರುಣಿಯರ ಗುಂಪುಗಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದೇ ತಡ, ಗುಸುಗುಸು ಹಬ್ಬಿತಂತೆ! ತನ್ನ ಕರವಸ್ತ್ರ ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಮಾವತಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದು, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನು ಚುಡಾಯಿಸಲು ಶುರು ಮಾಡಿ “ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕರವಸ್ತ್ರ ಕೊಟ್ಟು, ಈಗ ಕರವಸ್ತ್ರ ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!” ಎಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿ ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ಓಕುಳಿಯೆರಚತೊಡಗಿದರಂತೆ! ಅಷ್ಟು ಸಾಲದೆ “ನೀನೇ ಹೋಗಿ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೋ!” ಎಂದೂ ಸತಾಯಿಸುತ್ತಾ, “ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಭಾವನ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇವೆ” ಎಂದ ಅವಳ

ಪುಟ್ಟ ತಂಗಿಯರಿಗೂ ತಡೆ ಹಾಕಿ “ನೀವು ತಂದುಕೊಡಬೇಡಿ, ಬೇಕಾದರೆ ಅವಳೇ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ!” ಎಂದೂ ವಿನೋದದ ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರಂಥೆ! ಸುದ್ದಿ ಮನೆಯ ಒಳಗಿನ ತರುಣಿಯರಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಹಬ್ಬಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊರಗಿನ ತರುಣವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮಹನೀಯವರ್ಗಕ್ಕೂ ತಲುಪಿತು! ಪುಕ್ಕಟೆ ಲಭಿಸಿದ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಭಾವಪರಿವೇಷದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಸವಿಯುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲೊಲ್ಲದೆ, ನನ್ನನ್ನೂ ಹೇಮಾವತಿಯನ್ನೂ ತಮ್ಮೊಂದು ಭವಮಯ ಇಂದ್ರಚಾಪದಿಂದ ತುಸುಹೊತ್ತು ಸುತ್ತಿ ಬಿಗಿದಂತಿದ್ದರು!

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ, ಅದೂ ನಡೆದದ್ದು ಒಂದು ಬೇಸಗೆಯ ರಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ. ಬಹುಶಃ ನಾವು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಹೇಮಾವತಿ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ತರುಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅವಳು ಎಂದಿನಂತೆ ಇತರರೊಡನೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಿಂದ ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ನಾನೂ ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳು ತಂಗಿದ್ದೆ.

ಒಂದು ಸಂಜೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಟ ಮುಗಿಸಿ ದಣಿದು ಒಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ಇತರ ಮಿತ್ರರೆಲ್ಲ ತುಸು ಗಾಳಿಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೊರಗೆ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ನಾನು ತುಸು ಧ್ಯಾನಮನನಾಗಿ ಯಾವುದೂ ಕವನ ರಚನೆಗಾಗಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರಲು ಬಯಸಿ, ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಅಡಿಕೆ ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಏಣಿಯಲ್ಲಿ ಏರಿಹೋಗಿ, ಆಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ, ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಸಂಧ್ಯಾವರ್ಣ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆ. ಬೇಯಿಸಿದ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹರಡಲು ಅಡಕೆ ದಬ್ಬೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಚಪ್ಪರದ ಮೇಲೆ ವಾಟಿಸಲಕಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿದ್ದರು - ಆದರೆ ತಟ್ಟೆಗಳ ನಡುವೆ ವಿರಳವಾಗಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಕೆ ದಬ್ಬೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡಿಗಳಿದ್ದುವು. ಗಮನಿಸಿದ ಹೊರತೂ, ಆ ಕಂಡಿಗಳಿಂದ ಮೇಲಿದ್ದವರು ಕೆಳಗಿದ್ದವರನ್ನಾಗಲಿ, ಕೆಳಗಿದ್ದವರು ಮೇಲಿದ್ದವರನ್ನಾಗಲಿ ನೋಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಚಪ್ಪರದ ಕೆಳಗೆ ನಿಶಬ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಂಗಸರೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಹೊರ ಅಂಗಳದಾಚೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಗುಲ್ಲೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದುದು ಮಂದವಾಗಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಬೈಗುಗಪ್ಪಿನ ನಸುಗು ಮುಸುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಳಗಡೆಯ ವರಾಂಡದ ಗೋಡೆಗೆ ಆಗತಾನೆ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದ್ದರು. ನಾನು ಕೂತಿದ್ದ ಜಾಗದಿಂದ ಒಂದು ಕಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದೀಪ ಮತ್ತು ಆ ದೀಪದ ಪ್ರಕಾಶ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಮಾರಿನ ಜಾಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಅತ್ತ ನಾನು ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಾಗ ಯಾರೊ ಅಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿದಂತಾಯ್ತು. ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಹೆಂಗಸರೆಂಬುದೂ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಲಿಸದೆ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಟ್ಟು ನಿಂತಿತು! ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿ ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ನಿಂತಿದ್ದವಳು ಹೇಮಾವತಿ! ಅವಳು ನನ್ನ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು ಆ ಕಂಡಿಯಲ್ಲಿ! ಬಹುಶಃ ಆ ಕಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ತಿಳಿದಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಾರದವನಾಗಿದ್ದೆ. ನಾನೇನೂ ಅವಳ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ, ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದು ಎಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ! ಆದರೆ ಅವಳೂ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಾಯ್ತು ನನಗೆ, ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ನನ್ನ ದಿಕ್ಕಿಗೇ ನಟ್ಟಿದ್ದ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ! ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದವಳು ಸರಕ್ಕನೆ ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಹೋಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಳು. ಅವಳೇನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ, ಹೊರಟುಹೋದಳು ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಣ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೂ ಸಂಧ್ಯಾ ವರ್ಣಸಮೂಹದ ಕಡೆಗೂ ಕಣ್ಣಾದೆ. ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮೊದಲು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ, ಮೊದಲು ನಿಂತಿದ್ದಂತೆಯೆ ಮತ್ತೆಯೂ ನಿಂತು ನನ್ನತ್ತ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ನಾನು ಭಾವಿಸಿದೆ ಅವಳ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹರ್ಷದ ಛಾಯೆಸುಳಿದಂತೆ! ಅವಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದೆ! ನಾನು

ಮದುವೆಯಾಗುವ ವಿಚಾರವೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಯಾವ ದುರ್ಭಾವನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಗಂಡಸು ನೋಡುವಂತೆ ನೋಡಿದೆ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೊ ಬಂದರೊ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಸರಕ್ಕನೆ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಳು. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು! ನಾನು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿ ಎಂದೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಯೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೃದಯ ತುಸು ಹಿಗ್ಗಿದಂತಾಯ್ತು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರ ಗುಂಪು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದುದರಿಂದ ಅವಳು ನನ್ನತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ನೆಟ್ಟದೃಷ್ಟಿ ಹರಸಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಳು. ನಾನು ಶ್ರೀಗುರುಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಂಧ್ಯಾ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾದೆ!

ಜಗನ್ಮತೆ ಮಕ್ಕಳ ಈ ಆಟ ನೋಡಿ ಮುಗುಳುನಕ್ಕಳೇನೋ?

ಆದರೆ ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿದ ಘಟನಾವಳಿ ಬರಿಯ ಕಾಕತಾಳೀಯ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಕವಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆನ್ನ ಪ್ರಣಯಕಲ್ಪನೆ ಜೋಡಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಥೆಯಾಗಿರಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕು! ಏನಾದರೂ ಆಗಿರಲಿ, ಅಂತೂ ನನಗೂ ಹೇಮಾವತಿಗೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ದೂರದೂರದ ದರ್ಶನದಂತಹ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿತೇ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ನಾವು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

೨

ನಳ ಚರಿತ್ರೆ

- ಕನಕದಾಸರು

ಎಂಟನೆ ಸಂಧಿ

ಸುರರ ದುಂದುಭಿ ಮೊಳಗೆ ಧರಣೀ
ಸುರರುಲಿಯೆ ಮುರಹರನ ಕರುಣದಿ
ತರುಣಿ ದಮಯಂತಿಯಳನೊಡಗೂಡಿದನು ನಳನೃಪತಿ

ಕೇಳಿದೈ ರಾಜೇಂದ್ರ ಧರ್ಮನೃ
ಪಾಲ ತೊರೆದಳು ಸಕಲ ವಿಭವವ
ಧೂಳಿ ಮುಸುಕಿದ ಮುಡಿಯ ಮಾಸಿದ ಿವಸನಗಳಿ ನೋಡಿ
ಕೇಳಿದಳು ಪೂರ್ವೋತ್ತರವ ಭೂ
ಪಾಲನವನಿಯನುಳಿದು ನಿನ್ನ ವ
ನಾಲಯದೊಳೆಂತಗಲಿದನು ಹೇಳೆಂದಳಾ ಜನನಿ ೧

ಕಪಟದಲಿ ಪುಷ್ಕರನು ರಾಜ್ಯವ
ನಪಹರಿಸಿದನು ಜೂಜಿನಲಿ ನಳ
ನೃಪತಿ ಸೋತಾರಣ್ಯಕ್ಕೆದಿದನೊಂದು ವಸ್ತ್ರದಲಿ
ಗುಪಿತದಿಂ ಬರೆ ಮುಂದೆ ಪಕ್ಷಿಗ
ಳುಪಮೆಯಲಿ ಕೊಂಡೆಯೈ ವಸನವಿ
ಕೃಪಣತನದಲಿ ತನ್ನ ಸೀರೆಯೊಳೆಯ್ದನರ್ಧವನು ೨

ಮರೆದು ಮಲಗಿದೆ ರಾತ್ರಿಯಲಿ ಎ
ಚ್ಚರಿಸದೇ ನೃಪ ತೆರಳಿದನು ಕಾ
ತರಿಸಿ ಕಂಬನಿಯೊಳಿಗೆ ಬಂದೆನು ಚೈದ್ಯನಗರಿಯಲಿ
ಕರುಣಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಲಿ ತಿಂಗಳು
ಹೊರೆದನೀ ದೇಹವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಕರೆಸಿದಿರಿ ನೀವೆನುತ ಕಂಬನಿದುಂಬಿದಳು ತರಳೆ ೩

ವಿನನೆಂಬೆನು ತನ್ನ ಪುಣ್ಯದ
ಹಾನಿಯನು ಎಲೆ ತಾಯೆ ಲೋಕದ
ಮಾನಿನಿಯೊಳಾರುಂಟು ಎನ್ನವೊಲ್ ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿದರು
ದಾನವಾಮರರೊಳಗೆ ಕಾಣೆ ಸ
ಮಾನರನು ನಳನೃಪಗೆ ಯಿನ್ನಿದ
ಕೇನಮಾಡುವೆನೆಂತ ಕಂಬನಿದುಂಬಿದಳು ತರುಣಿ. ೪

ಅರಿಗೆರಡೆಣಿಸಿದೆನೊ ಹಿರಿಯರ
ಗಾರುಗೆಡಿಸಿದೆನೊ ವೃಥಾ ಮು
ನ್ನಾರ್ನೋಂಪಿಗಪಾರ ವಿಘ್ನವ ಮಾಡಿ ಕೆಡಿಸಿದೆನೊ

ಆರನಳಲಿಸಿದನೊ ಶಿವಪೋವ್ರತ
ನಾರ ಜರೆದನೊ ಶಿವ ತನ್ನ ನಿಜಸಂ
ಸಾರವೀ ತೆರನಾಯ್ತು ಶಿವಶಿವಯೆನುತ ಮರುಗಿದಳು. ೫

ಕ್ಷಿಪಿಯೊಳೆಲ್ಲಿಹನೋ ಪರಸ್ತ್ರೀ
ರತಿಗೆ ಮನಸೋತನೋ ತಪಸಿನ
ವ್ರತವ ಕೈಕೊಂಡನೋ ಓದನುಓಜರ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿದನೋ
ವಿತಳಕಿಳಿದನೊ ಚೆಲುವಿನಮರಾ
ವತಿಗೆ ನಡೆದನೊ ತೊರೆದು ನಳಭೂ
ಪತಿಯ ಕಾಣೆನು ತನಗೆ ಗತಿಯೇನೆಂದಳೆಂದುಮುಖಿ ೬

ಪತಿವಿಹೀನೆಗೆ ಸಲವುದೇ ಸು
ವ್ರತ ಸುಭೋಜನ ಸೌಖ್ಯ ಸುಖಸಂ
ಗತಿಗಳುಂಟೇ ತಾಯೆ ಭಾವಿಸಿ ನೋಡು ಚಿತ್ರದಲಿ
ಸತಿಯರಿಗೆ ಪತಿ ದೈವವೆಂದಾ
ಶ್ರುತಿವಚನವಾಡುವುದಂ ತನಗಾಸ
ಪತಿಯನಗಲಿದ ಬಳಿಕ ಗತಿಯಿಲ್ಲೆಂದಳೆಂದುಮುಖಿ. ೭

ಧರೆಯೊಳೆಲ್ಲಿಹನೋ ವಿಚಾರಿಸಿ
ಕರಸಿಕೊಡಿಯೊ ತಾಯೆ ಎನ್ನಯ
ಪುರುಷನಿಲ್ಲದ ಬಳಿಕ ಬಿಡುವೆನು ತನುವನೆಂದೆನಲು
ಮರುಗಿದಳು ಮಗಳೆಂದ ಮಾತಿಗೆ
ಕರಗಿ ಕಂಬನಿದೊಡೆದು ತನ್ನಯಿ
ಪುರುಷನೊಡನಿಂತೆನಲು ಭೀಮನೃಪಾಲ ಚಿಂತಿಸಿದ ೮

ಅರಸ ಕೇಳು ವಿದರ್ಭ ಭೂಪತಿ
ಕರಸಿದನು ಭೂಸುರರನವರಿಗೆ
ಪರಮ ವಸ್ತುವನಿತ್ತು ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿಷಧಪತಿಯಿರವ
ಶರಧಿ ಮೇರೆಯೊಳೆಲ್ಲ ಭೇದಿಸಿ
ಕರೆದು ತಾರೆನಲವರು ಬರುತಿರೆ
ಕರಸಿದಳು ದಮಯಂತಿಯವರೊಡನೆಂದೆಳೇ ಮಾತೆ ೯

ನಳನೃಪತಿ ನಿಜರಾಜತೇಜವ
ನುಳಿದು ತಾ ಪ್ರತಿರೂಪದಾಳಿಹ
ನಿಳೆಯೊಳಗ್ಗದ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ನೀವೆಂಬುದೀ ನುಡಿಯ
ಹಳುವದಲಿ ಸತಿಯುಟ್ಟ ಸೀರೆಯ
ಸೆಳೆಯುತರ್ಧವ ಕೊಂಡು ನಾರಿಯ
ಕಳೆದು ಹೋದವರುಂಟೆಯೆನಲುತ್ತರವ ಪೇಳುವನು ೧೦

ಆ ನುಡಿಯ ತಂದೆನಗೆ ನೀವನು
ಮಾನಿಲ್ಲದೆ ಪೇಳೆನುತ ಸ
ನ್ಮಾನದಿಂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳೆಂಗೆನೆ ತೆರಳಿದರು ಬಳಿಕ
ಮಾನವೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯ ನೋಡಿ ನಿ

ಧಾನಿಸುತಃ ನಾನಾದಿಗಂತ
ಸ್ಥಾನದಲಿ ನಗರಿಗಳ ಭೇದಿಸುತ್ತೈದಿದರು ಪಥವ ೧೧

ಇಳೆಯಮರರಲ್ಲಲಿ ಗಿರಿ ವನ
ಗಳ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳ
ನಿಳಯಗಳ ನೋಡುತ್ತ ಕಾನನಗಳೆದು ಬೇಗದಲಿ
ಜಲಧಿ ಮೇರೆಯ ಮಧ್ಯದಲಿ ಭೂ
ವಳಯವೆಲ್ಲವ ಶೋಧಿಸುತ ತನು
ಬಳಲಿಕೆಯ ಭಾವಿಸದೆ ನಡೆದರು ಮುಂದೆ ಪಥವಿಡಿದು೧೨

ಮುಂದೆ ಬರುತಿರೆ ಕಂಡರೊಬ್ಬನ
ಸಂದ ಯಾಚಕ ಭೂಸುರನನೆ
ಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿಯೆನಲಯೋಧ್ಯಾನಗರದಿಂದೆನಲು
ಁಕುಂದದಲ್ಲಿ ಁ ವಿಶೇಷವೇನುಂ
ಟೆಂದೆನಲು ಪೇಳಿದನು ಮುಖವಹಂ
ದೆಂದೆ ವಿಪ್ರನ ಮಾತಿನಿಂದೈದಿದರಯೋಧ್ಯೆಯನು ೧೩

ಮರುದಿವಸ ಋತುಪರ್ಣ ಮುನಿ ಮು
ಖ್ಯರು ಸಹಿತಲೋಲಗದೊಳರೆ ಕಂ
ಡರು ಮಹಾಸಭೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕರು ನಿಂದು ಕೈ ನೆಗಹಿ
ಹಿರಿಯರಿದೆ ಸಾಮಾಜಿಕರು ಓಸ
ಚ್ಚರಿತರಿದೆಲಾ ಕೇಳಿ ನೀವೆಂ
ದುರುತರದ ಗಂಭೀರ ವಾಕ್ಯದೊಳೆಂದನಾ ವಿಪ್ರ ೧೪

ಹಳುವದಲಿ ಬಂದಲಸಿ ಮಲಗಿದ
ಕುಲಸತಿಯ ವಸನದೊಳಗರ್ಥವ
ಕಳೆದು ಕೊಂಡೊಯ್ದೆಗಲಿ ಹೋದವೆರುಂಟೆ ರಾತ್ರಿಯಲಿ
ಇಳೆಯನಾಳುವ ನೃಪರ ಸತ್ಯದ
ಬಳಕೆಗಿದು ಲೇಸಲ್ಲವೆನೆ ಮನ
ವಳುಕಿ ನಸುನಗೆಯಿಂದ ನುಡಿದನು ಮುಗುಳೆ ಬಾಹುಕನು ೧೫

ಕ್ಷಿತ್ರಿಯಮರರೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ
ಸತಿಯನಗಲಿದ ಬಾಹಿರನು ಅವ
ಪತಿಯೆ ಸಾಕಂತಿರಲಿ ಬಿಡು ಋತುಪರ್ಣನೋಲಗದಿ
ಅತಿಶಯದ ನುಡಿಗೇಳ್ವೆಕಟಾ
ಸತಿಗೆ ವಂಚನೆಯಲ್ಲವದು ನಿಜ
ಪತಿಗೆ ಕೊರತೆಯದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ ನುಡಿದ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ೧೬

ಈತನಾರು ಕುರೂಪಿ ನೈಷಧಿ
ನೀತನೋ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ತಾನೀ
ಮಾತನಾಡಲದೇಕೆ ಸಂಶಯವೆನುತ ಮನದೊಳಗೆ
ದೂತರಾಲೋಚಿಸುತ ಬಂದರು

ಭೂತಳಾಧಿಪ ಭೀಮನೃಪಸಂ
ಜಾತೆಯನು ಕಂಡೆರಗಿ ಕೈಮುಗಿದೆಂದರೀ ಹದನ ೧೭

ದೇವಿಯರು ಚಿತ್ತೈಸುವುದು ಭುವ
ನಾವಳಿಗಳೆಲ್ಲವನು ನೊಡಿದು
ನಾವು ಮುಂದೈತರಲು ಕಂಡೆವಯೋಧ್ಯೇ ನಗರಿಯನು
ಭೂವರನ ಋತುಪರ್ಣರಾಯನ
ಸೇವೆಯಲಿ ಕುರೂಪಿಯೋರ್ವನು
ಜೀವಸಖಿನಾತಂಗೆ ಬಾಹುಕನೆಂಬ ನಾಮದಲಿ ೧೮

ತುರಗ ನಿಕರದ ಶಿಕ್ಷೆಯಲಿ ಮಂ
ದಿರದ ಬಾಣಸಿತನದ ಕೆಲಸದಿ
ನೆರೆನಿಪುಣನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿಹ ನೃಪನ ಸಭೆಯೊಳಗೆ
ಪರುಠವಿಸಿ ನೀವೆಂದ ಮಾತನು
ವರಸಭಾಮಧ್ಯದಲಿ ನುಡಿಯು
ಲೈರದೆ ತಾನೀ ಮಾತನೆಂದನು ನಗುತ ಬಾಹುಕನು ೧೯

ಸತಿಗೆ ವಂಚನೆಗೈದ ಪತಿ ತಾ
ಮತಿವಿಕಳನಂತಿರಲಿ ಭೂಸುರ
ಪತಿಯೆ ಕೇಳಾ ಸತಿಗೆ ಭಂಗವೆ ಪತಿಗೆ ಕೊರತೆ ಕಣಾ
ಪತಿವ್ರತವನಾಚರಿಸುವಳು ನಿಜಂ
ಪತಿಯ ಗುಣದೊಷಗಳನೆಣಿಪಿಳೆ
ಗೌತಿಗೆ ಕಾರಣ ಸತ್ಯವೇ ಸಿತನಿಗಿಂದನವ ನಗುತ ೨೦

ಪತಿಯ ತಪ್ಪೆಣಿಸುವ ಳಿಸತಿಳಿ ಪತಿ
ವ್ರತೆಯ ಧರಣಿಯ ಪಾಲಿಸುವ ಜನ
ಪತಿಯ ನಿಂದಿಸುವಾತ ಸೇವಕನೇ ನಿದಾನಿಸಲು
ಪಿತನ ವಾಕ್ಯವನತಿಗಳವವನು
ಸುತನೆ ಗುರುವಿಂಗರಡನೆಣಿಸುವ ಿಕು
ಮತಿಯವ಼ಿ ಶಿಷ್ಯನೇ ವಿಪ್ರ ಹೇಳೆಂದೊರೆದ ಬಾಹುಕನು ೨೧

ಎನಲು ತಲೆದೂಗಿದಳು ಯಿ ಮಾ
ತಿನಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದಿಹುದೆಂ
ದೆನುತ ಕಂಬನಿದುಂಬಿದಳು ದಮಯಂತಿ ಮನದೊಳಗೆ
ಇನಿಯನಹುದಾತನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ
ನೆನೆಯಬೇಕೆಂದನುವನೆಂದಾ
ವನಿತೆ ತಂದೆಯನುಜ್ಞೆಯಲಿ ಕರೆದಳು ಸುದೇವನನು ೨೨

ಇಳೆಯಮರ ಬಾರೆಂದು ವಿವರವ
ತಿಳುಹಿ ಪಯಣವ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಲು
ಹೊಳಲ ಹೊರವಂಟನು ಸುದೇವನು ಹಲವು ಯೋಜನವ
ಕಳೆದು ಬರುತಿರೆ ಮುಂದೆ ಕಂಡನು
ಲಲಿತ ರತ್ನ ಪ್ರಭೆಯ ಗೋಪುರ

ಹೊಳೆವಯೋಧ್ಯಾಪುರವನೀಕ್ಷಿಸಿ ಹೊಕ್ಕನವನಂದು ೨೩

ಇಟ್ಟ ಿಘಣೆಯೊಳಗೆಸವ ಮಟ್ಟಿಯ
ತೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದ
ಕಟ್ಟಿಯಿರುಕಿದ ಕಕ್ಷಪಾಳದ ಬೆರಳ ಜಪಸರದ
ಉಟ್ಟ ಧೋತ್ರದ ಿಬಲಳುಗಚ್ಚೆಯಿ
ಸೃಷ್ಟಿಗಚ್ಚರಿ ರೂಪಿನಲಿ ಪರ
ಮೇಷ್ಟಿಯಂದದಿ ಬಂದನಾ ಋತುಪರ್ಣನೋಲಗಕೆ ೨೪

ಆರು ನೀವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ
ದೂರದೇಶದ ಹಿರಿಯರಿಳೆಯೊಳು
ಕಾರಣವಿದೇನಿರುವುದಿದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೆನಲು
ಭೂರಮಣ ಕೇಳವನಿಯಲಿ ಸಂ
ಚಾರಿಸುತ ಬಂದೆವು ವಿದರ್ಭಕೆ
ಭೂರಿನೃಪರೈತರುತಲಿದೆ ಿಚತುರಂಗಬಲಸಹಿತಳಿ ೨೫

ದೇಶ ದೇಶದ ಯಾಚಕರು ಧರ
ಣೀಶರನ್ನುತ ತುರುಗ ಗಜರಥನಿ
ಭೂಸುರರು ಮಂತ್ರಿಗಳು ದೈವಜ್ಞರು ಸುಗಾಯಕರು
ಿಭಾಸುರದಲಿ ತೇಜದಲಿ ಜನ ಸಂ
ತೋಷದಲಿ ನಡೆ ಿತರುತಲಿದೆ ಪರ
ವಾಸುದೇವನೆ ಬಲ್ಲ ದಮಯಂತಿಯ ಸ್ವಯಂವರವ ೨೬

ಶಯನದಲಿ ಮಲಗಿದ ಸತಿಯನಡ
ವಿಯಲಿ ನಳನೃಪನಗಲಿಹೋದನು
ನಯವಿಹೀನಳಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂಠಾಂ ಸ್ವಯಂವರವ
ಪಯಣ ನಿಮಗುಂಟೀಗಲೆನೆ ನೃಪ
ಬಯಸಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹದಲಿ ವಾ
ಜಿಯ ವರೂಥಕೆ ಹೂಡ ಹೇಳಿದ ಕರಸಿ ಬಾಹುಕನ ೨೭

ಹೈ ಹಾಸದವೆನುತ್ತ ವಂದಿಸಿ
ಬಾಹುಕನು ಮಂದಿರಕೆ ಬಂದು ವಿ
ವಾಹವುಂಟೀ ಮರಳಿ ದಮಯಂತಿಗೆ ಿಮಹಾದೇವ
ಈ ಹದನವಾರಿಂದಲಾದುದೊ
ದ್ರೋಹಿಯಾ ದಮಯಂತಿ ಯಿದು ಸಂ
ದೇಹವಾಗಿದೆ ಎನುತ ಿಚಿಂತಿಸಿ ಬಂದನರಮನೆಗೆ ೨೮

ಲಾಯದೊಳಗುತ್ತಮದ ತೇಜಿಯ
ನಾಯ್ನು ಹೂಡಿದ ರಥಕೆ ಸೇರಿಸಿ
ವಾಯುವೇಗದ ತೇರ ನಿಲಿಸಿದ ತಂದು ನೃಪನೆಡೆಗೆ
ರಾಯನೇರಲು ಕರಿತುರಗ ರಥ
ಪಾಯದಳ ಸಂದಣಿಸಿದುದು ನೆಲ

ಬಾಯಬಿಡೆ ಹೊರಹೊಂಟ ನೃಪ ಘನವಾದ್ಯ ರಭಸದಲಿ೨೯

ಜನಪನೆಂದನು ಬಾಹುಕಗೆ ಮಾ
ನಿನಿಯನೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ನಿಲ್ಲದು
ಮನವಿದೊಂದೇ ದಿನಕೆ ನಡೆಸು ವಿದರ್ಭಪುರವರಕೆ
ಎನಲು ನಕ್ಕನು ಮನದೊಳಗೆ ತ
ನ್ನಿನಿಯಳಿಗೆ ವಿಧಿ ಬರೆದನೇ ಶಾ
ಸನವ ಮಿರುವರಾರೆನುತ ಮರುಗಿದನು ನಳನೃಪತಿ ೩೦

ಕರದ ವಾಘೆಯ ಸಡಿಲಿ ಬಿಡೆ ಮುಂ
ಬರಿದು ಚಿಮ್ಮಿದುವಡಿಗಡಿಗೆ ರಥ
ತುರುಗ ಹಾಯ್ದುದು ತೇರು ಮುಂದಕೆ ಪವನವೇಗದಲಿ
ಭರದೊಳ್ಳೆತರೆ ನೃಪನ ಹಚ್ಚಡ
ಧರೆಗೆ ಬೀಳಲು ಸಾರಥಿಯನೆಳೆ
ಚ್ಚರಿಸಿದನು ಋತುಪರ್ಣನಿದಕ್ಕಿನ್ನೇನು ಹದಿನೆನುತಃ ೩೧

ಜೀಯ ಚಿತ್ತೈಸುರವಣಿಸಿ ನಿ
ರ್ವಾಯದಲಿ ಹಿಂದುಳಿದುದಂಬರ
ವಾಯು ಗತಿಯಲಿ ದಾಟಿಬಂದೆವುಹಲವು ಯೋಜನವಂ
ಹೋಯಿತಾ ಮಾತೇಕೆ ನಡೆಯೆನೆ
ರಾಯ ಮೆಚ್ಚಿದ ಸಾರಥಿಯ ಬಿರು
ದಾಯಕನು ನೀನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದನು ಬಾಹುಕನ ೩೨

ಮುಂದೆ ಕಂಡನು ಬರುತಲಡವಿಯೊ
ಳೊಂದು ತಾರೆಯ ಮರನನದರೊಳು
ಸಂದ ಫಲಪರ್ಣಂಗಳೆಣಿಸದೆ ಸೂತ ಪೇಳೆನಲು
ಇಂದೆನಗೆ ಮತಿದೋರದವನಿಪ
ಕುಂದದೆನಗಿದ ಪೇಳು ನೀನೆನ
ಗಂದೊಡಾ ಸಾರಥಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವನರುಹಿದನು ನೃಪತಿ ೩೩

ಇಳಿದು ರಥವನು ಬಂದು ವೃಕ್ಷದ
ಬಳಿಗೆ ನಿಂದಾ ಶಾಖೆಗಳಲಿಹ
ಫಲದ ಪರ್ಣಂಗಳೆಣಿಸಿದನಾ ಪದ್ಮ ಸಂಖ್ಯೆಯಲಿ
ಒಲಿದು ಲೆಕ್ಕವ ಕಂಡು ತಾ ಮನ
ನಲಿದು ನಳನೃಪ ಪುಷ್ಕರನ ತಾ
ಗೆಲುವ ಹದನಾಯ್ತನುತ ಬರೆ ಕಲಿಪುರುಷನಿದಿರಾದ ೩೪

ಎಲೆ ನೃಪಾಲಕ ನಿನ್ನ ಸತ್ಯದ
ನೆಲೆಯನೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆನುತ ಬಂ
ದಳಲಿಸಿದೆ ಹಿರಿದಾಗಿ ನೋಯದಿರಿನ್ನು ಚಿತ್ತದಲಿ
ತೊಲಗಿದನು ಇಂದಿನಲಿ ಶುಭಮಂ
ಗಳಕರವು ನಿನಗಪ್ಪುದೆನಲಾ
ನಳನೃಪತಿ ಖಿತಿಗೊಂಡು ಶಾಪವ ಕೊಡದೆ ಮನ್ನಿಸಿದ ೩೫

ಮಾನವಾಧಿಪ ಕೇಳು ಲೋಕಕೆ
ದೀನ ಜನಬಾಂಧವನು ನಳನೃಪ
ಕಾನನದೊಳವನತ್ತ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಂದು ರಥವೇರಿ
ಆ ನರೇಂದ್ರಂಗಶವಹೃದಯವ
ತಾನರುಹಿ ಆತನಲಿ ಪಡೆದನು
ಸಾನುರಾಗದಿ ಭೂರುಹದ ಹೃದಯವನು ನಿಮಿಷದಲಿಂಶಿ

ಕರದ ವಾಘೆಯ ಕೊಂಡು ನೃಪಗೆ
ಚ್ಚರಿಸಿ ನೂಕಿದ ತೇಜಿಗಳು ಹೂಂ
ಕರಿಸಿ ಮನ ಮುಂಕೊಂಡು ಹಾಯ್ದುದು ಬಿಟ್ಟ ಸೂಟಿಯಲಿ
ಭರದ ಗಮನವೇನನೆಂಬೆನು
ನೆರೆದ ಜನವಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂದುದು
ಧರೆಯೋಳೀ ಸಾರಥಿಗೆ ಸರಿಯಾರರಸ ಕೇಳೆಂದ ೩೭

ತುರುಗ ಹೇಷಾರವದ ಗಾಲಿಯ
ಧರಧುರದ ಚೀತ್ಕೃತಿಯ ಸಾರಥಿ
ಯುರವಣೆಯ ರಥದಚ್ಚುಗಳ ರ್ಪುಂಕಾರ ನಾದದಲಿ
ಭರದಿ ಕೆಂದೂಳಿಡುತ ಬರಲಾ
ಪುರಜನರು ಸಂದಣಿಸಿ ನೋಡಲು
ಪರಿಚರರು ಬಂದರು ವಿದರ್ಭನೃಪಾಲಗರುಹಿದರು ೩೮

ಬಂದನೇ ಋತುಪರ್ಣನೆನುತಾ
ನಂದ ಮಿಗೆ ಕರಸಿದನು ಸಚಿವರ
ಮಂದಿಯನಂ ಕಳುಹಿಸಲು ಕರೆತಂದರು ನಿಜಾಲಯಕೆ
ಸಂದಣಿಯ ಪರಿಹರಿಸಿ ನೃಪಮುದ
ದಿಂದಿಬೇರರಮನೆಯೊಳುಲುಪೆಗ
ಳಿಂದಯೋಧ್ಯಾಪತಿಯ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು ಭೀಮನೃಪ ೩೯

ಕೇಳಿದಳು ದಮಯಂತಿ ವಾರ್ತೆಯು
ತಾಳಿದಳು ಹರುಷನು ಮನದಲಿ
ಫಾಲಲೋಚನನಿಂದ ಫಲಿಸಿತು ಪುಣ್ಯವೆನಗಿಂದು
ಬಾಲೆ ಕೇಳೆನಗಿಂದು ಶೋಕ
ಜ್ವಾಲೆ ಪರಿಹರವಾಯ್ತು ಮಂಗಳ
ದೇಳಿಗೆಯು ಪಸರಿಸಿತು ಶುಭಕರವೆಂದಳಿಂದುಮುಖಿ ೪೦

ಖಿನ್ನನಾದನು ಚಿತ್ತದಲಿ ಋತು
ಪರ್ಣ ಭೂಸುರನೆಂದ ಮಾತಿನ
ಬಿನ್ನಣಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಬಂದೆನು ಮೂಢನಾದೆನಲಾ

ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಂಡ ನಾಚಿಕೆ
ಗಿನ್ನು ಹದನೇನುತ ಗುಣಸಂ
ಪನ್ನ ಮರುಗಿದ ತನ್ನ ಮನದ ದುರಂತ ಚಿಂತೆಯಲಿ ಳಂ

೩

ವಚನಗಳು

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ - ಢಕ್ಕೆಯ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ

೧.

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಅಗ್ನಿ ಹುಟ್ಟಿದು

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೀಜ ಮೊಳೆದೋರದು!

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಸುಖದೋರದು

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ದೇಹವಾಗದು

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ,

ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಅನುಭವಸುಖದಿಂದಾನು

ಪರಮುಖಿಯಯ್ಯ!

೨.

ಹಗಲಿನ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೋರಿ ಬೆಂಡಾದೆ

°

ಇರುಳಿನ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಇಂಬರಿದು ಹತ್ತಿದೆ

°

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮನ ಸಂಗವಾಗಿ

°

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೈವರೆದು ಸಂಗವಾರ್ಗಿದೆ!

°

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೊಪ್ಪಚ್ಚಿ ಕೂಡಿ ಕಣ್ತೆರೆದೆನವ್ವ,

೩.

ಮಂಗಳವೇ ಮಜ್ಜನವೆನಗೆ

°

ವಿಭೂತಿಯೇ ಒಳಗುಂದದರಿಸಿನವೆನಗೆ

°
ದಿಗಂಬರವೇ ದಿವ್ಯಾಂಬರವೆನಗೆ!
°
ಶಿವಪಾದರೇಣುವೇ ಅನುಲೇಪವೆನಗೆ
°
ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯೇ ಮೈದೊಡುಗೆಯೆನಗೆ!
°
ಶರಣರ ಪಾದಗಳೇ ತೊಂಡಿಲ ಬಾಸಿಗವೆನಗೆ!
°
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನೇ ಗಂಡನೆನಗೆ!

ಆನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಂಗೆ ಮದುವಳಿಗೆ

ಎನಗೆ ಬೇರೆ ಶೃಂಗಾರವೇಕೆ ಹೇಳಿರವ್ವ

೪.
ಒಳಗಣ ಗಂಡನವ್ವಾ, ಹೊರಗಣ ಮಿಂಡನವ್ವಾ!
°
ಎರಡನೂ ನಡೆಸಲು ಬಾರದವ್ವಾ!
°
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ,
°
ಬಿಲ್ಲು ಬೆಳವಲಕಾಯನೊಂದಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಬಾರದಯ್ಯಾ!

(ಸಂಪಾದಕ - ಡಾ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು)

ಡಕ್ಕೆಯ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣನ ವಚನ:-

ಸತಿಯ ಗುಣವ
ಪತಿ ನೋಡಬೇಕಲ್ಲದೆ
ಪತಿಯ ಗುಣವ
ಸತಿ ನೋಡಬಹುದೆ ಎಂಬರು

ಸತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸೋಂಕು
ಪತಿಗೆ ಕೇಡಲ್ಲವೆ
ಪತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸೋಂಕು
ಸತಿಯ ಕೇಡಲ್ಲವೆ

ಒಂದಂಗದ ಕಣ್ಣು
ಉಭಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಂಗಲಿಕ್ಕೆ
ಭಂಗವರಿಗೆಂಬುದ ತಿಳಿದಲ್ಲಿಯೆ
ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಲೆಸಂದಿತ್ತು
ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳ ಓದು
(ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ)

ವೆಂಕಟಗನ ಹೆಂಡತಿ

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

ಮೊನ್ನೆ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನ ನಾನೂ ಪುರೋಹಿತನೂ ಶ್ರೀರಾಮ್ ಅವರನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಂಕರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಅವರು ಬೆಳಗಿನ ಸುತ್ತಾಟ ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೋಣ, ಎಂದು ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೋದರೆ, ನಾವು ಅವರ ಮನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವರು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಆಗತಾನೆ ಸುತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾವು ಚೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆಂದೆವು. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ದೂರ ಸುತ್ತಿ ಹನುಮನ ಗಿರಿಯನ್ನೇರಿ ಪರಮ ಶಿವಯ್ಯರ ಸೀವೆಬಸರಿ ಮರದಡಿ ಹೋದೆವು.

ಶಿವರಾತ್ರಿ ಬಂದಿತೆಂದು ಚಳಿ ಶಿವ ಶಿವಾ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ತಣುವೇ; ಆದರೆ ಬಿಸಿಲು ಮೇಲುಗೈಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ತನಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂಬಂತೆ ಸುತ್ತಣ ಲೋಕ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅರಳಿಮರವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಯಾರೋ ಹಾಕಿದ ಮರದ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕುಯಿದು ತಮ್ಮ ಆಡಿಗೆ ಮೇಯಿಸುವ ಮಹನೀಯರು ಇದನ್ನು ತರಿತರಿದು ತರಿದಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅದು ಅವಕಾಶ ಇದ್ದ ಕಡೆ ನಾಲ್ಕು ತಳಿರನ್ನು ತೋರಿದ್ದಿತು. ಮರ ಬರಿದಾದರೂ ತಳಿರು ತಳಿರೇ. ಅದರ ತೆಳುವೊ, ಅದರ ಬಣ್ಣವೊ, ಅದರ ಬೆಡಗೊ! ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದನ್ನು ತೊಳಗಿಸಿದ್ದಿತು. ಬೆಳಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ತಳಿರು ತಂದೆಯ ಕೈಸೇರಿದ ಕೂಸು ನಕ್ಕು ಹಾಲು ಹಲ್ಲನ್ನು ಎದೆಗೂಡನ್ನು ತೋರುವಂತೆ ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಕಾವನ್ನು ಅದರಿಂದ ಒಡೆದು ಅಗಲಕ್ಕೂ ಹರಿದಿರುವ ಕಾವಶಿವರನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮರದ ಒಂದು ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹದ್ದು ಕುಳಿತು ಕೊಕ್ಕನ್ನು ರೆಕ್ಕೆಗೆ ತೀಡಿ ಕೊಕ್ಕನ್ನೂ, ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನೂ, ಎರಡನ್ನೂವೊ, ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇದ್ದಿತು. ಆಕಾಶ ತಿಳಿನೀಲ: ಬೋರಲು ಹಾಕಿದ ನೀಲಿಯ ಗುಡಾಣದಂತಿದ್ದಿತು. ಮೋಡದಕಲೆ ಇಷ್ಟಿಲ್ಲ; ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಸ್ಥಳಮಾಡಿಕೊಡಲೆಂದು ಬಾನತಳವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಗಲಕ್ಕೂ ಹರಡಿ ಬರಿದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಬಟ್ಟಬಯಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿ ರೆಕ್ಕೆ ಹರಡಿ ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು ಅದರ ಹಾರು ದೊಡ್ಡ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾರು: ಅದು ಇಲ್ಲವೆ ಹದ್ದು ಇರಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಗರುಡ. ಅಷ್ಟು ದೂರವಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಂತೆ ಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿ ಅದರ ರೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಅದರ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಕಾಯ್ದು ಅಪರಂಜಿ ಚೆನ್ನದ ಆ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಅದು ಒಂದು ಗರುಡ ಎಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ನಾನು ಹೀಗೆಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಕ್ಷಿ ತಲೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಆ ಬಿಳುಪು; ಆ ಕೆಂಪು; ಅದೇನು ಅದರ ಚೆನ್ನ! ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಇದನ್ನು ದೇವ ಪ್ರವಾಹನವೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೇಮಕಾರಿ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತು ಹಾಕಿತು. ದೂರದಲ್ಲಿರುತ್ತ ತನ್ನ ಚೊತೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಒಂದು ಕೂಗು ಕೂಗಿತು. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅರಳಿಮರದ ಮೇಲೆ ಎಲೆಯ ಸದ್ದಾಗಿ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿತು. ಅದು ಆ ಹದ್ದಲ್ಲ: ಎಲೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಾಣದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಂದು ಗರುಡ. ಅದು ಮರದಿಂದ ಹಾರಿ ಗಾಳಿಗೆ ಏರಿತು; ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ನಭವನ್ನು ಸೇರಿ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹಾಯತೊಡಗಿತು. ಎರಡು ಗರುಡ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಕರೆಯುತ್ತ ಇದ್ದವು. ಇವು ಹಾರುವುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮರು ನಮಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಕಳೆದವರ್ಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಈ ಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಬೋವನಹಳ್ಳಿಯ ತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಂದಿನ ಬಸರಿಮರವನ್ನು ನೋಡಲು ತಿರುಗಿದೆನು. ಬೋವನಹಳ್ಳಿಯ ದಾರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ; ಬಲಕ್ಕೆ ಎಂದೋ ಬರಿದಾದ, ಈಗ ಯಾರು ಹೆಸರು ಹೇಳದ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಳು. ಹಾಳು ಎಂಬ ಮಾತು, ಮನೆಯಿದ್ದ ಅಳಿದ ಸ್ಥಳ ಎಂಬ ಭಾವದ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ, ಈಗ ಒಂದು ಅಶುಭವಾಚಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಮನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಹಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅಳಿದ ಊರಿನ ಅವಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಡ ಸಡಲಿದ ಒಂದು ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಿದ ಭಾವಿ ಇದೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದು ಹಾಕಿದ ಮರಗಳಿವೆ. ಹಳ್ಳದ ಓರದ ತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಸೇದುವ ಬಾವಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅಂದಿನ ದೇವಾಲಯದ ಅವಶೇಷ ಇವೆ. ಸೇದುವ ಭಾವಿಗೆ ಇಳಿಯುವ ಭಾವಿಗೆ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಲಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಯ್ದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಅರ್ಧಸುತ್ತಿ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವ ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆ ಇದೆ. ಭಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ದೇವಕಣಿಗಿಲೆ ಮರ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದಾರಿಗರಿಗಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಹೊರೆ ಇಳಿಸುವ ಕಲ್ಲು. ತಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ತುಂಬಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಬೋವನಹಳ್ಳಿ ಒಂದತ್ತ, ಬಾಳುಮುಗಿದಿದ್ದರೂ ನಗುತ್ತಲೇ ಕಾಣುವ ಈ ಹಳೆಯೂರ ಹಾಳು ಇನ್ನೊಂದತ್ತ, ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆ ದಿನ ನಾನು ತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದಾಗ ಹಳೆಯೂರು ಬೋವನಹಳ್ಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಂದು ಕಳೆಯಿಂದ ನಕ್ಕಿತು. ಇದು ಏಕೆ ಎಂದು ನಾನು ನೋಡಿದೆನು. ದೇವಕಣಿಗಿಲೆಯ ಮರ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿದ ಎಲೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಕೊಂಬೆ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳನೆ ಹೂತಿದ್ದಿತು. ನಾನು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಮೂರು ದಿನ ಆಗಿದ್ದಿತು; ಮೂರು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ಈ ಸಂಭ್ರಮ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಒದಗಿದ ಈ ಪುಷ್ಪಹಾಸದಿಂದ ಹಳೆ ಊರ ಹಾಳೆಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಗು ಬಂದಿದ್ದಿತು.

ಮೊನ್ನೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಇದ್ದ ಮರ ಇಂದು ಇಷ್ಟು ಬಿನ್ನಾಣ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾವನೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದನು. “ಸ್ವಾಮಿ ಈ ಹೊರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿಸಿಕೊಡಿ!”

ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆನು. ತೆಳ್ಳಗೆ ಎತ್ತರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜನರ ವಾಡಿಕೆಯ ಶ್ಯಾಮಲ ವರ್ಣದ ತರುಣ ಒಬ್ಬ ಅವನು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಹೊರಲಾಗದ ಒಂದು ಸೌದೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಅದೆಷ್ಟು ದೂರದಿಂದಲೋ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಬೆವರು ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಅವನ ಹೊರೆಯ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು ‘ಇಳಿಸು’ ಎಂದೆನು. ಅವನೂ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ತಲೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿಕೊಂಡು ‘ಬಿಡಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದನು.

ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಿ ಅವನು ತಾನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಷರಟಿನ ಬಲ ಅಂಚಿನಿಂದ ಮುಖದ ಬೆವರನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯ್ದು ಸ್ವಾಮಿ. ದಿನಾ ಆ ಹೊರೆ ಕಲ್ಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಇಳಿಸ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂಥ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕಾಯ್ತು’ ಎಂದ.

ನಾನು, ‘ತೊಂದರೆ ಯಾತರದು? ಅಂಥದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೊರಬಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಏಕೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡೆ?’ ಎಂದೆನು.

ಅವನು, 'ಅಯ್ಯೋ ಸ್ವಾಮಿ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆತುರ ಇದೆಯಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಮೊದಲ ಬೀದೀಲೆ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತೆ. ಮೂರು ಕಾಸು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರುತ್ತೆ. ಸೌದೆ ಕೊಳ್ಳುವ ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಬೇಕು ಅನ್ನಿಸೋ ಹೊರೆಯನ್ನು ತರಬೇಕು. ಬೇಗನೆ ಕೈಗೆ ಕಾಸು ತಕೊಳ್ಳಬೇಕು,' ಎಂದನು.

ನಾನು ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವನನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ ಹೇಳಿ ಅವನ ಊರು, ಕೇರಿ, ಕಷ್ಟಸುಖವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆನು. ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ನನಗೆ ಇವನೊಂದಿಗೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಕಷ್ಟವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ತರುಣನ ಹೆಸರು ವೆಂಕಟರಮಣ ಅವನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೆಂಕಟಿಗ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ವೆಂಕಟರಮಣ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದ; ಅಲ್ಲದೆ ಬಹು ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೆಸರು; ಇವನಂಥವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅದು ವೆಂಕಟಿಗ ಆಗುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಟಿಗ ಜನತೆಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಯಂಗಟಿಗ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಂಗಟಿಗ ತಿರುಪತಿಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಹುಡುಗ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಂದಿದ್ದನು.

“ಯಾಕೆ, ನಿಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇನಯ್ಯ?”

“ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ದೇವರೆ, ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನು ಹೊತ್ತು, ಡೋಲಿ ಹೊತ್ತು, ಜೀವನ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೇನೂ ಕಷ್ಟ ಇಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಏಕೆ ಬಂದೆ ಮತ್ತೆ?”

“ಏನೋ ಬೇಸರ ಆಯ್ತು ಸ್ವಾಮಿ. ಕೊಂಚ ದಿನ ದೂರ ಇರೋದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂತ ಇತ್ತಲಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ.”

“ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಸರ ಏಕಯ್ಯ ಬಂದಿತು? ನನಗೆ ಹೇಳಬಹುದೋ?”

“ಹೇಳದಂತೆ ಏನು ಸ್ವಾಮಿ! ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಂತೆ ಕೇಳಿದೀರಿ. ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಉಳ್ಳವರು. ಹೇಳಿ ಸುಖ ಇಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ.”

“ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಹೇಳು. ನಮ್ಮಿಂದ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ ನೋಡೋಣ.”

“ಅಯ್ಯೋ ಯಾಕಾಗಬಾರದು ಸ್ವಾಮಿ. ಇಂಥಾದ್ದು ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿರುತ್ತೀರೋ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಒಂದು ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತು ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.”

ಹೀಗೆಂದು ಅವನು ತನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

—೩—

ವೆಂಕಟಿಗ ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕೂಲಿಕಾರರ ಒಬ್ಬ ತರುಣ. ಅವನ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಊರಿನ ತುಂಬ ಉಂಟು. ಅತ್ತೆಯ ಮಗಳು ರಂಗಿ ಎಂಬ ಹುಡುಗಿ ಇವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆ ಬೆಳೆದಳು. ಚಿಕ್ಕಂದೇ ಇವರು ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಾಗತಕ್ಕವರೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು. ರಂಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಚೆಲುವೆ. ಅವರ ಜನದಲ್ಲಿ ಆ ಬಣ್ಣದ ಆ ಕಣ್ಣು ಅಪೂರ್ವ. ತಾನು ಎತ್ತರದ ಹುಡುಗ ಆದರೂ ಅವಳು ಎಂದೂ ತನ್ನ ಭುಜದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕಡಮೆ ಇದ್ದದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿ ಹೊರಗೇನು ನಡೆದು ಬಂದಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿ ಎಷ್ಟೋಕಾಲ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನು ಹೊತ್ತು ಕೂಲಿಗಳಿಸಿದರು; ಸಲುವಾಗಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಾಯಿತೆಂದು ಇವರಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇವರ ಗ್ರಹಚಾರ ಕೆಟ್ಟಿತು. ಊರಿನ ಪುಣ್ಯವಂತ ರೆಡ್ಡಿ ಒಬ್ಬ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇವಳಿಗೆ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರದ ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಇವಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡನು.

“ಬೇಗ ಅನ್ನುತ್ತೀರಿ, ನಾಯನ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಬೇಗ ಅಷ್ಟೆ. ಇಂಥ ಪುಣ್ಯವಂತರು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಈ ಹೂಟ ಮಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೆ? ಅಲ್ಲದೆ ನಾಯನ, ಈ ಹೆಣ್ಣು ಅನ್ನುವುದರ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಒಲಿದರೂ ಆಯಿತು. ಈ ತಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿದರೆ ಬೇಡ? ಈ ಹೊತ್ತು ನಾನು ಗಂಡ, ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತೀರಾಳೆ. ನಾಳೆ ಯಾವನೂ ಚೆಲುವ ಎದುರಿಗೆ ಬರ್ತಾನೆ; ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತೀರಾಳೆ. ಬೇಕು ಅಂತ ನೋಡಿದಳೆ ಕಂಡ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಸರಿ ಹೋಯಿತು. ಕೆಣಕಿದರೆ? ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಬೇಡ ಎಂತಲೇ ಅನ್ನುತ್ತದೆಯೆ? ಅವನ ಮಿಸೆಯೇನು, ಅವನ ರುಮಾಲೇನು, ಅವನ ಆ ಕುದರೆಯೇರಿ ಹೋಗ್ತಾ ಅವನ ದರ್ಪ ಏನು? ಗಂಡು ನನಗೇ ಆ ಪದವಿ ಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಪದವಿ ಉಳ್ಳಾತ ಕರೆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ತಡೆದೀತೆ? ಏನೂ ಅರಿಯದ ಹುಡುಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು.

“ತಾಯಿ ತಂದೆ, ಇದು ಬೇಡಮ್ಮ, ಕುಲಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು, ಎಂದರು. ನಾನು ಬಹಳ ಹೇಳಿದೆ. ‘ಬೇಡ ಹೆಣ್ಣೆ’ ಎಂದೆ, ಎಂಥ ಒಳ್ಳೆ ಹುಡುಗಿ ಸ್ವಾಮಿ. ಕೂಲಿ ಹೊರೋ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಅಂದರೆ ಅಂಥ ನಂಬಿಕೆ. ನಾವು ಕದಿಯೋಣ ಎಂದರೆ ‘ಜೋಕೆ, ದೇವರು ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಇದ್ದಳು, ದೊಡ್ಡವಳಾದ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರು ಹುಡುಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಲಿಗೆ ಮಾಡಿದರೆ, ‘ಏನೂ ಅದು, ನಿನ್ನ ಸೂಳೇನ್ನ ಮಾಡಿದ್ಯಾ’ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಅದೇನು ಕೆಟ್ಟ ಗಳಿಗೆಯೋ ಸ್ವಾಮಿ, ಕೆಲವು ದಿನ ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಳು, ಬಂದಳು, ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತೂ ಬಿಟ್ಟಳು.

“ನಮ್ಮ ತಾಯಿ, ನನ್ನ ಮಗನ ಸಂಸಾರ ಕೆಡಿಸಿದೆಯಾ, ಎಂದು ಆ ಪುಣ್ಯವಂತನ ಮುಂದೆ ಬಯ್ಯಾಡಿ ಬಾಯಿಬಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ನಾನು ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯ ಮಾತು. ಕೂಗಿದಷ್ಟೂ ನಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಬಾಳಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಬಾಳಲಿಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನಿರೋಣ ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ತಡೆದೆ.

“ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆ, ‘ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದನಲ್ಲೋ. ತೆರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇರೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗು,’ ಎಂದಳು. ಅವಳೇನೂ ನನಗೆ ದೂರವಲ್ಲವಲ್ಲ. ಸದ್ಯ ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತಂಗಿ. ನಾನು ಕೆಟ್ಟರೆ ನೋಡಲಾರಳು; ಅಮ್ಮನ ಜೊತೆಗೆ ಅಮ್ಮನಂತೆ ಬೆಂದಳು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಮದುವೆ ಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ‘ಇರಲಿಬಿಡು’ ಎಂದೆ.”

“ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ತೋಚದೆ ಮೂರು ದಿನ ಕಳೆದೆ. ಆ ಪುಣ್ಯವಂತ ನನಗೆ, ‘ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತೆರವನ್ನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ನೀನು ಬೇರೆ ಮದುವೆಯಾಗು,’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು.”

“ನನಗೆ ತುಂಬಾ ದುಃಖವಾಯಿತು. ತುಂಬ ಕೋಪ ಬಂದು. ಆ ಸಂಜೆ ಯಾರೂ ಕಾಣದಂತೆ ನಾನು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಸಾಹುಕಾರನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದೆನು.”

“ನಾನು ತನ್ನನ್ನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಯೇನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಭಯ. ‘ನಾನು ಬರಿಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೇನೆ, ಆಯುಧವೇನೂ ತಂದಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು ಅವನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡಿತು.”

“ನಾನು ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ, ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬದಲು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತೀಯಲ್ಲ. ಇದು ಮರ್ಯಾದೆಯ ಮಾತೆ? ನೀನು ಮಾಡಿರುವುದು ತಪ್ಪು. ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ದೇವರು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸು. ನೀನೂ ಬದುಕು. ನನ್ನನ್ನೂ ಬದುಕಿಸು. ಅವಳ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಳಿಸು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಣದ ಮಾತು, ಬೇರೆ ಹೆಂಡಿರ ಮಾತು ಹೇಳಿದರೆ, ಮೂಳೆಬಿಡದ ನಾಯಿಯಂತೆ

ನೀನು ನಿನ್ನ ದುರಾಶೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅರಿಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮರುಳುಮಾಡಿ ಸುಖಪಟ್ಟೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ,' ಎಂದೆನು. ಅವನು, 'ನಾನು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲ ಆಡಲಾರೆ,' ಎಂದನು. ನಾನು, ಒಳ್ಳೆಯದು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು, ನಾನು ತನಗೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿ.' ಎಂದೆನು. ಅವನು, 'ನಿನಗೆ ತೆರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಅವಳ ಇಷ್ಟದಿಂದಲೇ. ಅವಳು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾತು ನನಗೇಕೆ ಬೇಕಿತ್ತು?' ಎಂದನು. ಅವನು, 'ಹೇಳುತ್ತಾಳೆಳು,' ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ, 'ಒಳಗಿದ್ದೀಯಾ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸು ಎಂದ ಮಾತನ್ನು ನೀನೇ ಹೇಳು, ಅವನು ಕೇಳಬೇಕಂತೆ,' ಎಂದನು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಸೀರೆ, ಅವಳ ಕುಪ್ಪಸ, ಅವಳ ಗೊಲಸು, ಅವಳ ಕಡಗ, ಅದನ್ನೇನು ಹೇಳುವುದು? ಬಡವರ ತೊಡವಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಈ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಾರದು ಎನ್ನುವಂತೆ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕಂಡಳು. ಅವಳ ಮುಖ ಅಂಥ ಸಂತೋಷವನ್ನೇನೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಸಾಹುಕಾರರು ನನಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ ಮಾತು ನಿನ್ನ ಮಾತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ನೀನೇ ನನಗೆ ಹೇಳು,' ಎಂದೆನು. ಅವಳು ಬಾಯಿತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನು 'ನನ್ನ ತೆರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಬೇರೆ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೀಯಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಅವಳು ಹೌದು ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಲೆ ಆಡಿಸಿದಳು. ನಾನು, 'ಒಳ್ಳೆಮಾತು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ದೇವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಆ ಹಂತದ ಮೇಲೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ನಡೆದ ನಾವು ಹೀಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಸರಿಯಾಗಲಾರದು. ತಿರುಗಿ ನಿನಗೆ ಎಂದೆ ಆಗಲಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ಸಂಕೋಚಪಡದೆ ಹೊರಟು ಬಂದುಬಿಡು. ನಾನು ಅದುವರೆಗೆ ಕಾದಿರುತ್ತೇನೆ,' ಎಂದೆನು. ಹೀಗೆಂದವನೆ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟೆನು."

"ಸಾಹುಕಾರನು ನಕ್ಕನು. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಹೆಣ್ಣು, ತನಗೆ ಒಲಿದುಬಂದದ್ದು, ಒಲ್ಲದೆಹೋದ ಗಂಡನ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆ? ನಾನು ಸಾಹುಕಾರನ ಮನೆಗೆ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಅವನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲಿ ಕಾದಿದ್ದು ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಜೊತೆಯಾದಳು. ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ, 'ನೀನು ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಮುಠ್ಯಾಳನಂತೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆ, 'ಬುದ್ಧಿ ಕೆಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ, ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ತಂದಳು. ಯಾಕೇ ಕೈನೆ ಎಂತ ಜುಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇದು ಏತರದೋ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಮ?' ಎಂದಳು.

"ಸಾಹುಕಾರನ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಗಂಡ ನನ್ನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ್ದು ತನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದು ಮನೆ ಮುರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಡನಾದ ನಾನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ದೂರ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ತಾನು ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲ ಸಹಾಯವನ್ನೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಳು."

"ನನಗೆ ಇದು ಯಾವುದೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ನಾಯನ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆ. ಜನ ನನ್ನನ್ನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಜನ ಅವಳ ತೌರನ್ನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ, ಇದೆಲ್ಲ ಅವಾಂತರದ ಮಾತು. ನಾನು ಕೈಹಿಡಿದ ಹುಡುಗಿ ಮನಚೆದರಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋದಳು. ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಬೈಯಲಾ? ಹೊಡೆಯಲಾ? ಬಲವಂತ ಮಾಡಲಾ? ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ ಎನಲಾ? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ನಾನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಅದೇ ಸಾಧ್ಯ. ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಣ್ಣು ಕೈಬಿಟ್ಟಳು. ನನಗೆ ಬೇಸರವಾಯ್ತು. ಕೋಪ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಬೇಕೆನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ, ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮಕ್ಕಾದರೂ, ನಾನು ಇವಳಿಗೆ ದಿಕ್ಕಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದೇ ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಕಿವಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಎದ್ದು ಇತ್ತ ಹೊರಟುಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ; ಅದನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಜನ ಇದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡು ಕಾಲ ನೂಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

-೪-

ಭಾವಿಯೆಂದು ಇಣಕಿದರೆ ಪಾತಾಳ ಕಂಡಂತೆ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಕಷ್ಟಸುಖ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಒಂದು ವಿಷಾದಾಂತ ನಾಟಕ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಒಬ್ಬ ಸೌದೆ ಹೊರಕಾರನ ಜೀವನ ಇಷ್ಟು ದುರಂತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ತೋರಬೇಕು? ಅಥವಾ ದುರಂತವಾಗಿತ್ತು: ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಲದೆಯೋ, ಬಟ್ಟೆಗೆ ಇಲ್ಲದಲೆಯೋ, ಬಡತನದ ಬವಣೆಯಿಂದ ದುರಂತವಾಗಿರಬಹುದು. ಅದುಬಿಟ್ಟು ಈ ನಾಟಕೀಯ ದುರಂತ ಬಾಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿರಬೇಕೆ? ಹೀಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಬಾಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಸೌದೆಯನ್ನು ಹೊರುವಷ್ಟೇ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಈ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲ ಧೀರ ನಾಯಕನಾಗಿರಬೇಕೆ? ಧೀರನು ಮಾತ್ರವೂ, ಉದಾತ್ತನೂ ಹೌದೋ? ನನಗೆ ನಿಜವಾಗು ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇಂಥ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಎನನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು? ಅಥವಾ ಇವು ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಇವನಿಗೆ ನಾನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನವಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು. ‘ಪಾಪ, ನಿನಗೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕಷ್ಟ ಬಂದಿತಲ್ಲೋಪ್ಪ,’ ಎಂದೆ. ‘ಬೆಟ್ಟದ ದೇವರ ಇಷ್ಟ ಸ್ವಾಮಿ, ಅವನು ಬಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಉಣ್ಣಬೇಕು,’ ಎಂದು ಅವನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೊ ಇಬ್ಬರು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ವೆಂಕಟಗ ಅವರನ್ನು ಕರೆದು, ‘ಅಪ್ಪಾ ಈ ಹೊರೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆಗೆ ಏರಿಸಿ,’ ಎಂದನು. ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ‘ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದೆ ದೇವರೇ, ನಾ ಬರುತ್ತೇನೆ,’ ಎಂದು ಹೊರಟನು. ನಾನು ಎದ್ದು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿದೆನು. ಕ್ಷಣಬಿಟ್ಟು ಈ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತೋರಿ, ‘ವೆಂಕಟಪ್ಪಾ, ನೀ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ದಿವಸವಾಯಿತು? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಅವನು, ‘ಆರು ತಿಂಗಳಾಯಿತು ಸ್ವಾಮಿ,’ ಎಂದನು.

ಅದಾದಮೇಲೆ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ನಾನು ಹದಿನೈದುದಿನಕ್ಕೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಲ ಇವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಾನು ಎತ್ತಲೋ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡದೆ ಇದ್ದರೂ ವೆಂಕಟಗ ತಾನೇ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ‘ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದೆ ನಾಯನ, ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ’, ಎಂದು ಕೇಳುವನು. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಅವನೇ ಏನೋ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದ್ದು ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ‘ಏನು ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ಸೌದೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆಯೋ, ವ್ಯಾಪಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೋ, ಹದಿನೈದು ದಿವಸದಿಂದ ಇತ್ತ ಬರಲಿಲ್ಲವೋ, ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳುವುದು, ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರವನು ಕೊಡುವುದು, ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ನಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯಿತು.

ಇಂಥ ಅವಿಸಹ್ಯವಾದ ನೋವಿನಿಂದ ಬದುಕು ಮುಗಿದಿದ್ದರೂ ವೆಂಕಟಗ ಹರ್ಷವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವನ ಚೇತನ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಾಳಿನಂತೆ ಅಜೇಯ ಎಂದು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಅಥವಾ ಎಲೆಯೆಲ್ಲ ಉದುರಿಹೋದರೂ ಕೊಂಬೆಕೊಂಬೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಹೂವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ದೇವಕಣಿಗಿಲೆಯಂತೆ ಆತ್ಮವಂತ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಕಂಡಿತು.

-೫-

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಇದನ್ನು ಹೇಳಲು ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ. ವೆಂಕಟಗನ ಚರಿತ್ರೆ ಈ ವರ್ಷ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷ.

ಈಗ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದಿನ, ನಾನು ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮ ವಾಡಿಕೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡೆನು. 'ಏನು ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ಒಳ್ಳೆ ಸೌದೆ ಸಿಕ್ಕಿತೋ,' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅವನು, 'ಸಿಕ್ಕಿತು ನಾಯನ, ನಿಮ್ಮ ಆಶಿಸಿನಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಗಿದೆ,' ಎಂದನು.

ಏನು ಆಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ದಿನವೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತಾ, ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೋ? ಇವನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶುಭ ಯಾವುದು? ಆ ಹೆಂಡತಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದೋ? ಇರಲಾರದು, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ನಾನು, 'ಏನು ಸಂಗತಿ,' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿವಸದ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದೆನಲ್ಲ ನಾಯನ, ಅದರ ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಊರಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂತು. ಅದನ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದಳು. ಆ ಸಾಹುಕಾರನಾದವನು ಇನ್ನಾವಳೋ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದನಂತೆ. ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಧಾಂತವಾಯಿತು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯರು ಅವನ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂತ ಹೇಳಿದರಂತೆ. ಈ ಹುಡುಗಿಗೂ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಯ್ತು. ಇವಳು, 'ನಾನು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇರೋದಿಲ್ಲ,' ಎಂತ ಹೇಳಿದಳಂತೆ. ಅವನು, 'ನೀನೇನು ತಾಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸು ಎಂತ ತಿಳುಕೊಂಡೆಯೋ? ಬಿಸಿ ಹಿಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ ಎಂತ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಬಂದ ನಾಯಿ, ನಿನಗೆಷ್ಟೆ ಅಹಂಕಾರ?' ಎಂದನಂತೆ. ಹುಡುಗಿ, 'ದೇವರಂಥ ಗಂಡನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೆ. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಆ ಹೊತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಾಡಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದೆ, ಮಿಂಡನಾದೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನಾಡಿ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ತಂದೆ,' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು, 'ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆ ಕೆಡಿಸಿದೆ, ನನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ,' ಎಂದು ಬೇಡಿ ಹೊರಟು ಬಂದಳಂತೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ, 'ನೀನು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೀನು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡು ಇರುತ್ತೇನೆ,' ಎಂದಳು. ತಾಯಿ ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರಮ್ಮ ಬಂದು, 'ಬೇಕಾದಾಗ ಹೋದೆ, ಬೇಡವಾದಾಗ ಬರ್ತಾ ಇದೀಯ, ನಿನಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಬಹುದೋ ಕೂಡದೋ ಹೇಳುವ ಯಜಮಾನ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿರೋ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗು, ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಬಾಳು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾಳಾಗು,' ಎಂದು ನಿಷ್ಕೂರ ಮಾಡಿದಳಂತೆ. 'ನಾಳೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟುಬರುತ್ತಾಳೆ,' ಎಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯ್ತೋ ದುಃಖವಾಯ್ತೋ ನಾನೇ ಕಾಣೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸೌದೆಗೆ ಎಂತ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ. ಅವಳ ದಿಟ್ಟ ನೋಡಿ, ನಾಯನ, ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ನಮ್ಮವರ ಮನೆ ಮುಂದುಗಡೆ ಕೂತಿದ್ದೆ. ನಾನಿರುವ ಕಡೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಳು ಬರಬೇಕೆ? ಈ ಪಾಳೆಯ ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಜನರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಗುಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಹಾಗೆ ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಳು. ಕ್ಷಣ ಮುಖಕೆಟ್ಟಳು. ಮರುಕ್ಷಣ ಬಂದು ಮಗುವನ್ನು ನನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ತಾನೂ ಹಣೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು, 'ನನ್ನ ದೇವರು ತಿರುಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಬದುಕಿಸಿದರೆ ಬದುಕಿಸು, ಸಾಯಿಸಿದರೆ ಸಾಯಿಸು,' ಎಂದು ಅತ್ತುಕೊಂಡಳು. ನಾನು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ. 'ಹಸುಗೂಸನ್ನು ಹೀಗೆ ಎಸೆಯುವುದೆ? ಏಳು,' ಎಂದೆ. ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾನಿರುವ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕರೆದು, 'ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದು ಮನೆ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಳ ಕೊಡವ್ವ,' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆ ಹೊತ್ತು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಒಂದು ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಕೈ ಮುಟ್ಟಿತೋ, ಒಣಗಿದ ಮರ ಚಿಗಿತಂತೆ ನನ್ನ ಬದುಕು ಚೆನ್ನವಾಯಿತು."

ನಾನು, "ತುಂಬ ಸಂತೋಷ. ಅಂತು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಮನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಷ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬುದ್ಧಿ ಅಲ್ಲ," ಎಂದನು.

ಅವನು, “ಇಲ್ಲ ನಾಯನ, ಇಲ್ಲ ತಿಳಿಯದ ಹುಡುಗಿ. ಈಗಲೂ ಅಷ್ಟೇ. ಅವಳೇನು ತಿಳಿದ ಹೆಂಗಸಲ್ಲ ಪಾಪ,” ಎಂದನು.

ನನಗೆ ಇವನ ದೊಡ್ಡತನವನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ನಾನು, “ಮಗುವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು,” ಎಂದೆನು.

“ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಸ್ವಾಮಿ. ತನ್ನನ್ನೇನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮಗುವಿಗೆ ಏನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಭಯ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಬಂದ ದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಮಗುವನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ತಂದು, ‘ಇದರ ಮೂಗು ಹುಬ್ಬು ನೋಡು ನಿನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ,’ ಎಂದಳು. ಇದು ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ನಾನೇಕೆ ನೋಡಲಿ? ನಾನು, ‘ಹೌದು,’ ಎಂದೆ, ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧನವಾಯಿತು. ಮಗು ಯಾರದೇನು? ಬಾಲ ಗೋಪಾಲ. ಸಾಕಿದವರು ಪುಣ್ಯವಂತರು.”

“ಈಗ ಮಗುವಿಗೆ ವರ್ಷಾಂಶ ಆಗಿದೆಯೋ?” ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆನು. ವೆಂಕಟಗ, “ತಿಂಗಳು ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ. ಕೇಳಿ ಆಗುವುದೇನು? ಕೇಳಿದರೆ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ಅಂತ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಸಂತೋಷವಾಗಿರಲಿ ಸ್ವಾಮಿ, ನನ್ನ ಮಾತೇನು?” ಎಂದನು.

ವೆಂಕಟಗನ ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಅವನ ಜೀವ ಎಷ್ಟು ಹಿರಿಯದೆಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಅವನನ್ನು, “ಬರುವ ಕಾಸು ಸಾಕಾಗುತ್ತದೋ,” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆನು.

“ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಯ್ತು ನಾಯನ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತಾನೂ ಮೂರುಕಾಸು ಗಳಿಸ್ತೇನೆ. ಅಂತ ದಿನಬಿಟ್ಟು ದಿನ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಸೌದೆಗೆ ಬರ್ತಾಳೆ. ಬೇಡ ಎಂದರೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ತಲೆಮೇಲೆ ಹೊರೆ; ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಮಗು; ನಡೀಲಾರದೆ ನಡೀತಾಳೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.”

ರಥಸಪ್ತಮಿ ದಿನ ನಾನು ವೆಂಕಟಗನನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲ ನೋಡಿದ ತಿಟ್ಟಿನ ಅತ್ತಟ್ಟು ಕಂಡೆನು. “ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ,” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಅವನು, “ದೊಡ್ಡವರ ಆಶಿಸ್ಸು,” ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ಊರಿನಿಂದ ಮೊನ್ನೆ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬಂತು ನಾಯನ. ಆ ಸಾಹುಕಾರನನ್ನು ಯಾರೋ ಕಡಿದು ಹಾಕಿದರಂತೆ. ಪಾಪ, ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋದ,” ಎಂದನು.

ನಾನು, “ಇದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಅವನು ಹೇಳಿದನು: “ಕಾಗದ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಅವಳು ಬಲ್ಲಳು. ಅದನ್ನು ಓದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ, ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅಮ್ಮ, ಅತ್ತೆ, ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮತ್ತೇನೋ ತೋರಿರಬೇಕು. ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ‘ಇನ್ನೇನು ಸಂಗತಿ ಹೇಳು,’ ಎಂದಳು. ನಾನು ‘ಏನು ಸಂಗತಿ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೇ?’ ಎಂದೆನು. ಅವಳು, ‘ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ? ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಆಯಿತು ಎಂತಲೆ! ಅವನಿಗೇನಾದರೆ ನನಗೇನು? ತಪ್ಪುಗಂಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿ ಬಾಳಿದರೆ ಸಂತೋಷ. ಕೆಟ್ಟರೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆಡ್ತಾನೆ ಅವನು,’ ಎಂದೆ. ಅವಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ‘ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಒಳ್ಳೆಯವರೇ ಇರ್ತಾರೆಯೇ? ಬೀದಿಗೆ ಬಂದ ಹಾವನ್ನು ಯಾರೋ ಕೊಲ್ಲುವುದೇ ನಿಜ. ಅವನಾಟವೂ ಮುಗಿಯಿತು,’ ಎಂದಳು. ನಾನು ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹನಿಗೂಡಿತ್ತು.

“ಹೆಣ್ಣು ಜೀವ ಹಗೆ ಸತ್ತರೂ ಅಳಬೇಕು.”

ಈ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ನಾವು ತಿಟ್ಟಿನ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆವು. ಎದುರಿಗೆ ಹಳೆಯೂರಿನವರೆಗೆ ಇಳಿನೆಲ. ಆ ಕಡೆ ನಾವು ನೋಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವೆಂಕಟಗ, ‘ಅವಳೂ ಈ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಳು, ನಾಯನ ಮಗು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಡಿತು. ಅದನ್ನು ಸಮಾಧನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುತ್ತೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಇವಳು ಒಂದು ದಿನ ಹೊರೆ ಹೊರದೇ ಇದ್ದರೆ ಏನು, ಅಂತ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಈ

ಭಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬೇವಿನ ಮರದಡಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ಬಂದೆ. ಅಕೋ ನೋಡಿ ನಾಯನ, ಅಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಂಗಸೂ ಮಗೂ ಕಾಣ್ತಾರಲ್ಲ, ಅದೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಗು,” ಎಂದನು.

ನಾನು ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆನು. ಆ ತಾಯಿ ಆ ಮಗು ಆ ಅಳಿದ ಊರಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸಜೀವ ಬಂದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ತಾಯಿ ಮಗುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದೇವಕಣಿಗಿಲೆ ಹೂವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಿಗ ನನಗೆ, ‘ಸ್ವಾಮಿ, ಒಂದು ಮಾತು,’ ಎಂದನು. ನಾನು: ‘ಏನು ವೆಂಕಟಪ್ಪ?’ “ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಎಂತ ಹೇಳೋನೆ. ತಾಯಿಯ ಮಗೂನ ಹರಸಿ. ಆದರೆ ಊರಿನ ಆ ಸಂಗತಿ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಡಿ. ಅವಳು ಮನಸ್ಸು ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.” ನಾನು: “ಒಳ್ಳೇ ಮಾತು, ನಾನ್ಯಾಕೆ ಆ ತಂಟೆಗೆ ಹೋಗಲಿ?” ಅವನು, “ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೂ ಮರೆತೆಲ್ಲಾದರೂ ಅರ್ಥ ಮಾತು ಜಾರಿ ಬಂದಿತು ಎಂತ ಬೇಡಕೊಂಡೆ: ಮನ್ನಿಸಬೇಕು,” ಎಂದನು.

ನಾವು ಹಳೆಯೂರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆವು. ವೆಂಕಟಿಗನ ಹೆಂಡತಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಮಗುವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಕಾಲದಲೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೊಂಡಳು. ವೆಂಕಟಿಗ ಅವಳಿಗೆ, “ನಮ್ಮ ಅಯ್ಯನೋರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ ಅವರು. ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳು,” ಎಂದನು. ಅವಳು ಬಂದು ಮಂಡಿಯೂರಿ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ನಾನು ಹರಸಿದೆನು. ಆಮೇಲೆ ಅವಳು ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ನನ್ನ ಕಾಲಹತ್ತಿರ ಹಾಕಿದಳು. ಹೊಸಬನೆಂದು ಅದು ಚೀರಿತು. ನಾನು ‘ಮಗುವನ್ನು ಅಳಿಸಬೇಡ ಎತ್ತಿಕೋಮ್ಮ,’ ಎಂದೆನು.

ಮೊದಲ ಕ್ಷಣ ಮಗು ವೆಂಕಟಿಗನಂತೆ ಇದೆಯೆ ಎಂದು ನೋಡೋಣವೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಒಡನೆಯೇ, “ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡ ಮಾಡದಿರುವ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಲಿಯೇಕೆ,” ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದೆನು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಹಿರಿಯರು ಮಾತೃಮೂಲವನ್ನು ನೋಡಬೇಡ ಎಂದು ಶಾಸನ ಮಾಡಿರುವುದು.

ನನ್ನ ಹರಕೆಯಿಂದ ವೆಂಕಟಿಗನಿಗೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಾವು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಹೊರಟೆವು. ತಾಯಿ ಮಗುವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಬಿಟ್ಟು ನಾನೂ ವೆಂಕಟಿಗನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆದೆವು. ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ನಾನು ವೆಂಕಟಿಗನನ್ನು, ‘ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದಾಯಿತು,’ ಎಂದೆನು.

ಅವನು, ‘ಅದೇ ದೇವರ ಇಷ್ಟ ಅಂತ ಕಾಣ್ತದೆ. ಊರಿಗೆ ಹೋದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಬೆಟ್ಟವನ್ನ ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ವಾರದಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಮುಖದ ತಿಲಕವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇವಳಿಗೆ ಅತ್ತ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನಾನೇಕೆ ಬೇಕು ಎನ್ನಲಿ? ದೂರದಲ್ಲೇ ಇರ್ತೇನೆ, ದೇವರೇ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನಪ್ಪ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ,’ ಎಂದನು.

-2-

ಶ್ರೀರಾಮ್ ಕಥನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹದ್ದು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ನಾನು ಆ ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿ ಕಾಣುತ್ತದೇನೋ ಎಂದು ಗಗನದತ್ತ ನೋಡಿದೆನು. ಅವು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮೂವರೂ ಎದ್ದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದೆವು.

(೧೯೪೭)

